

Glasilno Planinske zveze Slovenije
ISSN 0350-4344

Izhaja vsakega desetega v mesecu,
meseca julija kot dvojna številka.

Naslov uredništva:

Planinska zveza Slovenije
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvorčakova ulica 9, p. p. 215,
SI-1000 Ljubljana
tel. 01 4343022
faks 01 4322140
e-pošta: pv@pzs.si

Uredniški odbor:

Vladimir Habjan (glavni urednik)
Andrej Stritar (namestnik gl. urednika)
Igor Maher (tehnični urednik)
Marjeta Keršič-Svetel
Marjan Bradeško
Boris Strmšek

Oblikovanje in priprava za tisk:

Studio CTP

Tisk: Delo tiskarna, d. d.

Glasilno sofinancira

Ministrstvo za okolje in prostor RS.

E-Planinski vestnik

<http://www.pzs.si/pv>

Planinski vestnik

september 2001

9

letnik 101

izhaja od leta 1895

Vsebina

Vladimir Habjan	Uvodnik	370
Vladimir Habjan	Pogovor: Franci Ekar	371
Stanko Klinar	Klinarjev klin	376
Marjeta Keršič-Svetel	Priznanje tibetanskemu ljudstvu	377
Marjeta Keršič-Svetel	Zamolčana Beatrice Tomasson	380
Martin Šolar	Rojstni dnevi TNP	382
Matjaž Žaucer	Drama na kralju Karavank	384
Marjan Munda	Praznična zastava na "konfinu"	388
Vladimir Škerlak	Moja najtežja vzpona	390
Jože Drab	Slap Rep	391
Pavla Vižin	Na Špik	391
Andrej Stritar	Po zavarovani poti na Dachstein	392
Boris Strmšek	Kje si sonce!?	395
Sašo Čosič	Mraz in veter na vrhu	396
	Novice iz vertikale	397
Boris Strmšek	Čez strmi obraz kraljice nad Logarsko dolino	398
	Novice iz vertikale	399
	Odmevi	403
	Iz planinske literature	405
	Kratke novice	409
	Društvene novice	410
	V spomin	416

Slika na naslovnici: **Ovce pod Vrščem** (foto: Janez Skok)

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte natisnjene in na elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Tekoči račun APP v Ljubljani: 50101-678-47046. Devizni račun LB d.d., Ljubljana: 50100-620-133-27620 – šifra valute – 3053/8. Naročnina: 5400 SIT, 30 USD za tujino, posamezna številka 600 SIT. Članarini PZS za člane A in D vključujeta naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova s tiskanimi črkami navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez soglasja izdajatelja ni dovoljeno.

PLANINSKI VESTNIK PRED NOVIMI NALOGAMI

Že v prejšnji številki je bilo najavljeno novo uredništvo Planinskega vestnika. Vsa imena, zadolžene in odgovorne si lahko preberete v nekoliko spremenjenem kolofonu. Zamenjavo urednika in uredniškega odbora je Upravni odbor Planinske zveze sprejel konec lanskega oziroma v začetku letošnjega leta. Sprejel je tudi gradivo Načrt prenove Planinskega vestnika, ki ga je pripravil novi uredniški odbor.

V zgodovini Planinskega vestnika to ni bila prva prenova, saj jih je bilo kar nekaj. Morda največjo spremembo so izvedli skalaši leta 1933. Spremembo vsebine in oblike opazimo, če primerjamo letnika 1932 in 1933. Tudi sicer je bila revija stalno pod budnimi očesi bralcev in poznavalcev. Izvedene so bile mnoge ankete, zasedale so številne okrogle mize, obravnavana je bila vrsta pobud – vse s ciljem, da bi izboljšali kakovost revije. Novi uredniški odbor je sicer številčno skromen, ima pa veliko zunanjih sodelavcev in je odprt za pobude bralcev. Upamo, da bo v večji meri zaživela rubrika Odmevi, ki ji dajemo veliko težo. Svoje delo smo zastavili na timski način in ga porazdelili med seboj. K sodelovanju smo povabili tudi nekatera priznana planinska peresa, kar bomo nadaljevali tudi v prihodnje. Seveda pa na tem mestu vabimo tudi dosedanje stalne ali občasne dopisnike, predvsem pa mlajše, še neuveljavljene pisce. S sodelovanjem recenzentov bomo poskušali dodatno preverjati vsebino, tako da se ne bi pojavljalo toliko napak, kot se jih je v preteklosti in na katere nas opozarja Stanko Klinar v tokratni kolumni.

Planinski vestnik bo tudi v bodoče nadaljeval tradicijo, ki jo je imel v stotih letih svojega izhajanja. Ostal bo revija, ki bralca informira o planinstvu, alpinizmu in sorodnih dejavnostih doma in v tujini, ga vzgaja, poučuje, kulturno bogati ter obvešča o dejavnostih Planinske zveze Slovenije. Vsebinsko revijo bomo v prihodnje skušali nekoliko načrtneje usmerjati. Jedro revije bodo predstavljali strokovni (vzgojni), poljudni, pa tudi znanstveni prispevki o vseh zvrsteh planinstva in alpinizma, ki bodo predstavljeni na različne novinarske načine. Ne bo manjkalo niti raznih informacij in društvenih novic, ki pa bodo zapisane v skrajšani obliki. Spet bomo uvedli tematske številke, kakršne so znane iz zgodovine revije, ponovno bomo razpisali literarne in fotografske natečaje. Skratka, revijo bomo poskušali narediti zanimivo za vse bralce.

Naslednja naloga uredništva je tista, ki jo lahko spremljamo vse od prvih dni izhajanja – da naj pride Planinski vestnik v vsako planinsko družino oziroma, da se zmanjša razkorak med številom članov planinskih društev in naročnikov. Sicer lepo zamišljena parola predstavlja izjemno težko nalogo, saj se revija trenutno prodaja le naročnikom. Prva stopnja za doseg tega cilja bo nova grafična "preobleka" Planinskega vestnika, ki bo zaživela januarja leta 2002. Revijo bomo začeli prodajati tudi v prosti prodaji, v kioskih, knjigarnah, nekaterih planinskih kočah ter trgovinah s planinsko in alpinistično opremo. V več načrtovanih promocijskih akcijah bomo poskušali z revijo priti do vseh članov Planinske zveze oz. do vseh, ki jih gore zanimajo. Na ta način bomo postopoma lahko odpravili večni problem Planinskega vestnika – finančni primanjkljaj. Nekaj smo že dosegli z izbiro novega – finančno najugodnejšega tiskarja, ki smo ga izbrali na javnem razpisu.

S tokratno številko se Planinski vestnik pojavlja tudi na svetovnem spletu in to na strani Planinske zveze Slovenije (<http://www.pzs.si>). Zahteve časa so pač takšne, da brez tega ni več mogoče. Seveda ne bo predstavljena vsa vsebina, pač pa le kazalo in posamezni prispevki. Oblika spletne strani bo od leta 2002 skladna z novo podobo revije, s čimer bo Planinski vestnik stopil korak naprej v pridobivanju celostne grafične podobe. Planinski vestnik je dobil tudi svoj elektronski naslov (pv@pzs.si). Na tem mestu naj še opozorim naše dopisnike, naj nam v bodoče pošiljajo svoje prispevke v elektronski obliki na ta naslov. Vemo sicer, da to vselej ni mogoče, vendar nam pretipkavanje tekstov vzame veliko časa in povzroči tudi dodatne stroške.

Pred uredništvom je še nekaj v tem trenutku sicer ne nujnih, vendar ne nepomembnih nalog, ki naj jih na tem mestu le omenim: izdelava kazala letnika 2001, kazala zadnjih treh desetletij, ki še manjkajo, in kazala vseh stotih letnikov skupaj ter izdaja vseh letnikov na elektronskem mediju.

V upanju, da vam bo revija ugajala tudi v prihodnje, vas lepo pozdravljam.

Vladimir Habjan

POGOVOR S PREDSEDNIKOM PZS FRANCIJEM EKARJEM

DOSEČI PREPOZNAVANOST PLANINSKE ORGANIZACIJE

VLADIMIR HABJAN

Na skupščini Planinske zveze Slovenije je bil 19. 5. 2001 za dobo enega leta – do rednih volitev organov PZS, tj. do maja 2002, s skoraj absolutno večino za predsednika PZS izvoljen mag. Franci Ekar. Eno leto je malo za uveljavitev programskih sprememb, pa vendar dovolj, da se zastavi vizija, ki jo je – takrat še predsedniški kandidat – predstavil v nenapisanem govoru na skupščini. Zato smo ga poprosili, da nam svoja videnja podrobneje predstavi. Obenem je pogovor priložnost, da predsednika tudi bolje spoznamo.

Gospod Franci Ekar, povejte nam kaj o sebi. Kaj počnete, kadar niste predsednik PZS?

Poleg družinskih obveznosti imam kar nekaj dela na gori in v gozdu, saj sem posestnik. Osnovna obveza je služba, sem vodja komerciale na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Sem zvest Planinskemu društvu Kranj in Gorski reševalni službi, sem tudi "dolžnik" za prelepa doživetja Jezerskemu in domačinom. Ni naključje, da z njimi na začetku doline Ravenske Kočne izgrajujemo naravovarstveno-lovski objekt z alpskim arboretumom in gozdno učno potjo. Za goro si vzamem čas vsak teden – hodim veliko sam, smučam, sem tudi ljubitelj "štirinožcev", opazovanja narave, morja, fotografiranja, pisanja, raziskovanja in druženja s prijatelji v robatem gorenjskem okolju.

Kdaj ste začeli zahajati v gore?

Pod gorami sem se rodil, po njih sem prehodil prve korake otroštva. S petimi leti sem bil s starši in Toneom Ekarjem – očetovim stricem, gorskim reševalcem, prvim predsednikom PD Jezersko in oskrbnikom Češke kočice – na Vratcih nad Češko kočico. Konec 50. let sem "od daleč" spoznaval kranjske alpiniste in reševalce, ki so vadili v Kaliških čereh, in sem potihoma, brez vednosti domačih, zašel med plezalce. Moj prvi inštruktor je bil Jože Žvokelj, v 60. letih v Vratih na republiškem tečaju alpinizma pa Barbka Lipovšek. Sem menda zadnji, ki sem moral v Steni plezati s konopljeno vrvjo. V letu 1962 sem opravil vzpon v Mont Blancu, in sicer Aiguille Noire s peuterejskim grebenom (V-VI) z jeseniškimi alpinisti Milanom Valantom, Tomažem Ažmanom in Srečom Travnikom. Leta 1963 sem bil izvoljen za načelnika AO Kranj. Takrat sem se šele podal v prave stene. Bil pa sem tudi povprečen planinec, leta 1956 sem s prijateljem Jožetom Žontarjem prehodil Slovensko planinsko pot, leta 1961 sem bil med traserji gorenjske partizanske poti

na 14-dnevnem pohodu. Najraje imam svet pod Rokavi, okoliš Stenarja, Velikega Špičja, Grintovce, Karavanke s Stolom, Ledine z okolico in seveda "kraljestvo" Storžiča. Veliko hodim po grebenih in brezpotjih, od kočice do kočice z družbo, pozimi imam najraje spuste po celcu, ob božiču pogledujem za gamsi v plazeh in čereh.

Kaj bi lahko navedli kot vaš poglavitni dosežek v planinstvu do zdaj?

Ukanil sem plazove, kamnito rušenje gore v Kavkazu, padec helikopterja, ukanil Hudičev žleb. Bogovi so me imeli radi in so me dobro varovali. Uresničile so se moje ideje: v letu 1977 smo začeli z izgradnjo Kranjske kočice na Ledinah, potem s planinskim domom na Gospincu, društvenimi prostori in izgradnjo dveh tovornih žičnic. Ti dosežki so zaslugi izjemnih sodelavcev, ki so vzdržali "tempo norega predsednika". Zadovoljen sem, da se je leta 1975 uresničila moja pobuda o formiranju planinskega vodnika za vodenje po markiranih poteh.

Za vami je nekaj mesecev predsednikovanja PZS. Kako ste se živeli v vlogo predsednika?

Današnji čas zahteva primerne prilagoditve. Tržnoekonomske zakonitosti veljajo tudi za telesnokulturne in športne organizacije. Osnova je sanacijski program, to je razrešitev deficita, izpada prihodka, nadalje popis premoženja in ovrednotenja sredstev PZS, ovrednotenje dela, porabe časa, kvalitete dela in na-

grajevanje, razdelati je treba pogodbene relacije društev do PZS na osnovi nalog, pravic, obveznosti, dolžnosti in kodeksa. Najzahtevnejše je definiranje odgovornosti. Če hočemo ustvariti trden temelj strokovnosti in kvalitete, bomo morali najprej poskrbeti za finančne vire in to tudi upravičiti. Temelj razvoja PZS so izkušeni strokovnjaki, velik vpliv pa ima tudi članstvo, kar je potrdila tudi zadnja skupščina PZS.

Pomembno je izdelati nov, bolj življenjski in strokovni statut, ki bo predvsem določil odgovornost izvoljenih funkcionarjev ter sistem odločanja, sprejemanja in razprave ter preglasovanja, usklajevanja in upoštevanja članstva. Na mladinskem področju bi morali pridobiti sredstva za diplomirane planinske strokovnjake. Planinsko organizacijo želimo krepiti z dobrimi planinskimi odnosi – spoštovanjem, iskrenostjo in zaupanjem. Nuja nadaljnje vizije razvoja in ohranitve planinstva je v popularizaciji, legalizaciji dejavnosti in poslanstva planinske organizacije za področje dela v javnem interesu: preventivno, reševanje, ekskluzivno visokogorskega nacionalnega turizma, naravovarstvo, vzgojo in izobraževanje. Prav na teh področjih bomo morali postati vplivnejši s sporočili, še posebej v parlamentu in na ministrstvih.

Posebno vprašanje je tudi od zdaj zapostavljena promocija planinstva. Slovenija je alpsko razpoznavna in mikavna: skoraj 200 objektov, več kot 7000 kilometrov poti, več kot 50.000 markacij, smerokazov. To infrastrukturo vsako leto uporablja več kot poldrugi milijon ljudi, ne le planincev, dela in stroški pa so prepuščeni planincem.

Foto: Igor Maher

V svoji predstavitvi ste dejali, da imate vizijo, kako krepiti PZS. Nam lahko to podrobneje predstavite?

Osnovno vprašanje je razmejitev med profesionalnostjo in amaterstvom. Ta ločnica bi morala biti povezana z odgovornostjo amaterskih in profesionalnih delavcev in posledicami, če se delo ne izvaja kakovostno. Tudi akti, pravilniki so neuporabni, če ne opredeljujejo dolžnosti, odgovornosti in posledic. Področje profesionalnih delavcev je vezano tudi na sklepe organov PZS. Na ekonomskem področju bi bilo smotno, da se področja storitvenih dejavnosti osamosvojijo, izločijo iz osnovne dejavnosti PZS in pogodbeno in vsebinsko povežejo z zunanjimi izvajalci: založništvo, Planinski vestnik, del knjižnice in revij, poslopje Bavišica, prodaja ostalega trgovskega planinskega blaga kot tudi organizacija popotništva, trekingov, finančni servis idr. Seveda od tega PZS pričakuje določen prihodek in boljše kakovost. Če bi bila sposobnost in ustrezen kader, bi lahko razmišljali tudi o planinskem holdingu. Na gospodarskem področju je vprašanje zase zgradba PZS, ki jo čas in slabo vzdrževanje zelo načenjata, je tudi nefunkcionalna. Morda bi bil tu izziv za planinska društva, da z društvenimi prispevki zgradijo svoj hram. Sam bi to prvi konkretno podprl s sredstvi.

Nujno je definiranje dejavnosti in vrste dela v okviru komisij. Predsedstvo PZS in člani upravnega odbora bi morali več časa namenjati dejavnim stikom z državnimi institucijami kot pa planinskemu in sorodnemu članstvu. Pripravljati bi morali strokovne, vsebinsko aktualne izobraževalne, operativne programe in projekte, posvete, tečaje in seminarje – za meddruštveni odbor, planinska društva, odseke. Prvi poskus bo operativni stik s poslanci, za katere bomo jeseni pripravili skupni planinski izlet. Namen tega je, da poslance v neposrednem stiku seznanimo s problematiko pri izvajanju planinskih programov in vsebin, ki so v javnem interesu.

Osnovna skrb je zanesljivo mesto planinstva v medijskem prostoru, tako da vse zanimive, pomembne dosežke in dogodke populariziramo v javnosti in s tem dajemo veljavo planinstvu ter izpostavimo javnosti in kritiki. PZS vsak svetovno odmevni planinski dosežek predstavi pri predsedniku države. To je normalen in nujen proces favoriziranja planinstva. Menim, da mora krovna planinska organizacija graditi mostove sodelovanja, kajti le če bomo dejavno prisotni, prepričljivi in objektivni, bo pot do želja in ciljev preprostejša in uresničljiva.

Letos poteka 80 let, odkar je bil leta 1921 ustanovljen Turistični klub Skala. Takratno Slovensko planinsko društvo je nanj gledalo nekako postrani. Predsedstvo PZS je nedavno dalo pobudo, da se ta jubilej v oktobru počasti s posvetom na temo Skala in gore. To je tudi priložnost za zблиževanje, dopolnjevanje in graditev planinsko-tovariških mostov, še posebej z že spet oživiljenim Slovenskim gorniškim klubom Skala. Vsi, ki se ukvarjamo z gorami, smo po duši skoraj vedno enotni. Pri enakih interesih pa moramo vzeti na zna-

nje, da je konkurenca vedno temelj napredka in pot k njemu. Tudi ideologije in verskih opredelitev ne sme mo prezirati.

Po dolgem obdobju se je ponovno oblikovala komisija za varstvo narave. Potrebna sta stalno odpravljanje problemov in vzgoja odnosa do gorskega sveta. Žal se tu kaže pomanjkanje tovrstnega predmetnika v šolah. Pri nadaljevanjih oblikovanja naravnih znamenitosti smo zelo počasni, tudi pri pripravi zakona o visokogorju. Pri nas se ukvarjamo še s parkirišči, medtem ko se v sosednjih državah načenja problematika o izhodiščih pespiti in steza. Tudi pri Triglavskem narodnem parku je še veliko nedorečenosti med vsebinskimi stališči, varovalnimi načeli in dejanskim stanjem. Glavna težava so oskrbovanje in odpadki. Gre tudi za vprašanje motornih vozil, saj so prav nadzorniki "za vzor". Tudi favna in lovstvo sta vprašanje zase. Tudi v varovanih okoljih najvišje stopnje mora biti upoštevana ekonomija, seveda pa vse temelji na stroki.

Znani ste kot zagovornik ideje, naj bi PZS postala članica Slovenskega olimpijskega komiteja. V čem vidite prednosti tega članstva? (PZS je medtem že bila sprejeta v OKS. Op. ured.)

Članstvo v olimpijskem komiteju je v osnovi hotenje planinskih društev, meddruštvenega odbora, kar se je na zadnji seji upravnega odbora izkazalo s stoodstotnim glasovanjem za, da končno tudi PZS pristane na že ponujeno članstvo v tej pomembni kulturni, športno-rekreativni instituciji. Prisotnost ali članstvo v olimpijskem komiteju je za planinsko organizacijo zanesljivo pozitivno zaradi pridobivanja informacij, možnosti pripomb, pobud in sooblikovanja športno-rekreativnih vsebin. Tudi v planinstvu se vse več soočamo s štoparicami, časovnimi omejitvami, merjenji vzdržljivosti, sodelovanjem pri pripravah športnih prireditev državnega, mednarodnega in svetovnega formata. Podobno je pri UIAA, kjer se PZS še ni odločila za ponujeno sodelovanje in članstvo v sekciji visokogorskega smučanja UIAA. V slovenskem planinskem prostoru se širijo nove dejavnosti v že kar močnem tekmovalnem duhu: gorski teki, smučarski gorski rally, gorsko kolesarjenje, jadralsvo, triatloni, soteskanje, spusti po slapovih, raftingi v gorskem okolju, orientacijska tekmovanja, športno plezanje. To so športno razpoznavne dejavnosti. Tudi planinstvo se bo razvijalo v vse večjih izzivih in merjenjih telesne sposobnosti, vzdržljivosti. Dejstvo je, da planinska organizacija zelo potrebuje vsestransko pomoč in podporo, menim, da nam bo olimpijski komite v veliko pomoč. Še posebej imam v mislih pomoč pri priporočilih za uvedbo planinstva v redni predmetnik osnovnih in srednjih šol. Čas bi že bil, da razmišljamo o planinski stolici na Fakulteti za šport. Veliko lahko pridobimo, izgubiti pa nimamo ničesar.

Posebno pozornost ste v svojem govoru namenili slovenskim planinskim društvom v tujini, mladini in izobraževanju. Kaj nameravate storiti v zvezi s tem?

Zamejsko planinstvo je močan temelj za ohranjanje slovenstva. Je tako rekoč branik slovenstva. Menim, da je vloga države prešibka. Planinska organizacija pa je omejena z večnim pomanjkanjem finančnih sredstev. Prav posebno pa se tudi nismo potrudili za dejavnejše sodelovanje in podporo. Društva v zamejstvu imajo čas za delo odmerjen le v večernem času in ob nedeljah, je pa zato veliko več entuziazma in iskrenosti. Predlagal sem, da bi bilo potrebnih več planinskih stikov v gorah, kjer naj bi sproti usklajevali vsebine in načrte sodelovanja, še posebej z mladimi. Na ta način bi razreševali tudi vprašanje članarine, kajti slovenski zamejski planinci plačujejo večinoma dvojno članarino (CAI in OAV).

Statistika kaže, da ima planinska organizacija premajhen delež mladih. Mladinski programi bi morali biti prilagojeni času, morali bi razmišljati tudi o kulturno-zabavnih programih: planinskem petju, plesih, tekmovanjih, srečanjih, tudi z zamejci. Ne bi bile odveč raziskave področij, kjer se množično zbira mladina. To so zanesljivo smučarske dejavnosti, kjer je vse več mladih. Osnovni vzrok upadanja članstva mladih je upadanje planinskih aktivnosti v šolah. Če naredimo primerjavo z gasilsko organizacijo, ki nima le 50.000 registriranih mladih, ampak tudi strokovno izobraženih, je to odlično ogledalo kakovosti dela. Da bomo konkretnješi: šola gorništvava Dava Karničarja na Zgoranjem Jezerskem je primer širine, strokovnosti in mikavnosti. Osnova in temelj napredka so mentorji, ki uspejo narediti stvar pravično, da postane kot magnet še za ostale. V jesenskem času bomo imeli strokovni posvet na to tematiko.

Zadali ste si nalogo, da bi obvladali t. i. "fast planinstvo", tj. dirkanje po gorah brez spanja v kočah in s tem tudi brez pravega doživljanja gora. Kako nameravate to doseči?

Danes so časi romantike in dolgih večerov v gorah skoraj preteklost. Večja energija, moč, znanje omogočajo doseganje hitrosti. Tisto, kar je bilo nekdanj športni razred, je danes po večini že skoraj rekreativnost. Organizatorji planinstva so na potezi, da se soočijo z obvladovanjem teh hitrih in pogostih obiskov ter obremenitev gora. Še najbolj so obremenjena izhodišča, česar samo s plačili ne bomo obvladovali, bomo pa z urejanjem poti za vzpone in sestope, napatki in z nacionalno vzgojo odnosa do gora. Posledica teh hitrosti je upadanje nočitev. Ena od rešitev je dopustovanje po planinskih kočah. Zato pa bodo potrebne adaptacije, posodobitve v stilu enostavne "špartanske" funkcionalnosti. Tudi kulturno-zabavni

planinski programi ne bi bili odveč. Za pravo doživljanje na gori bomo morali poseči še na kulturna področja. Pomagala bi tudi sredstva javnega obveščanja, ki bi naredila goro privlačno in mikavno.

V svojem govoru ste povedali, da si bo PZS iskala nove vire financiranja. Katere?

Iskanje virov za pokrivanje stroškov je v osnovi razmerje med lastniki, upravljalci, in uporabniki, rekreativci. Nobena stvar danes ni več zastoj. Neprofitni planinski programi bodo morali temeljiti na strokovnosti, doslednosti in upravičenosti. Tudi alpinistične odprave bodo morale vsebovati strokovno-znanstvene projekte, ne samo individualnih motivov. Če bomo vse to uskladili, so viri možni s strani več ministrstev. Ministrstvo za šolstvo in šport je v celoti ovrednotilo pomembnost planinstva za rekreacijo in šport. Tudi Ministrstvo za promet, za zdravstvo, saj so gore najboljše naravna zdravilišča za ohranjanje zdravja in okrevanje. Ministrstvo za obrambo je že tradicionalni sopotnik sodelovanja in pomoči planinstvu, enako je tudi z Ministrstvom za notranje zadeve. Tudi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo bi se moralo kot "zastopnik" uporabnikov gozdov in gora na ekonomskem, pridobitniškem področju pridružiti s poravnavo stroškov za uporabo planinske infrastrukture. Enako odprto vprašanje ostaja za Ministrstvo za okolje in prostor. Posebno vprašanje pa je področje mednarodnega sodelovanja, ki je povezano z izredno visokimi stroški. Za področje, kot je npr. sodelovanje z diplomatskim zborom, ki se zelo zanima za naše gore, pa se bomo morali obrniti na Ministrstvo za zunanje zadeve. Tudi sredstva, ki jih država nameni za administrativno razdeljevanje davkoplačevalskih sredstev, bi bila kar znatna, če bi se za to vrednost povečala dotacija za planinske potrebe.

Danes imamo praktično trikrat premalo sredstev za obstoječe delo, kaj šele za širitev dela na mednarodno področje. Še težje je z izvajanjem strokovno-znan-

stvenega dela. Vsi, ki hodijo v gore, bi morali biti člani planinske organizacije. Več kot tri četrtine obiskovalcev gora uporablja gorsko infrastrukturo brezplačno. Če bi dosledno obremenili vsakega obiskovalca, bi bila to osnova dobrega upravljanja in razvoja. Za gospodarske in naravovarstvene projekte v gorah pa bomo morali temeljito uporabljati za to namenjena mednarodna sredstva. Odprto pa ostaja vprašanje t. i. davka na dodano vrednost, ki ga moramo odvajati pri stroških preventive, reševanja, izobraževanja kot tudi za mednarodna sredstva v primeru izgradnje čistilnih naprav. Če se bodo slovenski podjetniki pričeli tako vključevati v razvoj planinstva kot v nižinske športe, bo to velik napredek za dobro planinstva.

Leto 2002 je leto gora. To je za Slovenijo velika priložnost, da se predstavi kot dežela gora, prav tako pa lahko planinstvo pridobi veljavo tudi znotraj države. PZS je že v letošnjem letu začela s pripravami. Kaj vse se bo dogajalo naslednje leto?

Mnogo imenitneje se sliši, da je "leto gora 2002" dejanje in sklep OZN in FAO. Osnova je sporočilo, kaj vse moramo narediti, da bomo ohranili alpski svet. Ministrstvo za kmetijstvo je pooblaščen, da izvede ta aktualni in pomembni projekt. Mi smo opomnili, naj gore v Sloveniji prvič v svetovnem praznovanju občutijo to skrb. Seznam aktualnih želja in pobud odbora PZS je dolg, strokoven, aktualen in opravičljiv ter mednarodno naravn. Sam sem prav za to priložnost dal konkretno pobudo, da se slovenske planinske kočice znebijo smetišč, da se očistijo vrtače, v katere se je desetletja odlagalo. Kar me najbolj moti, je, da se to nahaja v samem središču slovenskih Alp. Najprej bi bilo dobro počistiti pred lastnim pragom. Iz Julijskih Alp dobivamo sporočila, da se bo to začelo urejati. To je tudi ogledalo našega planinstva in naravovarstva.

Omenili ste informacijski center PZS. Kakšne naloge naj bi izpolnjeval in kdo jih bo opravljal?

Dobra, strokovna, učinkovita in v pravem času posredovana informacija je zanesljivo zelo učinkovita preventiva. To naj bi bil stalen proces za vsa področja. Na žalost imamo premalo planinskih novinarjev, ki bi neposredno prisostvovali dogodkom. V redakcijah planinstvu niso vedno in povsod najbolj naklonjeni. V alpskih državah Evropske skupnosti imajo široko in objektivno zasnovane oddaje o gorah, visokogorskem turizmu, naravi, ki so stalno predvajane in profesionalno pripravljene. Uredništvo Planinskega vestnika bi moralo sodelovati na planinskih prireditvah, pri informativno-preventivnih oddajah idr. Planinski infocenter naj bi imel lastno telefonsko številko, kjer bo moč dobiti podrobne informacije in napotke o planinskem področju, programih idr.

Priprav na letno planinsko sezono ste se resno lotili s skupnimi nastopi v javnosti in opozorili na pasti, ki letos prežijo na obiskovalce gora. Lahko PZS z rednim opozarjanjem na tak način zmanjša število nesreč v gorah? Kaj bo s potjo z Ledin na Veliko Babo?

Nesreča je možna za vsakogar, ki se poda v gore. Nobena pot v gorskem svetu ni zanesljivo varna. Tudi hoja v gore z gorskim vodnikom ni popolnoma varna, le varnejša je. Gibanje v gorskem svetu je v Sloveniji povsod dovoljeno, ni omejevano, po poteh ali izven njih, po brezpotjih ali kot plezanje. Postavlja se vprašanje, kaj bi pomenilo, če se pot zapre v primeru, da je poškodovana. Nimamo še standarda, koliko mora biti žrtev, da bi pot zaprli. Če bi ti kriteriji bili, bi v slovenskih gorah morali imeti že veliko poti in območij zaprtih. Za varno hojo po planinskih poteh so potrebni preventiva, informacije, morda tudi opozorila na sami poti. Dobro je dopolnjevati priložnosti za gibanje v gorah in vodnike, ki podrobno, praktično in razumljivo opozarjajo na nevarnosti. V primeru Velike Babe in pobude GRS Jezersko je bilo to posredovano načelnikom za pota in GRS. Na osnovi teh stališč je predsedstvo PZS sklenilo, da poti preventivno ne zapira, ampak naredi, kar se da, za varno gibanje. Tudi odgovora o nevarnosti uporabe mobilnega telefona

v času grmenja ni moč dobiti, niti toliko opozoril, kot jih je o tej nevarnosti v priložnikih za uporabo radijskih postaj.

Kot član upravnega odbora PZS ste spremljali pripravo prenove Planinskega vestnika. Kako vidite njegovo vlogo v današnjih časih? Se je nova ekipa lotila prenove na pravi način?

Novo uredništvo bomo lahko ocenili po vsaj polletnem izhajanju. Zanesljivo to ni enostavno delo, posebno, če upoštevamo tako spoštljivo in častitljivo preteklost in prav tako imenitne cenjene urednike. Glasilo je namenjeno vsemu članstvu. Mislim, da bo uredništvo odprto, da bo zaznalo, kaj je dobro in kaj ne. Planinski vestnik bo poleg tradicionalizma moral postati vsaj v povzetkih informator o planinskih, alpinističnih, mladinskih, naravovarstvenih dogodkih po svetu. Nadomestiti bo moral vlogo planinskega kulturništva, dokler na PZS še ne bo komisije za kulturo. Planinski vestnik naj bi se pojavil vsaj na nekaterih mestih v javni prodaji. Ekonomski del je treba profesionalizirati, zagotoviti strokovno lekturo, recenzijo. Planinski vestnik je zanesljivo ogledalo našega planinstva, v katerem bo zanesljivo tudi mesto za ostale, tudi za konkurenco. Tako bomo zvedeli, kaj menijo drugi o nas. Sam želim, da bi bilo vse tako, kot je nova ekipa ambiciozno zasnovala, v zadovoljstvo naročnikov in bralcev.

GORSKA REŠEVALNA SLUŽBA PRI PLANINSKI ZVEZI SLOVENIJE

NAVODILA OBISKOVALCEM GORA

- * V gore se podajte z gorniški izkušnjami, upoštevajte nasvete in opozorila.
- * Izberite si planinsko turo glede na vašo psihično in fizično pripravljenost ter zdravstveno stanje. Bolniki s kroničnimi boleznimi se posvetujte z zdravnikom.
- * Na zahtevne ture pojdite v spremstvu prostovoljnih ali gorskih vodnikov.
- * Pred odhodom na turo preverite vremensko napoved.
- * Pri hoji uporabljajte ustrezno obutev ter osebno zaščitno in tehnično opremo (zaščitno čelado in komplet za samovarovanje). Doma pred turo preverite, da oprema ni poškodovana ali izrabljena.
- * Letos je v visokogorju na poteh še dosti snega. Bodite previdni pri prečkanju plaznic in uporabljajte ustrezno opremo.
- * O nameravani poti in času trajanja obvestite domače. Vpisujte se v vpisne knjige na vrhovih in v planinskih kočah. Gorski reševalci vas bodo tako v primeru, da se izgubite, hitreje našli.
- * V vročih poletnih dneh med turo pijte zadosti osvežilne tekočine. Počitki naj bodo na varnih krajih. Oči in odkrite dele telesa zaščitite pred soncem. V nahrbtniku imejte tudi poleti topla oblačila.
- * Zdrs in padec sta najpogostejša vzroka gorskih nesreč. Hodite previdno in ne prožite kamenja. Opazujte početje planincev, ki hodijo nad vami.
- * V primeru nesreče obvestite najbližjo obveščevalno točko GRS Slovenije ali Center za obveščanje na brezplačno telefonsko številko 112. Gorski svet je vedno bolj pokrit s signali mobilnih telefonov.

KLINARJEV KLIN

“VSE DELAMO NOVO ...” (Raz 21, 5)**... ali predrzno upanje, da si je tako vodilo izbral novi urednik**

Dimitrij Rupel, (najboljši) slovenski zunanji minister (ta hip), nam je udaril pečat na čelo: “Današnji časi so seveda mnogo hitrejši in površnejši od vseh, kar smo jih poznali” (Delo, 9. julija 2001). Tej senzaciji je težko oporekati. Moje izkušnje jo v celoti potrjujejo. Tudi Planinski vestnik, ki je ali naj bi bil kulturnoizobražensko zrcalo alpinizma in njegove vsakršne razvejanosti, je sin “današnjih časov”. Lepše bi bilo, da bi tak ne bil, da bi se poslovlil od neslavne tradicije in “vse delal novo”, duhovno poglobljeno in široko obzorno. Da bi imel otipljiveje pred očmi, od česa naj bi se poslovlil, mu je treba nekoliko seči pod pazduho. Bog ne daj seveda, da bi kogar koli česal po dlaki navzgor, naj ubesedim le svoje in hkrati kar precej splošne želje, da naj PV ne bi več prinašal slik s Tenzingom na vrhu Everesta, spodaj pa napisal Edmund Hillary, za Josipa Tomiška naj ne bi več trdil, da je bil načelnik SPD, znamenitih Gregorčičevih verzov naj ne bi pripisal Slomšku (Slomšek poštenjak se gotovo v grobu obrača od podtaknjene “avtorstva”); prav tako naj ne bi več razglašal italijanskih Dolomitov za višje od Glocknerja, skušal naj bi ločiti med severnim in južnim tečajem Zemlje, Urbanije naj ne bi hodil rodit v Hudo in Kugyja z napačnim datumom ne v Trst, naučil naj bi se prepisati verze z Aljaževe nagrobne plošče in nekdanj vodniško znamenitega Šmerca naj ne bi umešal na Dovje; težko bi spal v Bavarski koči na Glocknerju in kar nič rokohitrsko ni prekrščevali Kleinglockner v Mali Grossglockner; skuša naj razumeti, da sta Linz in Lienz dve različni mesti v Avstriji in da prvi ni nobeno pravo izhodišče za Glockner; meni naj ne prisoja, da sem napisal knjigo o Staniču (pavjega perja ne rabim, s svojim vranjim videzom sem čisto zadovoljen), in če misli odpirati polemiko, naj ne odpira vrat za puhlomaščevalne laži in obrekovanja, razhudene “sotrudnike”, ki skozi zadržnjeni jezni cmok v grlu s skrajnim naporom izdavijo kak okleščen (brezvezni) stavek, pa naj potreplja po ramenu in jih pomiri. Za prihodnjega planinskega zgodovinarja postaja dosedanji PV prava dezinformacijska past. Zanj (za zgodovinarja) bi malo poneveril Prešerna: “Kdor plonka (iz PV) brez uma, ga svarim, nikdar naj ne caplja za njim (za PV).” Ali pa se bo opeknel, razen če bodo prihodnje generacije še poglobile in utrdile Ruplovo nalepko, tedaj nam je seveda že danes blagoslovljeno lepo na slovenskem Balkanu, “prihodnjiki” bodo pa v njem sploh čisto doma (O, “Mitteleuropa”, kako si daljna in hrepenljiva!).

Kljub tem omembam ne trdim, da pretežna večina Vestnikovega tiska ni visoko kakovostna in akutno potrebna. Težava je le v tem, da se bradavica na nosu najnesrečneje vidi. In če bi me kdo rad prijel za jezik, naj ga potolažim, da lahko čisto vsak očitek dokumentiram. Nič ni izmišljenega, nasprotno, sem še daleč od izčrpnosti, moj “molilni” mlinček bi se lahko vrтел še dolgo (“Rupel” ne da miru!). Nekaj časa in prostora dokumentacija vzame, higieni pa, priznam, je zadoščeno. To torej lahko storim, če komu v srcu neugasljivo gori ta želja. Lepše bi seveda bilo, ko bi tovrstni kritični “željko” dokumentacijo že sam obvladal, saj je vse črno na belem v PV. Prav tako lepo ali še lepše pa bi bilo, ko bi se PV kdaj pokesal in se potrkal na prsi in svoje zdrsljaje popravil (vsaj to, četudi je kristalno jasno, da si taka ugledna in sploh najstarejša slovenska revija tako debelih pljuskov že ab ovo ne bi smela privoščiti). A tako daleč se še ni spozabil, saj bi bilo to prej ko slej pljuvanje v lastno skledo, to pa se za tako lepo revijo ne spodobi.

Ali pa sem pretežak prozaik in umetniškega poslanstva PV ne dojemam. Spominjam se namreč tudi, in ne samo jaz: če je bil kak članek napisan jasno in uravnoteženo (“s kostmi in kitami sklenjen”), ga je PV s posebno naslado amputiral in transplantiral, tako da se je kak prst znašel prišit na vrhu glave, glava pa pod pazduho. In narod je vse to pozlatil. Najbrž je mislil, da PV tako dosega Picassov umetniški nivo. Jaz seveda nisem tako mislil in sem spet nasankal. V naši lepi domovini namreč ni kriv ta, ki napake dela (“Kdo jih pa ne!”), kriv je ta, ki nanje pokaže (Resnično, nisem več mislil hoditi nazaj v PV-jevsko družčino, a me je novi urednik povabil. Se je prenaglil? Prejšnji je bil previdnejši. Raje je v imenu svete Demokracije in Enakopravnosti obdelodanjal stvari, ki bi morale biti po svoji naravi hvaležen “futer” za požrešni koš v kotu. Pa še sam jih je hodil iskat in izbirat. Pač v slogu Slovenskih novic, “časopisa, kot ga še ni bilo!”).

Ne, ne bom več vrтел mlinčka. Za obračun s preteklostjo ni več potrebno in tudi za svarilo prihodnosti je dovolj. Je le opomin in prošnja uredniku, da bo res “vse delal novo”. Celó če se bo oklenil žlahtnega konservativizma – povratka h klasi(cisti)čnim vrednotam -, bo to za PV nekaj “novega”. Za sveže nove sapice smo pa zmeraj vsi vneti, ali ne?

Ena novost ga brez dvoma zelo priporoča. Sicer nimam pojma, kdo ga je predlagal in na osnovi kakšnih pohval so ga izvolili mene držijo stran od resnih zadev, tudi novi urednik je presodil, da nisem primeren niti za uredniški odbor (ki se tako in tako nikoli ne sestaja in nima nobenih kompetenc) -, toda kar je res, je res: dobili smo urednika, ki celo hodi v hribe. Še več, tudi vodi. Na hribe se torej spozna. Nezaslišano! Pravi čudež. Bogve, ali bo obstal. Bolje: ali ga bodo obstali. Kar precej štrli ven iz serijske izdelave. A moje dobre želje, ki seveda ne štejejo nič, morda so celo kontrapriporočilne, ga spremljajo: Fortuna tecum, editor!

Stanko Klinar

MEDNARODNA NAGRADA ZA SOLIDARNOST V GORAH 2001

PRIZNANJE TIBETANSKEMU LJUDSTVU

MARJETA KERŠIČ-SVETEL

V Pinzolu, gorski vasi v Brentskih Dolomitih v Italiji, so letos že tridesetih podelili mednarodno nagrado za solidarnost v gorah. Pred tremi desetletji so si jo zamislili pripadniki gorske reševalne službe iz Pinzola in Madone di Campiglio, domačini, ki vsi rešujejo žrtve gorskih nesreč prostovoljno in brezplačno – tako kot naši reševalci v Sloveniji. Pravzaprav se je zamisel rodila po nekem težkem reševanju, ko so možje, utrujeni, premočeni in premraženi po celi noči garanja v eni od brentskih sten, kramljali v gostilni in modrovali nekako takole: "Skoraj nikoli se ne zgodi, da bi se nam za reševanje sploh kdo zahvalil. Pa začnimo vsako leto sami podeljevati priznanje za posebne zasluge pri reševanju v gorah!" Takrat, pred tridesetimi leti, še nihče ni slutil, da bo nagrada za solidarnost v gorah, ki so si jo zamislili v Pinzolu, v nekaj letih prerasla krajevne, pa tudi italijanske okvire in postala največje priznanje za solidarnost v gorah na svetu. Odbor za podeljevanje tega prestižnega priznanja vsako leto razpošlje vprašalnik z vabilom za predloge, komu naj bi podelili nagrado, vsem gorniškim organizacijam po svetu, pa tudi vsem krovnim nacionalnim organizacijam, ki se ukvarjajo z reševanju v gorah. Iz najrazličnejših dežel prihajajo predlogi z zgodbami o ljudeh, ki so v gorah junaško pomagali drugim – nemalokrat tudi za ceno velikih tveganj. Odbor pretehta vse predloge in izbere posameznika, ki mu v Pinzolu slovesno izročijo nagrado za solidarnost v gorah. Leta 1998 je to častno odličje prejel Janez Brojan, načelnik gorske reševalne službe v Mojstrani. Letos, ko so podelili jubilejno, trideseto priznanje, pa so se člani odbora odločili, da priznanje dodelijo Njegovi Svetosti Dalaj Lami.

"Pravzaprav smo sprva naredili ožji izbor nekaj kandidatov. Med njimi je bil tudi Tibetanec, višinski nosač, ki je na hrbtu prinesel nekega alpinista z Everesta. Predlagali so ga člani odprave, s katero je bil na gori. Začeli smo poizvedovati po tem človeku, da bi ga povabili v Italijo. Izkazalo se je, da mu kitajske oblasti ne bi dovolile potovati v Evropo. To nam je dalo misliti ... in odločili smo se, da jubilejno nagrado za solidarnost v gorah kot predstavniku vseh Tibetancev, pa tudi vseh budistov tibetanske smeri podelimo Dalaj Lami," je odločitev pojasnil Angiolino Binelli, dolgoletni predsednik odbora in idejni oče nagrade. "Za Tibetance so gore del njihovega življenja. Čez gore so zaradi kitajske zasedbe mnogi zbežali iz Tibeta in pri tem so se dogajale neštete grozovite zgodbe o neizrekljivih naporih in tudi velikih solidarnosti med begunci. Po drugi strani pa na alpinističnih odpravah sodeluje nešteto

domačinov – Tibetancev, Šerp in drugih -, o katerih zelo redko sploh kaj slišimo, čeprav se marsikateri alpinistični podvig, o katerem potem na Zahodu na dolgo in široko poročajo mediji, zgodi tako rekoč preko njihovih hrbtov. Neštetokrat pomagajo alpinistom v težavah in med vzponi garajo do meja človeških zmognosti. Tretjič pa – solidarnost v gorah moramo razumeti širše. Mi, zahodni alpinisti, hodimo v gore za zabavo. Šerpe, Tibetanci in drugi domačini v Himalaji pa gredo v gore zato, ker s tem preživljajo svoje družine. Nemalokrat pri tem izgubijo življenje. Želeli smo na nek način izraziti solidarnost do teh ljudi. Dalaj Lama je duhovni vodja in simbolični predstavnik Tibetancev in drugih budističnih himalajskih ljudstev in soglasno smo sklenili, da bomo letošnjo nagrado izročili nje-mu."

Prizor z razstave (foto: Marjeta Keršič Svetel)

Podelitev nagrade za solidarnost v gorah v Pinzolu je bila letos nadvse slovesna. Na glavnem trgu so se zbrali dobesedno vsi prebivalci vasi, pa tudi cele doline pod Brento. Dalaj Lama, dobitnik Nobelove nagrade za mir, je z veseljem sprejel nagrado za solidarnost v gorah iz rok gorskih reševalcev iz doline Rendana. V kratkem nagovoru je dejal, da sta ljubezen do bližnjega in sočutje z vsemi bitji dandanes pomembnejša kot vse drugo in da se tega najbolj zavedajo

prav ljudje, povezani z gorami. V gorah je namreč življenje trše kot v dolini in odločitve ljudi so vsak dan znova težavna preizkušnja ... Slovesnosti pa niso potekale le v Pinzolu, ampak tudi v Trentu, kjer je bilo pravzaprav težišče obiska tibetanskega verskega voditelja. Večdnevni obisk Dalaj Lame v Trentu in italijanski pokrajini Trentino – Alto Adige je bil zelo pester in delaven – med drugim se je Dalaj Lama sestal s predstavniki lokalnih oblasti te avtonomne pokrajine in izrazil veliko zanimanje za samoupravo Južne Tirolske – nekaj podobnega bi si, kot je dejal, želel za avtonomijo Tibeta. Več tednov so poleti potekale najrazličnejše prireditve, povezane s tibetansko kulturo. V kulturnem centru Santa Clara (kjer je sicer vsako leto največji festival gorniških filmov na svetu) so pripravili veliko razstavo tibetanske kulture in umetnosti. Del svoje imenitne tibetanske zbirke je za razstavo dal na ogled tudi Reinhold Messner. Prišli so tudi tibetanski menihi iz Darmsale, ki so v Trentu predstavili bogato tibetansko samostansko kulturno izročilo. Javnega predavanja o miru, ki ga je imel Dalaj Lama v Trentu, pa se je udeležilo več tisoč ljudi.

Srečanje Janeza Brojana z Dalaj Lamo (foto: Marjeta Keršič Svetel)

“Solidarnost v gorah je bila včasih nekaj samo po sebi umevnega. To je bil eden od temeljev alpinistične kulture: pomagati vsakemu, ki je pomoči potreben, in nikoli zapustiti človeka v stiski. Žal so dandanes časi drugačni – tudi v gore je prodrla dolinska sebičnost, neizrekljiv egoizem nekaterih ljudi. To je strašno žalostno in zares sramotno!” je dejal lanskoletni nagradenec za solidarnost v gorah, ameriški alpinist Dan Aguilar, ki je tudi letos prišel v Pinzolo kot častni gost. Po poklicu je specialist za telekomunikacije, sicer pa član gorske reševalne službe v Vailu v Coloradu. Pomoč bližnjemu je bila zanj zmeraj na prvem mestu. Dvakrat je bil že zelo blizu vrha Everesta in obkrožal se je odrekel vzponu na vrh, zato da je pomagal drugim. Ko so se Šerpe leta 1993 obrnili nanj s prošnjo, naj jim pomaga odnesti v dolino truplo Pasang Lame, prve Šerpani in prve Nepalke, ki se ji je posrečil vzpon

na vrh najvišje gore sveta, pa je pri sestopu umrla zaradi izčrpanosti, ni niti za hip okleval. “Jasno, da sem si strašno želel na vrh. Sploh ni bilo dvoma, da bi mi uspelo – vreme je bilo lepo in počutil sem se odlično. Ampak vodja Šerp me je prosil za pomoč in videl sem, kako pomembno je za Šerpe, da umrle spravijo v dolino in jih lahko pokopljejo z vsemi predpisanimi obredi. Seveda sem jim pomagal in za to mi ni niti malo žal! Drugače sploh ne bi mogel ravnati! Prav zato pa težko razumem stvari, ki se zdaj dogajajo ... Lani sta bila dva moja prijatelja na Everestu s severne strani. Pod drugo stopnjo sta naletela na tri popolnoma izčrpane alpiniste, ki so pripadali neki drugi odpravi. Skušala sta jim pomagati, ampak enemu ni bilo več pomoči. Medtem ko jima je mož umiral na rokah, pa se je nekaj drugih alpinistov mimo njih popolnoma brezobzirno vzpenjalo na vrh. Prosila sta jih, naj pomagajo, naj jim pustijo kisik – še odgovorili jima niso. Potem sta obema preživelima pomagala sestopati. Ne morete si misliti, kako težko je to na taki višini! Najhuje je bilo pa to, da jima omenjeni brezobzirneži, ki so medtem prišli na vrh in so potem hitro sestopali, niso hoteli pomagati, niti ko so že dosegli vrh in se vračali! Tega res ne morem razumeti! Moja prijatelja sta se skupaj z onemogloma in pomrzlima ponesrečencema priplazila v tabor po vseh štirih. Ampak najhuje je bilo to, da jim drugi niso hoteli pomagati. To je res zelo bridko doživetje!”

“Prepričan sem, da gore in alpinizem lahko spravijo iz ljudi na plano vse najboljše – ali pa vse najslabše. Solidarnost v gorah in solidarnost z ljudmi, ki v gorah živijo, morata ostati temelj gorništvu. Pomagati sočloveku je najlepše, kar lahko doživiš v gorah. To je sporočilo naše vsakoletne nagrade za solidarnost!” je poudaril gospod Binelli, sam dolgoletni gorski reševalec. Med častnimi gosti v Pinzolu je bil tudi Janez Brojan, ki se je skupaj z nagrajenci prejšnjih let lahko osebno srečal z Dalaj Lamo.

“Srečanje s tem človekom, ki je za tibetanske budiste živa mitologija, je bilo svojevrstno doživetje. Presene-

Tibetanska zastava v Dolomitih (foto: Marjeta Keršič Svetel)

til me je s svojo toplino in preprostostjo. Pravzaprav je za vse, ki smo v minulih letih dobili nagrado za solidarnost v gorah, velika čast, da je isto priznanje v Pinzolu dobil tudi Dalaj Lama, ki je velika osebnost. S tem, da je osebno prišel v to majhno gorsko vas, je pravzaprav izkazal spoštovanje vsem, ki v gorah pomagamo drugim," je o svojem srečanju s tibetanskim duhovnim voditeljem dejal Janez Brojan.

Svoje spoštovanje do Dalaj Lame in solidarnost s tibetanskim ljudstvom so na svojevrsten način pokazali tudi člani Trentinske alpinistične zveze SAT. Na naj-

pomembnejše vrhove v Dolomitih so izobesili tibetanske zastave. "Ničkolikokrat smo že izobesili naše zastave na himalajskih vrhovih. Zdaj pa je čas, da se jim oddolžimo in na naše vrhove nesemo njihovo zastavo!" Tako je bilo geslo v okrožnici, ki so jo razposlali krajevnim alpinističnim klubom. V njej so poudarili, da je spoštovanje kulture lamaističnega budizma neločljiv del himalajizma. Zaradi tega spoštovanja so na mnogih gorah v Dolomitih, pa tudi na nekaterih gorskih prelazih zavihrali tibetanske zastave in nizi pisanih molilnih zastavic, ki so sicer značilnost Himalaje.

OBVESTILA

JAVNA RAZPRAVA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH STATUTA PZS

Upravni odbor PZS je na svoji 21. seji 29. junija 2001 sprejel sklep, da razpiše javno razpravo o spremembah in dopolnitvah Statuta PZS. Njen namen je dobiti vsebinsko bogatejše, po obsegu pa manj obsežno gradivo. Upravni odbor želi, da bi se v razpravo vključili vsi slovenski planinci. Gradiva za javno razpravo so Statut PZS, Častni kodeks slovenskih planincev in Vodila za delo PZS in PD. Vsa navedena gradiva v obliki brošure lahko zainteresirani prevzamejo v strokovni službi PZS na Dvorčakovi 9 v Ljubljani, kjer do 15. oktobra sprejemajo tudi predloge.

JAVNA RAZPRAVA O OSNUTKU PRAVILNIKA VODNIŠKE KOMISIJE

Upravni odbor PZS je na svoji 21. seji 29. junija 2001 sprejel sklep o razpisu javne razprave o osnutku Pravilnika Vodniške komisije. Gradivo je bilo objavljeno v Obvestilih PZS, št. 4, dopolnjeno pa je tudi na spletnih straneh PZS (www.pzs.si). Predloge, spremembe in dopolnitve sprejema strokovna služba PZS na Dvorčakovi 9 v Ljubljani do 15. oktobra.

ANAPURNA

ZAMOLČANA BEATRICE TOMASSON

MARJETA KERŠIČ-SVETEL

Marmolada sodi med legendarne gore – tako kot Matterhorn, Grossglockner ali Triglav. Ta najvišja gora Dolomitov je že od davnine povezana z zelo peštrim ljudskim izročilom, s številnimi miti in legendami. Stara ladinska pesem jo takole opeva:

*“O Marmoleda, che can che l’ soregie
te corona coi sie raj,
ti es regina
e onor te coign der ogni mont!”*

Marmolada, ti si kraljica med vsemi gorami ... Tako so svojo goro opevali prebivalci v dolinah pod mogočno “kraljico Dolomitov”. Marmolada je pravzaprav velik gorski masiv z več vrhovi in vršiči. Najvišji vrh, Punta Penia, sega 3343 metrov nad morje in je najvišja točka v Dolomitih. Če se Marmoladi dandanes približaš s severa, s prelaza Fedaia, je videti malce manj veličastna in skoraj prav nič kraljevska – vkovana v žičnice, ceste in jezove hidroelektrarne. Marmolado in njene ledenike poznajo predvsem številni smučarji, posebno tisti, ki imajo radi spomladansko in poletno ledeniško smuko. Kadar pa o Marmoladi govorijo alpinisti, imajo ponavadi v mislih njen drugi obraz, še dandanes neukročen in divji, skoraj takšen, kot je bil pred sto leti. Južna ostenja Marmolade so prispodoba zahtevnega plezanja v Dolomitih in vzponi v tamkajšnjih skalah so pomembna poglavja v zgodovini alpinizma.

Prvi vzponi na goro so se seveda dogajali z njene lažje, severne strani. Toda tudi to ni bilo lahko – prostrani in z ogromnimi razpokami razbrazdani ledeniki so bili za prvopristopnike huda ovira. Prvi zgodovinsko dokumentirani poskus vzpona na glavni vrh Marmolade je bil 2. avgusta 1802 – pred skoraj dvesto leti. Pobudnik podviga je bil Giuseppe Terza, kaplan iz vasi-ce Livinallongo, pridružilo pa se mu je še nekaj dušnih pastirjev iz sosednjih vasi. Povzpeli so se kar visoko, vendar pa jih je postalo strah grozečega ledenika in odločili so se, da bodo po lastni sledi sestopili nazaj v dolino. Terza je bil edini, ki je trmasto vztrajal, in proti vrhu Punte Penie se je naposled odpravil sam. Nikoli več ga ni nihče videl – verjetno je padel v eno od številnih ledeniških razpok. Poročila o tej dramatični dogodivščini so bila tako grozljiva, da je minilo pol stoletja, preden si je spet kdo drznil pomisliti, da bi se povzpел na vrh. Avgusta 1856 se je skupini domačih vodnikov in nekaj župnikov posrečilo, da so dosegli vršni greben tik pod vrhom Punta di Rocca. Sledilo je še več vzponov na stranske vrhove – seveda vsi s severne strani. 28. septembra 1864 pa se je

nemški alpinist Paul Grohmann v spremstvu domačih vodnikov iz Cortine d’ Ampezzo Angela in Fulgenzia Dimajja naposled le povzpел prav na vrh Punte Penie. Po južni steni Marmolade so se začeli najdrznejši ozirati šele v zadnjih letih 19. stoletja. Toda prva alpinistična smer v južni steni Marmolade prav na vrh Punte Penie je bila preplezana šele leta 1901 – pred sto leti.

Spominska razglednica ob 100-letnici prvega vzpona po južni steni Marmolade

Vzpon je bil nedvomno pomembna prelomnica v zgodovini alpinizma, vendar pa je razmeroma malo znan. Skoraj bi lahko rekli, da sodi med dolgo zamolčevane alpinistične zgodbe. Razlogov za to je več. Najpomembnejša sta verjetno dva: zgodba o prvem vzponu v južni steni Marmolade je povezana s hudim sporom med gorskimi vodniki, pobudnica za vzpon in tako rekoč avtorica smeri pa je bila – ženska! To je bilo za leto 1901 seveda zelo nenavadno, poleg tega pa ni šlo za kakršno koli žensko, ampak za zelo skrivnostno angleško gospodično v “najlepših letih”, o kateri so krožile čudne zgodbe ...

Beatrice Tomasson se je rodila v Brightonu in je spadala med tisto peščico žensk, ki so se požvižgale na norme damskega vedenja svojega časa. Bila je dovolj premožna, da si je lahko privoščila dolga potovanja po alpskih deželah, postala je navdušena alpinistka in namesto da bi se poročila in razmišljala o vzgoji otrok in vkuhavanju marmelad (kar bi se vsekakor spodobilo za dobro vzgojeno angleško gospodično ob koncu 19. stoletja), je v hlačah, oborožena s plezalno vrvjo in klini najemala najboljše gorske vodnike in se z njimi lotevala vzponov, o katerih so mnogi člani britanskega Alpine Cluba raje razpravljali, kot pa da bi se jih v resnici lotili. Precej razumljivo je, da med temi gospodi ni bila kdove kako priljubljena. Zato tudi nikoli ni bila članica Alpine Cluba, ampak se je raje včlanila v Alpenverein. Oboževala je konje in ježo in o njej so govorili, da lahko ukroti še tako divjega žrebca. Poleg tega je bila odlična strelka in v Alpe ni hodila le plezat, ampak tudi lovit gamse – domačini so občudovali njeno spretnost pri gibanju po travnatih strminah in skrotju, ki so se jim meščanski alpinisti sicer najraje na daleč izognili. Na prelomu stoletja je bila štiridesetletna gospodična še zmeraj samska. O njenih zvezah z gorskimi vodniki so za njenim hrptom bolj ali manj glasno opravljali, pripisovali pa so ji tudi zveze z nekaterimi zelo pomembnimi možmi evropske politike. V desetletju pred prvo svetovno vojno so jo celo osumili vohunstva in Beatrice Tomasson je veljala za nekakšno alpinistično verzijo Mate Hari.

Ta zanimiva dama se je torej zazrla v južno steno Marmolade in si zamislila smer, ki po 800 metrih plezanja, dandanes ocenjenega z zgornjo četrto stopnjo, vodi naravnost na najvišji vrh Marmolade, na Punto Penio.

Slika naveze, ki je pred 100 leti prva preplezala južno steno Marmolade (spominska razglednica)

Poleti leta 1900 je najela takrat najbolj znanega gorskega vodnika v dolini Fassa, Luigija Rizzija. Ta je dve leti prej z dvema spremljevalcema opravil za tiste čase zelo drzen vzpon na Punto Penio po zahodnem grebenu in je veljal za najboljšega poznavalca južne stene, ki ga je že nekaj let mikala, a ni našel pravega družabnika za resnejši poskus plezanja. Gospodična Tomasson ga je najela, da bi raziskal, ali je smer, ki jo je imela v mislih, preplezljiva. Tako je sam preplezal 130 metrov visok začetni odsek, ki je tudi najtežji. S tem je pravzaprav preplezal ključ smeri. Vendar je odnehal in sestopil. Vreme tisto poletje nadaljnjim poskusom ni bilo naklonjeno in tako se je podjetna angleška gospodična pod steno Marmolade vrnila šele poleti 1901. Toda – tokrat v spremstvu dveh drugih gorskih vodnikov!

1. julija 1901 se je vzpona po smeri, ki si jo je zamislila in jo je deloma preplezal že Rizzi, lotila z Michelom Bettego in Bortolom Zaganelom. Plezali so ves dan in že v mraku dosegli vrh. Snežilo je in zadnje metre so zmogli le s težavo, ker so bili premraženi. "Gospodična Tomasson naju je na vrhu navdušeno objela in poljubila ter dejala, da je tri leta mislila samo na to steno!" je v svojem poročilu o vzponu zapisal Zaganel. Preplezana je bila prva, najlažja in najbolj logična smer v južni steni Marmolade, ki vodi naravnost na vrh. Morda je bila kriva "tatvina smeri" (Rizzi je bil seveda besen), morda dejstvo, da je šlo za žensko sumljivega slovesa ... Vsekakor je vzpon utonil v zamlčanje, ki je trajalo kar sto let. V alpinističnih vrstah ga nikoli niso obešali na veliki zvon.

Tudi južna stena Marmolade je vrsto let čakala na nadaljevanje alpinističnih podvigov v svojih skalah. Vmes je bila prva svetovna vojna, ki je Marmolado spremenila v bojišče, in šele v tridesetih letih dvajsetega stoletja so se južne stene lotili znameniti alpinisti, kot na primer Micheluzzi, Detassis, Castiglioni, Solda ... Nova prelomnica je bil legendarni solo vzpon Cesarja Maestria leta 1953, potem pa so nastajale nove in nove, vedno zahtevnejše smeri. Vsakokrat so pomenile prelomnico in novo stopnico v razvoju alpinizma – pa naj je šlo za Ribbo ali pa Moderne čase.

1974 je blizu smeri Tomasson nastala Slovenska smer Herzoga in Gradišarja, med najpomembnejše vzpone v južni steni Marmolade pa so zapisane tudi smeri legendarnega Frančka Kneza, ki so nastajale predvsem v Marmoladi d' Ombretta v drugi polovici osemdesetih let.

Sto let je očitno zadosti, da se pomirijo stare zamere: letos poleti so gorski vodniki iz doline Fassa skupaj s kolegi iz Canazeija in Rocca Pietore organizirali veliko slovesnost, v spomin na prvi vzpon v južni steni Marmolade so pripravili potujočo razstavo, italijanski zgodovinar alpinizma Bepi Pellegrinon pa je objavil knjigo, v kateri je napolned razgrnil tancico skrivnosti, ki je dolga leta zakrivala resnico o prvem vzponu in o nenavadni, v gore zaljubljeni Angležinji Beatrice Tomasson.

ROJSTNI DNEVI TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA

MARTIN ŠOLAR

Praktično vsi, ki hodijo v gore in obišejo Julijske Alpe v Sloveniji, vstopajo tudi v Triglavski narodni park. Današnji park zajema skoraj celotne slovenske Julijske Alpe in tako je že dvajset let. Leta 1981 je bil namreč sprejet Zakon o TNP, ki je določil še danes veljavni obseg, varstvena območja, namene in vsebine. Vendar vedno ni bilo tako. Triglavski narodni park nastaja in se razvija že skoraj sto let. Ima kar nekaj rojstnih dni, ki segajo vsaj v leto 1908, pa 1924, 1961 in 1981. Glede na trenutno stanje, ko se pripravlja sprememba Zakona o TNP, se obeta še kakšen rojstni dan.

Letošnjo pomlad smo obeležili dvajsetletnico Zakona o TNP. Mimogrede smo ugotovili, da je minilo tudi 40 let od razglasitve Doline Triglavskih jezer s Komarčo za Triglavski narodni park. Največji pomen za Triglavski narodni park pa smo pripisali prvemu pobudniku za zavarovanje, dr. Albinu Belarju.

Nekatera zanimiva razmišljanja in spomine na dogodke, predvsem iz časa priprav za razglasitev današnjega velikega TNP, je v letošnji številki 7-8 Planinskega vestnika nanizal dolgoletni predsednik sveta zavoda Triglavski narodni park in nekdanji predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec. Glede na to, da sta imela Slovensko planinsko društvo in njegova naslednica Planinska zveza Slovenije ves čas nastajanja parka pomembno vlogo, ni odveč, da si osvežimo spomin na pomembne prelomne trenutke pri zgodovinskem razvoju Triglavskega narodnega parka.

ZGODOVINA NASTAJANJA TNP

Avgusta 1908 je skupinica mož prehodila del Doline Triglavskih jezer od Črnega jezera mimo Bele skale do planine Lopučnice. Vendar to niso bili navadni turisti (kot so takrat imenovali današnje planince), temveč uradni udeleženci ogleda, ki ga je na pobudo seizmologa in naravoslovca Albina Belarja razpisalo državno gozdarsko oskrbništvu v Radovljici. Profesor Belar je namreč predlagal, naj bi se ustanovil "naravovarstveni park nad Komarčo". Do uresničitve predloga pa ni prišlo, ker ni bilo pravne podlage za razglasitev parka. Še več, tedanji zakonski predpisi niso dopuščali omejevanja paše. Tako se je torej začelo. Možje, ki so iz osebnega nagnjenja ali po službeni dolžnosti sodelovali pri tem ogledu, verjetno niso vedeli, da so s tem odprli novo in zelo pomembno stran v prizadevanjih za varstvo narave, še manj pa slutili, da bo vprašanje, ki si ga načeli, še dolga desetletja vznemirjalo slovensko javnost.

Ker je bil prvi evropski narodni park ustanovljen na Švedskem leta 1909, smo Slovenci z neuresničeni

predlogom profesorja Belarja celo zamudili priložnost imeti prvi narodni park v Evropi.

Prva svetovna vojna je pomenila vrzel tudi v gibanju za varstvo narave. Takoj po njej pa so stari načrti zaživel z novo močjo. Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov pri Muzejskem društvu je leta 1920 pokrajinski vladi za Slovenijo predložil znamenito spomenico, katere prva zahteva je bila ustanovitev varstvenih parkov po zgledu drugih držav. Med nekaj predlogi najdemo tudi prvič jasno opredeljen načrt za ustanovitev parka v Dolini Triglavskih jezer.

Odseku za varstvo prirode in prirodnih znamenitosti in Slovenskemu planinskemu društvu se je leta 1924 posrečilo – žal samo pogojno za dobo 20 let -, da je bila Dolina Triglavskih jezer razglašena za Alpski varstveni park in s tem zaščiten. Park je obsegal okrog 1400 hektarov. Oba pobudnika sta z upravljavcem, direkcijo gozdov v Ljubljani, sklenila zakupno pogodbo.

Pri Dvojnem jezeru (foto: Janko Humar)

Leta 1926 je bilo prvič uporabljeno ime Triglavski narodni park. Zasluga gre profesorju Franu Jesenku, ki je bil med najvnetejšimi borci za uresničitev zamisli o parku v Dolini Triglavskih jezer. Profesor Fran Jesenko je 30. maja 1926 v dnevniku Jutro precej spregovoril o podrobnostih o ustanovitvi, pomenu in znamenitostih parka, ki ga ponosno imenuje Triglavski narodni park.

Zakupna pogodba je veljala 20 let, verjetno so pobudniki načrtovali podaljšanje. Formalno se je iztekla 1. julija 1944. Po vojni pa je bilo spet treba začeti popolnoma na novo. Leta 1947 je Referat za varstvo narave pri Zavodu za spomeniško varstvo vložil prošnjo za obnovo Alpskega varstvenega parka. Več kot deset let dolge napore za ponovno ustanovitev parka so ovirali predvsem pašniški interesi in tudi nedoreče-

nost v zvezi s pristojnostjo razglašanja parka. Ves čas je imela pomembno pobudniško vlogo tudi Planinska zveza Slovenije, ki je predlagala celo povečano območje parka. Po sprejetju posebnega zakona o narodnih parkih (1959) je bila zagotovljena tudi pravna osnova za razglasitev Triglavskega narodnega parka. Posebna republiška komisija je na predlog Zavoda za spomeniško varstvo predlagala zavarovanje Doline Triglavskih jezer s Komarčo in slapom Savice, na zgornjem koncu doline pa je bilo območje parka povečano do Vršaca, Hribaric, Mišeljskega konca in Vršakov. Predlagano območje je bilo veliko okrog 2000 hektarov.

Ljudska skupščina Ljudske Republike Slovenije je dne 26. junija 1961 sprejela Odlok o razglasitvi Doline Triglavskih jezer za narodni park pod imenom Triglavski narodni park.

Obnovitev in uzakonitev "malega" Triglavskega narodnega parka leta 1961 sta bili le nujno potrebna stopnica k pravemu cilju, velikemu parku v Julijskih Alpah, ki je že desetletja živel v mislih mnogih Slovencev. V šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja so bili opravljene obširne analize in pripravljene celoviti in plansko obdelani predlogi za razširitev parka. Pri delu so sodelovali mnoge ustanove in številne osebnosti in strokovnjaki. Naj omenimo predvsem takratna Zavod SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine ter Zavod SR Slovenije za regionalno prostorsko planiranje, med posamezniki pa je izstopal dr. Miha Potočnik. Zakonski osnutek za Triglavski narodni park je bil obravnavan že leta 1978, površinsko razširjeni in vsebinsko predelani predlog pa je bil kot Zakon o Triglavskem narodnem parku 27. maja 1981 sprejet v Skupščini SR Slovenije.

Izjemne naravne lepote in nepokvarjena narava vsenarodnega in mednarodnega pomena so temelj za varstvo enega ali več zaokroženih ekosistemov. Zavarovani naravi je dana možnost, da živi po svojih zakonih, ljudem pa, da v zavarovanem prostoru naravo spoznavajo, jo raziskujejo in se iz nje učijo, jo doživljajo in se v njej sprostitjo. Ustanovitev narodnega parka in možnost naravnega razvoja brez posega po naravnih dobrinah zahtevata visoko stopnjo razvitosti, zrelosti in kulture.

KAKO NAPREJ?

Nova spoznanja na področju varstva narave v okviru zavarovanih območij ter pregled stanja po skoraj dvajsetletnem upravljanju Triglavskega narodnega parka nedvomno kažejo, da dosedanja ureditev ni več ustrezna. Mnoge dejavnosti v sedanjem Zakonu o TNP sploh niso omenjene oziroma ni določen način njihovega urejanja, mnoga določila je enostavno prehitel čas. Zavedamo se, da je za učinkovito upravljanje narodnega parka potreben drugačen, nov način varovanja narave in kulturne krajine. Ob varstvu se mora v robnem delu parka zagotoviti tudi ustrezne ra-

zvojne možnosti za sonaravno, okolju prijazno rabo prostora. Pri sestavi novega koncepta varstva in upravljanja narodnega parka je treba upoštevati domačo zakonodajo kakor tudi mednarodne dogovore in trende, ki jih narekuje priključevanje Evropski skupnosti. Zato je cilj bodočega urejanja Triglavskega narodnega parka varstvo in urejanje skladno z upravljavskimi kategorijami IUCN, sprejetimi konvencijami in strokovnimi priporočili. V narodnih parkih evropskega alpskega prostora prevladuje varstvo narave in kulturne krajine v obliki II. in V. upravljavske kategorije IUCN. Glede na naravovarstveno vrednotenje in dejansko rabo v prostoru se varovanje v teh dveh stopnjah prostorsko prepleta, v osrednjih delih narodnih parkov pa mora prevladovati II. upravljavska kategorija IUCN.

Viharnik na Ogradih (foto: Igor Maher)

IZGUBLJENEGA OTROKA IŠČI Z NJEGOVIMI OČMI

DRAMA NA KRALJU KARAVANK

MATJAŽ ŽAUCER

Menim, da življenje z naravo pozitivno vpliva na oblikovanje ljudi. Tisti, ki se ukvarjajo s taborništvom, planinstvom ali drugimi športi v naravi in jim ta dejavnost postane življenjska vrednota, si v napornem življenjskem ritmu sodobnega sveta lažje ohranjajo duševno zdravje in telesno kondicijo. Lažje se izogibajo potrošniški miselnosti in razumejo nujnost varstva okolja. Večja je tudi verjetnost, da si prijatelje ali celo življenjske partnerje izberejo iz istega kroga ljudi.

Družina na izletu (foto: Igor Maher)

Starši želimo otrokom najboljše in jih skušamo usmerjati po svojem prepričanju. Že od malega jih vodimo na samotne stezice, jih spoznavamo z raznolikimi živalicami, lepimi rožicami in žuborečimi potočki. Na sprehodih smo navadno bolj sproščeni kot doma, imamo več časa in tudi priložnosti za pogovor, otroci nam raje prisluhnejo, saj se ne morejo zateči k televiziji ali računalniku. Prizadevamo si, da bi otroci v naravi preživeli vznemirljive, nepozabne trenutke, skratka, da bi naravo vzljubili že od malega, tako da bi življenje z njo postalo vrednota tudi zanje.

Ob pogostih radostnih trenutkih pa se včasih zgodi, da smo v naravi izpostavljeni hujšim preizkusom, ko smo prepuščeni le samim sebi in ko je le od nas samih odvisno, kako se bomo rešili iz nevarnosti. V takih preizkušnjah se hočeš nočeš moramo izkazati, včasih mnogo resneje kot v urbanem okolju. Tako nas življenje v naravi od časa do časa preizkuša in po svoje kali. Manj boleče je, če se vsega ne naučimo na lastnih izkušnjah, zato bom opisal resničen dogodek, kako so starši na gori izgubili desetletnega otroka, kako se je ta v stiski obnašal, kako so ravnali starši v tej zelo hudi preizkušnji in kako so se na koncu srečno našli.

NA STOL

Jesen je najlepše obdobje za obisk gora. Ni prevroče in predvsem v gorah ni več gneče. Očka, ki mu je družina poverila odgovornost izbire cilja, je presodil, da je konec sezone, ko je kondicija na višku, priložnost za še kakšnega dvatisočaka. Za takega, ki je le nekoliko višji od že osvojenih, ki ni pretežak za osemletnika in je vseeno še dovolj mamljiv za desetletnika, ki bi najraje kar na Triglav, če že ne na Mount Everest. Oče je vztrajal, da cilj ni vrh, ampak pot, vrh pa je seveda močna motivacija predvsem za mlajše. Zato je bil zagovornik postopnosti osvajanja vrhov, raje meter za metrom kot hiter naskok na Triglav, enkrat in nikoli več. Ob tem je družina zaradi drugih obveznosti želela še nepredolgo turo in kratek čas dostopa z avtom iz Ljubljane. Najvišji vrh Karavank je še kar ustrezal vsem zahtevam.

Tako so se prvo soboto v oktobru leta 1998 na Stol podali osemletni Simon, desetletni Marko, mamica in očka. Do Valvazorjevega doma so se seveda pripekljali, ker bi otroka, če bi začeli v Žirovnici in se peš pripotili do parkiranih avtomobilov pri domu, ugotovila, da se je očetu najbrž zmešalo, da jih peš goni tam, kjer se drugi vozijo. Medtem ko se je voznik pri domu preobuval v planinske čevlje, sta otroka že uprizorila pravi rodeo okrog avtomobila, ki je tokrat na parkirišču sameval. Pa ne zaradi zgodnje jutranje ure, bolj zaradi jesenskega časa in ne prav lepe vremenske napovedi.

Začetek poti od Valvazorjevega doma proti Žirovniški planini je zložen in kar primeren za ogrevanje otrok. S planine je sicer lep razgled v dolino, vendar za otroke v čemernem jutru popolnoma nezanimiv. Zato jih je potrebno motivirati ali vsaj zamotiti s čim drugim, da jih prekmalu ne zgrabi naveličanost, saj so po svoje pametnejši od staršev in kaj radi ugotovijo, da od hoje v hrib nimajo nič, posebno še v primerjavi z računalniškimi igrkami, za katere so jih "nasilni" starši to soboto prikrajšali. Ni lepšega kot polni grmi mamljivega rdečega šipka. Kako dober bo čaj, ki si ga bodo skuhal ob povratku v Ljubljano! Seveda tečni oče ni pustil, da bi se na začetku poti preveč zamudili z nabiranjem, saj je pred njimi še kakšnih šest ur hoda, na povratku pa se jim bo postanek ob grmovju zelo prilegel.

S planine postane pot vse strmejša, zato sta izkušena starša zapletla otroka v pogovor. Najboljša tema je kakšen napet film, ki ga očka ni videl ali se vsaj dela, da ga ni, in mu ga otroka pričarata z vsemi najmanjšimi podrobnostmi. Otroka kar tekmujeta, kdo bo bolje opisal posamezen prizor. Pri tem je treba le paziti,

da se film ne utrga, ker bi tedaj lahko nastopila težavna pogajanja o nadaljevanju poti. Med hojo si privoščijo pogoste počitke, pa bolj kratke, saj sta fanta kot kakšna žrebička in ne preneseta mirnega sedenja. Ko postane teren strmejši, začne oče težiti in potegne iz nahrbtnika dva prusika, tako da imata starša vsak svojega kozlička na povodcu. Mamica s starejšim, že zanesljivejšim hodcem spredaj, oče pa z nerodnejšim osemletnikom zadaj. Kmalu dosežejo razgledno glavo na vrhu nekoliko izpostavljene strmine, od koder je lep razgled, za njo pa primeren prostor za daljši počitek. Pa je spet koj tak vik in krik, da se še najesti ne morejo. Pot po travah in skuzi ruševje je za otroka še kar zanimiva, tako da so kmalu pri odcepu poti za Prešernovo kočo.

Tu napravijo krajši postanek. Bolj zaradi staršev, ki menijo, da so otrokom kratki postanki na vsako uro potrebni. Oče zopet teži na pol poslušajočima otrokoma s pojasnili o poteh in vrhovih. Otrokoma pokaže, kje je njihov glavni cilj, kje je Mali Stol in kje se gre na Prešernovo kočo. Ker je teren na začetku dolinice med Malim in Velikim Stolom v primerjavi s prehojeno potjo položnejši in ker se na obzoru že vidi vršno glavo Velikega Stola, dobita otroka polet. Marko po petih minutah počitka, po nekaj požirkih in koščku čokolade že sitnari, da bi šli takoj naprej. Staršema ni pripravljen privoščiti niti trenutka počitka več. Oče odloči, da je treba zagon, dokler traja, izkoristiti, in napoti družino naravnost po dolinici, ki se zajeda med Mali in Veliki Stol. Do Prešernove kočice bodo šli pa rajše nazaj grede.

MARKO GRE NAPREJ

Opogumljen z lahkostjo terena jo Marko svojeglavo ubere naprej, drugi pa za njim. Desetletnik s polno rito energije, ki ga že napihuje od postavljanja, godrnja, da ne bo hodil tako počasi kot starša in mlajši brat, in je kmalu kakšnih sto metrov spredaj. Vendar ko hiti po stezi v levi okljuk, ne opazi odcepa v desno proti vrhu dolinice in Stolu, ampak nadaljuje po markirani poti v smeri proti Vajnežu. Oče ga namenoma pusti nekaj deset metrov po napačni poti, šele nato mu zavpije, da gre prava pot naprej v desno. Ko so zopet skupaj, oče kot vedno teži z razlago, kam vodi pot v levo. Zdaj zahteva, da hodijo vsi skupaj, ker je Stol na vrhu proti severu prepaden. Marku ob njegovi dobri kondiciji to ni najbolj po volji in kar naprej nekaj trmari. Tu nekje jih prehiti samotni popotnik, edina živa duša, ki jo tega dne še ubira proti vrhu. Neverjetno je, kako so slovenske gore poleti obljudene, že sredi jeseni pa skoraj opustele.

Bližina cilja da svežega vetra v jadra in družina je kmalu na vrhu. Vrh, do zdaj najvišji dosežek, je posebno doživetje za oba otroka. Pogledujejo proti Julijcem in svojem bodočemu cilju – sanjskemu cilju vseh otrok – Triglavu. Vpišejo se v knjigo, poiščejo žig, se fotografirajo in nekaj pojedjo. Na vrhu ni nič

kaj prijetno, oblačno in mrzlo je. Zaradi vetra jo hitro uberejo navzdol proti dolinici in zavetju. Ko pa jo od tam urežejo proti Malemu Stolu in Prešernovi koči, se Marko skuja. Desetletnik, ki je na vrhu pozabil na svojo trmo, zopet išče priložnost za nasprotovanje vsemu, kar si izmislijo starši. Upre se, da on pa že ne bo hodil po ovinkih in da hoče po isti poti nazaj. Nobeno prigovarjanje in pregovarjanje ne pomagata. Počuti se samozavestnega in zaradi lahkega terena varnega, zato predlaga, da naj ostali trije kar gredo do kočice, on pa jih bo počakal v dolinici pri spodnjem odcepu za Prešernovo kočico, kjer so gor grede počivali. Simon pa si nadvse želi še enega dvatisočaka, to je Malega Stola, ki ga navzdol grede sicer komaj opaziš, saj gre pot proti Prešernovi koči tik ob njem. Oče, nejevoljen, sit prerekanja in neprestanega pregovarjanja, brez premisleka sprejme Markov predlog.

V tem trenutku se še ne zaveda, da je napravil eno največjih napak v svojem življenju: desetletnemu otroku je dovolil, da jo ubere po svoje na samotni gori na višini skoraj 2200 metrov. Tudi intuicija ga zapusti, saj v sinovem predlogu ne zasluži kakšne nevarnosti, spregleda pa tudi bližnjo spremembo vremena.

Prešernova kočica na Stolu (foto: Janez Skok)

Marko jo zmagoslavno odvriska po dolini navzdol, drugi trije pa na greben proti Malemu Stolu in Prešernovi koči. Nekaj časa še gledajo veselega Marka, nato pa zavijejo po poti za rob. Pri Prešernovi koči se za hip ustavijo, se malo razgledajo, vidijo, da je kočica zaprta, in odhitijo navzdol. Tu se pot razveja v več stezic, držijo se bolj desne strani. Iz doline se začno dvigovati koprene megle in se poditi okrog njih. Kmalu pridejo do stičišča poti, kjer so dogovorjeni z Markom. Nagajivi Marko se jim je gotovo nekam skrtil, saj ga ne vidijo. Odložijo nahrbtnik in iščejo, kam bi se na odprtem terenu sploh lahko potuhnili. Vedno bolj jim prodira v možgane zavest, da Marka ni, da se nima kam skriti. Začnejo klicati, zvok se izgublja v prostranstvu osamele gore, pa nobene odgovora.

OTROKA NI!

Groza se stopnjuje z vsakim klicem, valovi panike in razuma se izmenjujejo, nevroni delujejo z največjim možnim taktom in prelevajo variante. Sekunde so v takih trenutkih daljše od ur. Kje bi Marko lahko bil, kam neki je šel? Pomisljijo na klic na pomoč. Mobilnega telefona nimajo s seboj, pa saj v takih trenutkih v gorah navadno tako ali tako ne dosežeš omrežja. Najbližji telefon je, vsaj tako se jim zdi, dve uri hoda pod njimi v Valvazorjevem domu. Očetu je takoj jasno, da pomoči gorskih reševalcev pred nočjo ne morejo pričakovati, ponoči so ti manj uspešni, zjutraj pa je za desetletnega otroka lahko že prepozno, saj se lahko hitro podhladi. Še dobro, da ima v svojem nahrbtniku pri sebi vetrovko, kapo in rokavice – ampak ali se bo spomnil, da se obleče? Mama seveda takoj očita, zakaj se je oče odločil otroka pustiti samega, vendar je tudi njej jasno, da so v stiski popolnoma sami in da je le od njih odvisno, ali bodo otroka še videli živega. Kaj napraviti? K sreči starša ne zapadeta v paniko in nekaj minut premlevata možnosti. Od tu ali iz bližine tega odcepa gredo v različne smeri štiri markirane poti: na vrh, proti Vajnežu, navzdol proti Valvazorjevi in navzgor proti Prešernovi koči. Ni verjetno, da bi jo Marko ponovno ubral proti vrhu niti po poti proti Vajnežu, ki si jo je gor grede gotovo zapomnil. Glede na Markove izkušnje tudi ni verjetno, da bi zašel kam z markirane poti. Ostaneta torej dve verjetnejši smeri: navzdol v dolino ali proti Prešernovi koči.

OTROCI NAJPREJ IŠČEJO STARŠE, TUDI MARKO JIH "NAJDE"

V stiski skušajo otroci čim prej priti do staršev oziroma do tja, kjer mislijo, da starši so. Starša se zato odločita: mama bo šla z mlajšim sinom navzdol, in če ne srečata Marka, bo v Valvazorjevi koči prosila za pomoč reševalcev. Oče jo posebej opozori, da naj na izpostavljenem delu poti kljub hitenju Simona ne pozabi navedati, sam pa odhiti nazaj proti Prešernovi koči, kamor je najverjetneje, da se je Marko namenil. Po poti ga večkrat kliče, vendar odgovora ni od nikoder. Kljub že petim križem na plečih je zelo hitro pri koči, saj v skrbi za sina ne čuti utrujenosti. Skoraj se že misli obrniti, ker na klic od kočice ni odgovora, pa ga prešine, da se v vetru slabo sliši in da se splača pogledati prav okoli vseh vogalov kočice. Že po nekaj metrih zagleda silhueto Marka, ki stoji tesno ob zidu kočice. Takoj je pri njem, za solze pa ni časa. Marko stoji pred napravo za klic v sili in se huduje, da ta ne deluje. Ko je pritisnil na gumb, je slišal glas, da naj počaka, nato pa se ni zgodilo nič. Pove, da je nekaj časa čakal na razpotju po dogovoru, nato pa se je odpravil staršema in bratu naproti. Ne pove pa, kar oče slutiti, da ga je osamljenega postalo pošteno strah, posebno še zaradi hitre spremembe vremena, da je v meglicah videl obris kakšnega medveda ali kdove kakšne pošasti, da so se mu sekunde vleklye kot ure in da jo je odkuril staršem naproti, kolikor so ga nesle noge. Ker gre tu vzporedno več variant poti in ker je bila občasno megla, ni čudno, da se niso srečali.

REŠEVALNA AKCIJA NI POTREBNA

Zdaj je najpomembnejše, da oba kar se da hitro odhitita do Valvazorjeve kočice in ustavita reševalno akcijo, če jo je mama medtem že sprožila. Marko se zaveda krivde za nastalo situacijo, oče pa odgovornosti – navzdol tečeta brez besed. Iz megle začne rositi, pot postaja spolzka. Spotikata se ob kamne in korenine, več kot desetkrat zdrsneta in padeta na rit, vendar ne čutita ne utrujenosti ne bolečin. Le očetu se nekam oddaljeno svita, kaj mu je pri njegovih letih treba tako noreti v dolino. Marko pa se izkaže v vsej svoji izkušnosti in je vedno samo dva koraka za očetom. Le na izpostavljenem delu poti upočasnita korak, nato pa zopet hitita, kolikor zmoreta. Malo pred Žirovniško planino in vabljivimi grmi šipka dohitita mamo in Si-

mona. Za občutek sreče in veselja ni časa, ker ne vedo, kaj je Marko s pritiskom na gumb za klic v sili pri Prešernovi koči napravil. Zato po rahlem dežju hitijo še do Valvazorjevega doma, kjer povedo oskrbniku, da se je Marko izgubil in v sili pritisnil na gumb. Oskrbnik to javi naprej. Vsi preznojeni in deloma mokri, drugače pa presrečni, popijejo vroč čaj, nato pa se gredo v avto preobleč in naprej v dolino. Po poti je Marko slišal marsikatero krepko, pa tudi pohvalo, da je ravnal zelo preudarno in si morda rešil življenje, bil pa je vseskozi tiho. Mama se je pridušala, da ne bo nikoli več pustila nobenega otroka samega v gorah, oče pa je premeval, kaj bi bilo, če bi Marko ukrepal drugače ali če bi vsi skupaj odhiteli po pomoč v dolino, namesto da bi sina sam iskal. Ponoči je dež v gorah prešel v sneg in pobelil pobočje Stola.

SLOVESNOST OB PRENOVLJENEM ZAVETIŠČU GRS NA KRVAVCU

V nedeljo, 3. julija 2001, je bila pod zavetiščem kranjske Gorske reševalne službe na Krvavcu planinska proslava ob deseti obletnici samostojne Slovenije. Zavetišče GRS na Krvavcu je bilo namreč edini poškodovani objekt PZS med vojno za samostojno Slovenijo.

Zavetišče GRS na Krvavcu, zgrajeno leta 1967, je z aktivnim sodelovanjem članov kranjske postaje GRS dočakalo pred tremi leti pričeto temeljito obnovo. Med osamosvojitveno vojno, ko je nudilo zavetje pripadnikom slovenske Teritorialne obrambe, je bila njegova lega skoraj usodna zaradi obstreljevanja oddajniškega stolpa RTV. V imenu kranjske GRS se je vsem pristojnim v svojem uvodnem nagovoru zahvalil njen načelnik Tomaž Jamnik. Podpredsednik PZS Adi Vidmajer je čestital za obnovo zavetišča. Franc Ekar, predsednik PZS, ki je obstreljevanje JLA na Krvavcu tudi osebno doživel, je Krvavec označil kot zgodbo zase oziroma kot goro gora: "Za zavetišče, ki je vedno dobro služilo svojemu namenu, je obnova velikega pomena. V vsem obdobju so reševalci samo na krvavškem posredovali več kot 10.000-krat. Seveda pa se z današnjo sliko Krvavca ne moremo sprijazniti, kajti grobi posegi so naravo povsem izmalčili. Kot je izginila nekdanja planinska romantika, tako se je zrušila tudi Dolga njiva pod Zvohom oziroma nad Kokro. Za planince in ostale pohodnike je bila planšarija v Dolgi njivi pravo naravno razkošje in neponovljivo doživetje na poti čez Kalško goro na Kokrsko sedlo in naprej v Grintovce."

Osrednji govor je imel poslanec v državnem zboru in ljubitelj gora Jelko Kacin, ki je med drugim dejal, da so takšne slovesnosti tudi priložnosti za številna spoznanja in za utrjevanje za Slovence pomembne nacionalne zavesti. Še sveže spomine o osamosvojitvi Slovenije je potrebno urediti in jih posredovati prihodnjim generacijam in se pri tem zavedati, da je pomen osamosvojitve tudi v lastni razlagi zgodovine. Že v času SFRJ je Slovenija razvijala svoj obrambni sistem, vsi takšni objekti so v osamosvojitveni vojni igrali veliko vlogo in bili pri tem mnogokrat žrtve napada. Objekt GRS na Krvavcu je zelo dobro opravljal nalogo obveščevanja in opazovanja. Jelko Kacin je zaključil z besedami, da je Slovenija v desetih letih dosegla vse, kar je mogoče, v naslednjih desetih pa bo verjetno delila izkušnje s tistimi, ki je takrat niso razumeli.

Lojze Smole in Peter Keše sta nato kot najstarejša še aktivna gorska reševalca kranjske GRS odkrila spominsko ploščo, posvečeno spominu na dogodke izpred desetih let. Na koncu se je Dušan Polajnar, načelnik GRS Slovenije, še zahvalil kranjskim gorskim reševalcem za uspešno delo. Planinsko slovesnost so s kulturnim programom dopolnili pihalni kvintet slovenske policije, mešani pevski zbor Iskra, recitator Jože Jerič ter operni pevec Marko Kobal ob spremljavi citrarja Tomaža Plahutnika.

Pred zavetiščem (od leve): Franci Ekar, Dušan Polajnar, Srečo Podbevšek, Jelko Kacin, Adi Vidmajer, Tone Tomše

Franci Ekar

PO ČIČARIJI V ČAST SLOVENSKE SAMOSTOJNOSTI

PRAZNIČNA ZASTAVA NA "KONFINU"

MARJAN MUNDA

Dandanes mnogo dejanj storimo zaradi izziva, kot da smo za drugačne pobude neobčutljivi: ne zgane nas običaj, izpolnitev dolžnosti naj bi zagotavljale sankcije, na prijazno vabilo oklevamo in iščemo izgovor. Prihajala je in prišla desetletnica naše samostojne slovenske države. Napisane so bile prigodnice, zgodbe o nastajanju, povedani slavnostni govori, zrežirane proslave in prireditve, prižgani kresovi in ognjemeti, sprožene topovske salve, na javnih mestih so visele zastave. Toda zastav po hišah državljanov samostojne Slovenije ni bilo kaj dosti, mnogo manj kot nekoč, ko so bile še v treh pasovih in zaznamovane z zvezdo. Medtem ko so jih je takrat dvigali obveznost, strah pred opominom ali vpeljani običaj, so danes prepuščene prostovoljnosti, nekakšni demokraciji in zakrneli zavesti. Javnih slovesnosti se udeležuje skromen odstotek poklicanih. Če se le da, se umaknemo v zasebnost in ne "tratimo" časa za skupna praznovanja.

V NARAVO Z ZASTAVO

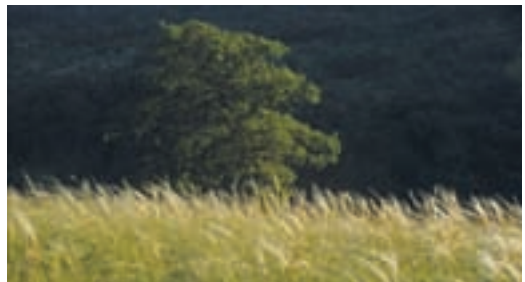
Ne vem, ali naj imamo slabo vest, ker smo se podobno izmaknili tudi mi v našem planinskem društvu, čeprav z nekoliko popravljenim namenom. Za praznični ponedeljek, 25. junija, smo v vabilo napisali "izživ", da bomo "na konfinu" v Istri v čast slovenski samostojnosti zavihrali z zastavo. Prvotno načrtovani izlet je bil sicer namenjen ogledovanju rož, tako da ne morem reči, kateri je bil prevladujoči motiv za sedemnajst udeležencev, ki so opustili zasebne zamisli za praznični dan in prišli v Zazid na izlet. Še predsednika društva je popadla vodstvena vest: s seboj je prinesel celo zastavo.

Ko smo z vozili zaparkirali edini večji prostor v vasi ob cerkvenem zidu in pred krajevno pisarno, smo vzne-

mirili čuječega vaškega predstavnika: prišel je izobešat zastavo. Pomirili smo ga, da nismo kakšna inšpekcija za uporabo državnih simbolov in da tudi mitinga ne bo, temveč gremo proslavljat na Kavčič ob meji; zastava pa naj le visi, kot se spodobi.

Po opusteli ulici med starodavnimi kamnitimi istrskimi hišami smo odšli proti izbranemu cilju 500 metrov višje nad Rakitovsko dolino. Cesta, ki je nekoč povezovala vas predvsem z železniško postajo, je v ta namen komaj še v rabi. Potniški vlak proti Pulju in nazaj, ki vozi komaj enkrat dnevno, redko komu še koristi. Postajna hišica in stavbe ob njej so v razpadanju. A ravno ko smo se mudili tam, je pridrdral mimo kratek motorni vlak. Ni ustavil, saj je bil brez potnikov. Bržkone je to na novo uvedeni lokalec od Divače do Rakitovca. Če bi vedeli za zvezo, bi jo uporabili za naš izlet namesto osebnih avtomobilov. Nazaj bi se lahko vračali po drugi strani hriba v Podgorje oz. v Prešnico, kjer je povezava proti Divači in Ljubljani.

V leščevju smo odrezali primerno dolgo palico za zastavni drog. Glavno zastavo je v nahrbtniku nosil najmlajši pohodnik Aljaž, ki mu je bila za ta dan naložena častna naloga praporščaka.

Valujoče bodalice (foto: Igor Maher)

OPUŠČENE KOŠENICE ČIČARIJE

Nekoliko zaraščen, na debelo zasenčen kolovoz nas je zlagoma dvigal h košenicam Na strugu, na prvo širšo stopnjo nad Kraškim robom. Nekdaj so kmetje iz Zazida in Rakitovca tod kosili seno. Zdaj jih le še malo živi od skope zemlje. Mladi se odseljujejo ali se vozijo od doma delat v Sežano, v Koper, tudi v Trst, ostareli pa s težavo ohranjajo še tisto malo polja in travnikov v ravninah doline. Pokrajina se tako sama vrača naravi, naselja se praznijo, posamezni domovi samevajo, stavbe lezejo vase, v razvaline. Leta 1961 je bilo v Zazidu še 197 vaščanov, danes, po 40 letih jih je še 152. Ekstenzivno preživetje z živinorejo na podlagi paše in sena s čičarske planote je že prete-

388 Zazid (foto: Igor Maher)

klost. Po pripovedi domačina je od nekdanjih 150 krav in številnih čred drobnice v hlevih le še troje krav. Mnoga ledinska imena pašnikov in košenic bodo šla v pozabo, saj domačini tam nimajo več kaj opraviti. Pa bi bilo prav, če bi ostala zapisana poleg katastra, tudi v zemljevidih, kajti z imeni ohranja pokrajina neko dodatno, pripovedno in etnično vsebino. Po čičarski planoti so bili pašniki Zaklanci, Za Lipnikom, V Glavnjaku, V Cimberah, Strugi, Pahljači, Na Kavčičah. Kako se izvirnost domačinskega opisnega poimenovanja spreminja, pove primer hriba Kavčič, ki so rekli Kavčiče.

Travniki Čičarije (foto: Igor Maher)

Gredoč višje in višje se nam je odpiral in kazal svet, kakršen nas je po nekajkratnih obiskih spet zvalil: razgled čez istrska brda daleč proti jugu in vzhodu z obrisi Učke, bližnji Šavrinski griči, za njimi prikrita obala in v sivo modre daljave izginjajoče morje; in seveda Slavnik kot gospodar področja. Žbevnica za kopo Kavčiča nadaljuje čičarsko hribovje v hrvaško stran. Stik med flišem in apnencem ter meja med obmorskim in celinskim oz. alpskim podnebjem sta ponudila rastju priložnosti za posebne združbe. Toda popotniki, uživalci naravnih lepot se zadovoljujemo že s srečevanjem z vsem znanim cvetjem. Letos smo spomladanskega zamudili in ga sledimo le še po ocvetelih steblih in listju: potonke, zlati koren, ilirsko peruniko, narcise – bedenke; tudi jesenček je že kazal semenske klase. Iz trave so migale sfrkane pleve bodalice. Smo pa za to bolj opazili cvetje, ki ga budi poletje: rumene košenice, primožke in ranjak, sem in tja blede sinji francoski lan, materino dušico in skupine bujnih kobulnic, zlasti velikolistni jelenovec. Pot obrede cvetano po višinskih stopnjah, kjer ji dajejo prisojce, skanata pobočja in vršna planota različno sestavo in podobo. Med kamenjem so dehteli grmiči šetrja in ožepka, ki bodo zacveteli šele v poznem poletju. Košutniki so že napeli popke, brstična lilija zraven pa je potešila naša iskanja najlepših cvetov. Ko smo brodili po ozki stezi skozi gosto travinje, ozirajoč se na vse strani zelene planjave, se nas je loteval prešeren občutek brezmejnega prostora; griči so se zdeli odmaknjeni v daljave, kamor ne bomo kaj hitro prišli.

PRAZNOVANJE OSAMOSVOJITVE

Posedli smo k polurnemu počitku. Aljaževo večjo zastavo smo privezali na prineseni kol, Stanetovo manjšo pa na pohodno palico. Zastavi sta zavihrali v vetru. Pohod je dobil značaj manifestacije. Kolona se je zvrstila v pobočje vrha z manjšo anteno, visokega 888 metrov, ki je na zemljevidu imenovan Nadglavinjak. Ni bil kaj dalj od meje, kot bi bil Kavčič, zato smo ga določili za "konfin" in vanj zasadili zastavo. Naša proslava se je začela. Obstopili smo Aljaža, ki je nekako premagal strah pred malo množico, se postavil vrh kupa kamenja in povedal tri kitice Zdravljice. Družno smo dodali še zadnjo, zase in za prijatelje. Kratko, čeprav skromno praznovanje ob zastavah nas je dvignilo nad povprečje dneva. Iz nahrbtnikov sta se prikazali dve steklenici refoška in se pretočili v kozarce: na zdravje, Slovenija!

Zaradi še kar obsežnih dimenzij preostale poti smo se Kavčiču odpovedali. Z zastavo spredaj in vmes smo se pomikali vzdolž planote k sosednjemu Goliču (890 m). Vrh je zaznamovan z daleč vidnim železnim obeležjem, da se ve, kje si. Tam je tudi skrinjica z vpisno knjigo. Žal pokrov ni dovolj zatesnjen in padavine v burji zmočijo knjigo. Žgoče sonce nam ni prizanašalo s pripeko. Manj trpežni pohodniki so že spraševali po bližnjici nazaj. Edini popust, ki so ga lahko dobili, je bila opustitev obiska vrha Kojnika četrte ure stran od poti. Željni sence smo pohiteli čez planoto, vso rumeno od cvetočega ranjaka, do pogorelega borovega gozda in naprej k lovskemu zavetišču. Klopi ob njem so kar vabljive, z betonom zaliti zabojujnik pa vse preveč spominja na nesrečni černobilski reaktor. Morda je bil zamišljen kot varno pribežališče, če bo še kdaj plamenel gozdni požar, kot je pred štirimi leti. S škurbine v mogočnem zidu Kraškega roba smo se spustili do zazidske železniške postaje. Pri osvežujočem izviru, zajetem za vaški vodovod, smo vsi presončeni spet prišli k sebi.

Večer na grebenu Čičarije (foto: Igor Maher)

KO V NAVDUŠENJU SPREGLEDAŠ TEŽAVE – KOPINŠKOVA POT

MOJA NAJTEŽJA VZPONA

VLADIMIR ŠKERLAK

V nedeljo, 20. julija 1952, sem se potrudil, da sem s kolesom prišel v dolino Kamniške Bistrice. Na Kopiščih sem kolo spravil, pot pa nadaljeval peš čez Kamniško sedlo in nato sestopil na Okrešelj. V Frischaufovem domu sem si zagotovil prenočišče, nato pa šel pred stavbo in si ogledoval Planjavo in Ojstrico, obsijani od večernega sonca. Dolgo sem bil pred koč. Ne samo zaradi razgleda, ampak zlasti zato, ker so v domu plesali, jaz pa nisem imel možnosti, da bi se pridružil veseli mladini s kakim dinarjem. Zvečer sem lepo, skromno zlezal v "posteljo".

Zjutraj sem popil čaj, se spustil do Rinke, se v mrzli vodi okopal (tega sem bil vajen), potem sestopil v Logarsko dolino, se iz nje dvignil na Klemenškovo planino ter se vzpel do Škrbine med Ojstrico in Grofičko (Krofičko). Zavil sem na desno na neznosno ozko ste-

zo ter na njej obžaloval svoj odpor zoper dolge police, ker je bilo pobočje, po katerem sem hodil, strmo nagnjeno na levo.

Končno je steza zavila na desno, v skalovje. Na tem mestu moram priznati: vedno sem mislil, da ne poznam vrtoglavosti. Tu, na Kopinškovi poti, pa sem zaradi izpostavljenosti postajal živčen. Vsaj spočetka. Toda celo najboljši čut za ravnotežje je oslabil ob groznem prizoru: prišel sem do stene, pokrite s snegom in ledom! Steze pa nikjer, ne pod to steno ne ob njej. Kaj naj storim? Povratek je tvegan, na poti naprej pa padec ne samo možen, temveč celo verjeten. Kljub vsemu temu: naprej! Kar bo, pa bo! Premislil sem: če zabijem nogo z okovanimi čevlji v ta zgoščeni sneg, me bo zdržal.

In tako sem tudi storil: trd korak v sneg, nato naslednji, nobene menjave, pa bo – upam – šlo. In je šlo! Korak, pa nov korak, mirna, enakomerna hoja – in sem prišel do kamnitega plazu, tega sem preskočil, preletel – nato se je zemljišče začelo spreminjati: smer je očitno vodila na levo, pojavljali so se kamni, za njimi trava, potem greben – rešen sem!

Prilezel sem na greben, ki poteka od Ojstrice na zahod. S prestopom tega grebena sem prišel na južno pobočje. Konec je Kopinškove poti, konec snežnih sten, konec kamnitih plazov!

Stekel sem na vrh Ojstrice in kljub hudi vročini z užitek gledal na južna pobočja kamniških gora. Toda hkrati sem si priznal: moje početje je bilo ne samo lahkomišelnost, temveč tudi izrazito nevestno. Ali bi si kot mož in oče smel dovoliti tako neumnost?

Medtem ko sem sestopal z Ojstrice proti Korošici, sem opazil, da mi sledita dve dekleti. V zavesti, da denarno nisem sposoben za morebitni ples v domu, sem se umaknil v rušje. Sledili sta mi. Potem sem se usedel v grmovje, prepričan, da si bosta mislili kaj slabega o meni, pa me zapustili. Zamisel je bila pravilna. Deklici sta odšli, pozneje sem ju videl na ravnici pred domom.

V Kocbekovem domu (ne spominjam se, ali ni bil takrat še "koča") sem naletel na skupino mladih plezalcev. Med nami je hitro stekel pogovor. Hitro je steklo tudi pivo, za katero sem še imel sposobnost.

Naslednje jutro sem šel do Presedljaja, zajtrkoval, nato prekoračil še Konja, prišel na Rzenik, se tam usedel in naslikal akvarel kamniških vrhov. Ko je bila slika že suha, sem se spustil na Kopišča. Vzel sem kolo, ga odpeljal v domačo klet ter opravil še zadnji vzpon: iz kleti v drugo nadstropje.

Člani družine niso mogli razumeti, zakaj jih tako zelo vneto objemam.

NARAVNA ZNAMENITOST PODVOLOVLJEKA

SLAP REP

JOŽE DRAB

V dolini Podvolovljek je kar nekaj naravnih znamenitosti. Največja oziroma najbolj znana sta slap Cuc in Riharjeva jelka, ki ju opisuje tudi nova knjiga Naravne znamenitosti Slovenije avtorjev Vladimirja Habjana in Petra Skoberneteta. Pa vendar si je v tej zeleni dolini vredno ogledati še marsikaj.

Pri domačiji Rep je zanimiv 20-metrski slap, ki ga ne omenja noben turistični oz. planinski (gorniški) vodnik. Še več, tudi nobene označbe ob cesti ni, prav tako tudi ni markacij, ki bi nas pripeljale do njega. Pa vendar je slap za primerno opremljene lahko dostopen, za kar so poskrbeli domačini in na najtežjih mestih uredili lesene brvi in lestev. Glede na marljivost domačih turističnih delavcev bo morda že v kratkem označen tudi dostop.

POT DO SLAPU

Do izhodišča za obisk slapu pridemo, če z glavne asfaltirane ceste po dolini zavijemo na makadamsko cesto proti kmetiji Rep. Po 500 metrih cesta prečka potok (če smo z avtomobilom, ga je najbolje pustiti tukaj) in nadaljuje po desnem bregu še 500 metrov. Pri ostrem ovinku v levo, ki pelje h kmetiji, nadaljujemo pot naravnost, v isti smeri kot doslej. Ob potoku, ki teče po Repovem grabnu, se vzpenjamo kakšnih 5 minut, pri čemer moramo vodo nekajkrat preskočiti. Pri sotočju dveh potokov nas pritegne in usmeri levi s svojim trimetrskim skokom, čez katerega ob višji vodi pada širok slap. Nad njim nas vabijo številni skočniki (manjši slapiči).

Pot naprej poiščemo po levi strani strmo navzgor. Preko dveh težjih mest gremo po lesenih brveh, ki nimata ograje, zato zahtevata previdnost, še posebno, če sta mokri.

V približno 20 minutah smo pod slapom. Po oceni skupaj meri vsaj 20 metrov. Sestavljajo ga trije deli. Zgornji slap je nedosegljiv brez zahtevnega plezanja v strmih, vlažnih in poraslih skalah. Visok je približno 6 metrov in se konča v tolmunu. Voda nato pada vsaj 10 metrov v naslednji tolmun, ki je vklesan v živo skalo in zelo globok. Do njega se lahko povzpemo po lestvi in si ga ogledamo. Spodnji del slapu pa se iz tega tolmana poševno spusti še 4 metre niže.

Od vznožja je pogled na Repov slap, kot ga imenujejo domačini, res veličasten.

Repov slap (foto: Jože Drab)

Na Špik

Pavla Vižin

*Glej, kako jasno je to poletno jutro.
Srce je srečno, ker smo spet na poti.
Nič ni besed,
le pogled okoli sebe,
na stene, krnice, snežišča in melišča,
na macesne, rušje, cvetje in zelenice.
Vrh je še daleč, nekje pod modrim nebom.
Kako so lahke misli,
kako so skromne želje,
le priti gor
in se napiti lepote iz te čaše stvarstva,
kamnitega sveta!*

SODOBNA "SUPERFERATA" ČEZ JUŽNO STENO

PO ZAVAROVANI POTI NA DACHSTEIN

ANDREJ STRITAR

Oktobra 1999 sem v reviji Bergsteiger zasledil, da so v južni steni Dachsteina odprli novo zavarovano plezalno pot. Pisalo je, da je "ferata" izredno zahtevna in da je prav zato nekaj posebnega. Ta članek je bil dobrodošla spodbuda za obisk tega pogorja. Pred tem smo se lotili marsikatero zavarovane plezalne poti pri nas in v Dolomitih, prav zato pa lahko trdim, da so čez južno steno Dachsteina resnično potegnili "superferato", ki ji zlepa ne najdemo para.

Hoher Dachstein, skoraj tritisočak (2995 m), je najvišja vzpetina prostranega pogorja, ki leži v Avstriji severno od Nizkih Tur. Zgrajeno je iz apnenca, tako da so gore podobne našim. Vendar pa so postavljene "zrcalno", saj imajo prepadnejše južne stene, severna pobočja pa so položnejša. Pod najvišjimi vrhovi se razprostira celo ledenik, kamor žičnica pripelje številne obiskovalce občudovat sneg in led tudi v vročih poletnih mesecih. Kraški značaj potrjuje pogled z osrednjih vrhov proti severovzhodu na neverjetno prostrano planoto, visoko med 1800 in 2000 metri. Naša Komna je pravi vrtilček v primerjavi s temi obširnimi "njivami" neprehodnega ruševja in vrtač. Po zemljevidu sodeč naj bi bilo to območje rezervirano za vojaške vaje. Ubogi vojaki, ki jih naženejo v to zeleno divjino!

392 Južna stena Dachsteina (foto: Urška Stritar)

Za nas, hribovce, so veliko zanimivejša južna ostenja osrednje skupine, ki tvorijo markantno skalno pregrado nad turističnim krajem Ramsau. Čeznjo so speljane številne plezalne smeri, gondolska žičnica ter dve zavarovani plezalni poti. Morda je ena od pomanjklivosti Dachsteina ravno preobljudenost, saj mu obiskovalcev vseh vrst ne manjka. V osrednjem delu bomo težko našli kotic, kjer bi se počutili, kot da smo nekje v gorski samoti.

Ob navpičnih jeklenicah čez Johanna (foto: Urška Stritar)

Novo plezalno pot so poimenovali Der Johann, kar se sliši precej domače in tudi prijazno (kot bi pri nas pot poimenovali recimo Lojze!). Prav prijazen pa Johann ni. Zahteven je že dostop do njega, ki nam od spodnje postaje žičnice vzame dve uri. Najprej moramo po markirani poti slabo uro do Dachsteinwandhütte, od tam pa po slabo označeni potki pod steno ves čas proti levi. Vmes celo malo poplezamo čez krajši skok, prečimo bolj ali manj trda snežišča, tik pod vstopom na višini okoli 2200 metrov pa se premotoviliimo okrog nekakšnega grebenčka.

Vstop so ustvarjalci poti mojstrsko napeljali, tako da se že tu loči zrno od pleve. Kar grozljiv je pogled v rdeč in vlažen previs, čez katerega je napeta jeklenica. Takoj postane jasno, da brez samovarovanja tu ne bo šlo: nujni so plezalni pas, dve vponki na pomožnih vrvicah in prevzemnik energije padca. Seveda niti pomisliti ne smemo na vstop brez čelade!

Moji dve spremljevalki, žena in hči, sta mirno odklonili ponujeno prednost in me pustili, da sem se prvi prebil čez ta "vhodna vrata" poti. Šele ko sem se krepko zadihan pretelovalil čez previs in tako z dejanjem pokazal, da gre, sta se ga lotili tudi sami.

Naša pričakovanja, da je s tem konec najhujšega, so bila zmotna, saj težav ne zmanjka, temveč so bolj ali manj kar stalne. Vseh 600 višinskih metrov smo plezali skorajda navpično in večino časa stopali na kline, saj drugam v gladki steni nismo mogli. Ves čas smo bili vpeti v jeklenico, ki je debelejša kot na naših poteh, zato je treba imeti vponki, ki sta dovolj široki! Večino časa sem prav z veseljem uporabljal obe varovalni vponki, saj je izpostavljenost tako rekoč popolna in sem si želel biti stalno pripet. Okolje pa je imenitno: si nekako na sredini dolgega naravnega zidu južnih ostenij Dachsteina, kot bi pri nas plezal recimo čez sredino severne stene Travnika. Tako so "navadnim" gornikom odprli svet, ki je sicer rezerviran za alpiniste. Tako kot je vstop nekaj posebnega, je tudi izstop presenečenje, vendar v drugo smer. Ko smo po treh urah že slutili rob stene, nas je jeklenica popeljala še malo prečno desno popolnoma izpostavljeno nad prepadno steno, nakar smo stopili okoli roba in se znašli med mizami pred kočo Seethalerhütte. Naenkrat smo postali glavna zanimivost za številne turiste, ki so se potrudili do sem od zgornje postaje žičnice in so jih seveda zelo zanimali taki čudno opremljeni, nekam utrujeni in precej olajšani posebneži, ki so se ne nadoma pojavili iz prepada.

Če imamo še kaj energije, se bomo seveda lotili še vzpona na le 250 metrov višji vrh Dachsteina. Vršna gmoča močno spominja na naš Triglav, le da je vzpon nekoliko težji. Najprej moramo po snegu do vrha ledenika (po vzoru množice ljudi, ki so pohajali po njem tistega dne, se tudi mi nismo ledeniško navezovali). Tam prestopimo v steno in sledimo varovalom, ki so narejena skromneje kot spodaj v Johannu. Večinoma gre le za velike kline, prirejene za vodnike, ki okoli njih ovijejo vrvi svojih varovancev. Tistega dne sredi avgusta je bilo na skalah tudi kar nekaj snega (prejšnje dni je bilo slabo vreme), tako da je tudi zato vzpon zahteval več pozornosti. Če pa se hočemo izogniti ledeniku, lahko v skalovje vstopimo že precej nižje in odtelovadimo po skalah vso pot do vrha. Enostaven, hiter in tudi smiseln sestop z gore je seveda z gondolsko žičnico, ki nas v nekaj minutah vrne do avta. Mi pa smo nekaj zaradi radovednosti, nekaj zaradi slabe informiranosti, nekaj pa zaradi gorenske krvi v meni (zjutraj sem narobe prebral cenik in mislil, da stane enosmerna vozovnica kar okoli 5000 SIT – v resnici je bila le okoli 1500 SIT) preizkusili še "staro" zavarovano plezalno pot, ki je speljana vzhodneje tik pod žičnico. Ob jeklenicah smo morali premagati krajšo steno (okoli 250 metrov), težave so manjše kot v Johannu, vendar tudi ta ni čisto od muh. Tudi na njej smo se kar dobro zmigali, posebej, ker smo imeli za sabo že Johannu in vrh. Pot nas je pripeljala nazaj h koči, mimo katere smo šli zjutraj pod steno.

Johann seveda ni edina stvar, ki jo je vredno obiskati v tem pogorju. Na vrh Dachsteina se lahko podamo tudi po "navadnih" planinskih poteh, lahko izberemo še katero od drugih, lažjih zavarovanih poti, lahko se lotimo večdnevnega pohajkovanja med kočami ali prečenja pogorja proti slikovitemu Hallstattskemu jezeru na severni strani.

Ramsau pod Dachsteinem – jedrnat o pomembnih malenkostih

Kako do tja?

Iz osrednje Slovenije: Najhitreje skozi Karavanški predor po avtocesti mimo Beljaka in skozi oba predora pod Visokimi Turami do izvoza Radstadt. Tam zavijemo desno z avtoceste proti Schladmingu, do kamor je dobrih 20 kilometrov. Pri Schladmingu zavijemo levo navzgor do kraja Ramsau am Dachstein. Iz Ljubljane je do tu okoli 260 kilometrov, vožnje pa je za približno tri ure. Za Karavanški predor je treba odšteti 1200 SIT, za turska predora pa še 140 ATS. Seveda potrebujemo tudi avstrijsko vinjeto. Če imamo več časa in manj denarja, si te stroške lahko prihranimo tako, da se vozimo mimo avtocest prek prelazov Katschberg in Obertauern.

S štajerskega konca pa se peljemo mimo Gradca proti Nemčiji sprva po avtocesti, ki se čez čas spremeni v navadno cesto. Tudi po njej pridemo do Schladminga, kjer zavijemo desno navzgor proti kraju Ramsau am Dachstein. Iz Maribora okoli 240 kilometrov oz. dve uri in pol. Razen vinjete ni dodatnih stroškov.

Prenočišča v dolini

V Ramsauu je skoraj vsaka hiša turistični penzion. Bivanje je smiselno rezervirati, poleg tega pa je še razmeroma drago. Lepo urejen kamp je na vzhodnem koncu Schladminga (malce zoprno je, da so ob njem stanovanjski bloki), nekoliko slabši pa zahodno od Ramsaua.

Zemljevid: Kompas Wanderkarte št. 031: Ramsau Dachstein, 1:25.000. Dobi se ga v vsaki trgovini v Ramsau ali Schladmingu. Priložen je kratek vodnik v nemščini, angleščini in italijanščini (v Ljubljani prodajajo slovaško verzijo v ekonomatu PZS na Dvoržakovi).

Žičnica na Dachstein (Dachsteinsüdwand Aerial Tram)

V sedmih minutah nas dvigne z višine 1692 metrov na Huhnerkogel, 2687 metrov visoko, na dachsteinski ledenik. Tam se ob lepih dnevih tre obiskovalcev vseh vrst. Poleti so na ledeniku urejene tekaške proge, do slabo uro oddaljene Seethalerhütte pa je steptana prava snežna cesta. Žičnica nam močno olajša vzpone in predvsem sestope na tem območju. Informacije o obratovanju lahko dobite na številki +43 (0) 3687 81241. Poleti obratuje od 8.00 do 17.50. Za dovozno cesto do spodnje postaje je treba plačati cestnino (razen zelo zgodaj zjutraj).

Koče

Koč je na tem območju Dachsteina veliko. Za ture čez južna ostenja velja omeniti Türwandhütte (tel. +43 (0) 3687 81 230) pri spodnji postaji žičnice, Dachsteinsüdwandhütte (+43 (0)3687 81 509) pol ure višje pod steno ter Seethalerhütte (imenovano tudi Dachsteinwarte) na izstopu plezalne poti Der Johann (+43 (0) 3687 81 036).

Primerne ture v bližini Johanna

Na vrh Dachsteina, 2995 m

Od koč Seethalerhütte po normalni poti: ledenik, vršni del zelo zahtevna slabo zavarovana pot po kombiniranem terenu (snegu, skalah). 2 uri.

Od koč Seethalerhütte po vzhodnem grebenu: vzponu po ledeniku se skoraj v celoti izogne, zato pa je precej več plezalne poti s slabimi varovali – podobno grebenu Triglava. 2-2.30 ure.

Čez južno steno

“Stara” zavarovana pot čez južno steno (št. 615): od koč Dachsteinsüdwandhütte pod žičnico, zelo zahtevna zavarovana pot (vendar precej lažja od Johanna). 4-5 ur.

Walchersteig (Walcherjeva steza – št. 672): desno, vzhodno ob steni, brez zahtevnejših zavarovanih mest. 5-6 ur.

Pod južno steno

Zelo slikovit pohod pod stenami. Od spodnje postaje po poti 617 na zahod, na planino Bechlalm in nazaj po poti št. 671. 7-8 ur.

Na Rötelstein, 2247 m

Zelo prijeten vzpon na imenitno razgledišče. S konca ceste pod planino Bechlalm zahodno od Ramsaua po poti št. 638 in 639. 2-3 ure.

Uredništvo PV namerava vpeljati stalno rubriko z opisi zanimivih gorskih področij doma in v bližnji okolici Slovenije. Z njo bi radi spodbudili slovenske planince k spoznavanju gorskih lepot, za katere morda še niso vedeli. Vse, ki bi radi prispevali v to rubriko, vabimo k sodelovanju.

Sestop po zavarovani plezalni poti (foto: Urška Stritar)

NOVA SMER V GRANITNI SFINGI SREDI PERUJSKIH ANDOV

KJE SI SONCE!?

BORIS STRMŠEK

El Esfinge, 5325 m, Peru: Andrej Grmovšek, Tanja Rojs in Aleksandra Voglar preplezali novo 800 metrsko smer z oceno 6c, A2+. V načrtu je še prosta ponovitev Lani sta v granitni gori sredi Cordillere Blance v Peruju Silvo Karo iz Domžal in Mauro Bole – Bubu iz Trsta prosto preplezala novo smer Cruz del Sur z oceno 7c+, vse skupaj pa je bilo do letos na El Esfinge (5325 m) preplezanih štirinajst smeri. Letos so se pod goro spet znašli Slovenci, tokrat so bili v ekipi Andrej Grmovšek in Tanja Rojs (oba AO Kozjak) ter Aleksandra Voglar (Posavski AK). 26. julija ob 12.30 so vsi trije stopili na vrh perujske Sfinge po novi smeri, ki so ji dali ime Meche Taq Inti!?, kar v jeziku Indijancev Kečua pomeni Kje si, sonce!?! 800-metrška smer ima oceno 6c, A2+, za uspešen vzpon na vrh pa so porabili šest plezalnih dni, ki jih je prekinjalo nekoliko muhasto vreme, kar je možno razbrati tudi iz imena smeri. S tem zgodba še ni končana, saj sta se Grmovšek in Rojsova vrnila pod smer in jo bosta poskušala ponoviti še prosto.

Trojica je prispela v Limo 29. junija, 5. julija pa so se za aklimatizacijo povzpeli na Vallunarai (5686 m) v Cordilleri Negri blizu mesta Huaraz. Grmovšek je z vrha tudi smučal. V naslednjih dneh so nakupili hrano, poiskali prevoz, 11. julija pa so prišli v bazni tabor pod Sfingo, kjer so bili presenetljivo sami. Že naslednji dan so pričeli s transportom opreme pod uro oddaljeno vzhodno steno, za vzpon pa so si izbrali levi, najdaljši del stene. Plezati so pričeli med špansko smerjo iz leta 1987 in Cruz del Surom. Že prvi dan je Grmovšek preplezal 60-metrski raztežaj z oceno okoli 6b, zaradi zaraščenih počii v sicer dobri skali pa je bilo potrebno nekaj "vrtnarjenja". Drugi dan so najprej plezala dekleta, nato pa še Grmovšek, raztežaj je kar težek. Po dnevu počitka so nato dokončali drugi raztežaj, ki je težji od prvega, prosto bo verjetno okoli 7a. Ta dan je Grmovšek preplezal še dva nova raztežaja, oba sta okoli 6c, pripeljala pa sta jih na polico pod gladkim nosom, desno od katerega gre smer Cruz del Sur. Še lažji prehod čez polico, nato pa pričetek petega raztežaja in spust nazaj pod steno. Ob spustu čez prečko tretjega raztežaja si je Grmovšek poškodoval peto levo nogo in prišepal v bazo.

Sledil je dan počitka, v bazo pa je prišel še Roman Mihalič iz Novega mesta. 17. julija sta šli v steno Rojsova in Voglarjeva, Grmovškova noga pa je bila še vedno "out". Rojsova je ta dan preplezala raztežaj čez gladko ploščo levo od nosa – 60 metrov, A2+, 6a. Ob spustu nazaj pod steno je na enem varovališču počii puša svedrovca, kar se jim ni zgodilo prvič. Očitno slaba kvaliteta, kar pa je lahko nevarno.

Vreme jih je nato prisililo v tri dni počitka. Megla, so dra, veter ... 21. julija sta bili dekleti spet v steni, tokrat je Rojsova varovala, plezala pa Voglarjeva. Najprej prosto okoli 20 metrov, nato streha in raztežaj se izteče na vrhu gladkega nosa – 60 metrov, A2+, 6a+. Sedaj imajo napete vse vrvi, naslednji poskus jih mora pripeljati do vrha, pred njimi pa je še polovica stene. V tem času so prišli pod Sfingo še Španci, Argentinci in Romuni, večina jih je imela za cilj špansko smer iz leta 1985, nekakšno "normalko" na goro. Niso bili preveč uspešni.

23. julija so se vsi Slovenci z majhnim šotorom premaknili pod steno, pomagal jim je tudi Mihalič, ki je medtem smučal z enega od vrhov Aguja Nevados. Naslednji dan ob 4. uri so pričeli z vzpenjanjem po pritrjenih vrveh. Ob 7. uri so bili na koncu vrvi, vendar je bilo vreme slabo in odločili so se za spust nazaj pod steno. Kmalu je pričelo močno snežiti. Čakali so v šotoru pod steno, naslednji dan je bilo nekoliko boljše, 26. julija pa so navsezgodaj zjutraj spet krenili navgor po vrveh. Ob pol sedmih jih je na vrhu "fiksov" razveselilo tudi vzhajajoče sonce. Grmovšek je plezal prvi, Rojsova in Voglarjeva pa sočasno, ena za drugo. Tako so bili zelo hitri. Ves čas so plezali prosto in s klasičnim varovanjem, raztežaji 6b+, 6a, 6b, 6b, 5c, 6a+ in na koncu naravnost čez "Bubuja", veliko skalo, ki visi čez rob stene – 6b+. Malo čez poldne so bili na vrhu, nazaj pod steno pa so se spustili po smeri Cruz del Sur, ki ima opremljena vsa sidrišča. V naslednjih dneh je bilo spet slabo vreme, zato so v transportko spakirali plezalne stvari ter jo potegnili v steno, sami pa sestopili v dolino. Voglarjeva je poletela domov 10. avgusta, Grmovšek in Rojsova pa ostaneta še do 10. septembra. Smer je treba ponoviti še prosto! O tem pa bomo poročali v naslednji številki.

El Esfinge v vrisanima smerema Meche Taq Inti!?! in Cruz del Sur – prekinjena črta (foto: Boris Strmšek)

MRAZ IN VETER NA VRHU

SAŠO ČOSIĆ

Konec julija je bila v organizaciji mariborske turistične agencije v pogorju Kavkaz petčlanska slovenska ekipa, katere cilj je bil vzpon na najvišji vrh evropskega kontinenta – Elbrus (5642 m). Gora, ki se nahaja na meji med Evropo in Azijo ter je geografsko najvišji vrh stare celine, je kar nekako v senci najpopularnejše in "politično" najvišje evropske gore, Mont Blanca (4807 m), zaradi prelepe pokrajine in obilo gorniških možnosti področja pa bo v prihodnosti zagotovo eden od zelo zaželenih gorniških ciljev.

Vulkan Elbrus z dvema vrhovoma (Zahodnim – 5642 m – in nižjim Vzhodnim – 5621 m) je skozi vse leto pokrit z debelo snežno odejo. Zaradi svoje višine kroji lastno vreme, tako da so tudi v poletnih mesecih možni hitre spremembe in snežni viharji. Primeren čas za vzpon so julij in avgust ter prvi tedni v septembru. Gora je tehnično gledano morda nezahtevna, seveda pa je za vzpon obvezna uporaba derez in cepina. Zaradi svoje višine je že dokaj velik zalogaj za telo in duha. Odločilnega pomena za uspešen vzpon so predvsem odlična fizična pripravljenost, dober program aklimatizacije ter obilica volje.

Aklimatizacijski vzpon na Gumachi Peak (foto: Jože Ornik)

AKLIMATIZACIJA V DOLINI ADYLSU

Člani ekipe Jože Ornik (PD Hakl Sveta Trojica), Meta Meh (AO PD Celje), Vesna Krajnc (AO PD Celje), Barbara Drnovšek (PD Mengeš) in Sašo Čosić (PD Ruše) smo potovanje pričeli v Münchnu in sicer s poletom proti mestu Mineralny Vody, od koder vodi pot v republiko Kabardenijo Balkarskajo. Nadaljevanje sledi po rodovitni dolini reke Baksan v kraj Terskol, ki je zimsko športno letovišče in izhodišče za vzpone v osrednji masiv Kavkaza.

in Ženjo, smo opravili potrebno aklimatizacijo v prelepi dolini Adylsu. Najprej smo postavili tabor v bližini nekdanje alpinistične baze na višini 2065 metrov, kjer so se nekoč "uril" plezalci nekdanje Sovjetske zveze, nato pa še na višini 2700 metrov, kjer smo taborili na prostoru, ki so ga poimenovali "Green hotel". Tabor se nahaja med dvema ledeniškim morenoma, v poletnih dneh pa je prepoln gornikov z vsega sveta.

Po šestih dneh zanimivih vzponov na višinah med 3300 in 3900 metri, kjer sta nas pozdravljali bogata flora in favna, smo se odpravili v kraj Azau tik pod vznožje veličastnega Elbrusa. Najzanimivejši aklimatizacijski vzpon je bil na Gumachi Peak (3900 m), od koder se odpirajo nepopisno lepi pogledi na dolini Adylsu in Adyrsu ter Elbrus. Iz Azava vozi stara nihalka na višino 3500 metrov, kjer se nahaja postaja Mir. In tukaj se prične vzpon na Elbrus.

Pločevinasti "Garabashi Bočki", v ozadju oba vrhova Elbrusa (foto: Jože Ornik)

ČEZ LEDENA PROSTRANSTVA PROTI VRHU

Nastanjeni v bazi na višini 3850 metrov v nekakšnih velikih cisternah, ki so predelane v bivalnike – imenujejo jih tudi "Garabashi Bočki" ali slovensko "sodčki Garabashi", smo opravili še aklimatizacijska vzpona po pobočju, ki se vzpenja poti vrhovoma Elbrusa. Prvi je bil do ostankov kočice Priut 11 na višini 4150 metrov, ki je pogorela v požaru v osemdesetih letih in danes predstavlja nekakšno gradbišče nove kočice ter obilico nič kaj čednih kupov starega železa. Drugi vzpon nas je vodil do skal Paschtuhova Rocks na višini 4750 metrov. Nahajajo se sredi širokega ledenege prostranstva in nekaterim odpravam služijo kot vmesni tabor pred vzponom na vrh.

28. julija smo pričeli vzpon ob pol peti uri zjutraj. Najprej nas je na višino 4400 metrov zapeljal za potnike prirejen teptalec snega, ki nam je skrajšal pot za kak-

šne tri ure. Sicer smo ta del poti prehodili že ob zadržanju aklimatizacijskem vzponu, tokrat pa smo za vsak slučaj sklenili prihraniti nekaj časa. Mogoče nam pride prav ob sestopu. Nato smo se podali na hojo po dolgem in strmem ledeniku v smeri Zahodnega vrha. Pot vodi prečno čez ledenik, tudi poleti prekrit z debelo snežno odejo, ki je ponoči in v jutranjih urah dobro pomrznjena. Pohod do sedla med obema vrhovoma na višini 5250 metrov traja kar nekaj dolgih ur. Nadaljevanje je po strmini okoli 40 stopinj do platoja tik pod vrhom. V rokah cepini, na nogah deruze, navezani nismo bili, saj je bilo vreme lepo in razmere dobre, pot pa nam je kazala tudi utrjena gaz. Najvišjo točko smo dosegli ob 12.20. Za nagrado nas je vrh na 5642 metrih pričakal v prelepem sončnem vremenu, a žal tudi z izredno močnimi vetrovi in temperaturo okoli 20 stopinj pod ničlo. Če prištejemo še hitrost vetra in čakanje na konec "fotodelavnice" Korejcev, ki so bili v danem trenutku prav tako na vrhu, je postalo naše fotografiranje prava "ledena avantura" za telo in predvsem prste na rokah. A razgled je veličasten, saj je sam vulkan Elbrus nekoliko odmaknjen od centralnega masiva Kavkaza in tako naše oko potuje med veličastno verigo pettisočakov na ju-

gu, kjer pogled seže prek meja v Gruzijo, in velikanško ravnico na severu.

Sledil je kar dolgotrajen in naporen sestop proti baznemu taboru, ki pa ga je na srečo kot na celotni turi spremljalo čudovito vreme. Ob petih popoldne smo bili spet vsi na izhodišču.

TUDI NASLEDNJE LETO NA ELBRUS

Po čisto pravi proslavi v prihodnjih dveh dneh (beri: imenitnem pivu in vodki) smo se vrnili v kraj Mineralny Vody, od koder smo zadnji dan julija poleteli proti Münchnu. In ... kjer so istega dne, pravzaprav natančno v tistem trenutku čečenski uporniki ugrabili 40 potnikov avtobusa, kar smo izvedeli šele zvečer, ko smo prijetno utrujeni, vsi zdravi in polni vtisov ob televizorju spremljali večerna poročila.

Vzpon na Elbrus bomo ponovno organizirali v letu 2002 in sicer ob pomoči iste agencije. Kavkaz je idealen tudi za najzahtevnejše plezalce (zaradi dolgih smeri v stenah štiritisočakov), tiste, ki bi želeli na imeniten, a zahteven trekking, pozimi pa pridejo na svoj račun ljubitelji turnega smučanja. Seveda pa ne pozabite na odlično helikoptersko smučanje po strminah kavkaških gora!

NOVICE IZ VERTIKALE (ureja Boris Strmšek)

SOLO ČEZ HUANDROY

Pavle Kozjek je letošnje poletje poskrbel, da v Andih ne pozabijo na "slovenske norosti". Čez severno steno južnega Huandoya (6160 m) je sam preplezal izredno težko prvenstveno smer, katere ocena ED+ nam seveda ne pove veliko. Veliko konkretnejša je njegova izjava, da v lednih stenah še ni splezal zahtevnejše smeri. In Pavle jih ima za seboj že kar nekaj.

V perujske Ande se je odpravil skupaj z Urbanom Golobom. Po aklimatizaciji v Cordilleri Negri in na Piscu, od koder se lepo vidi stena Huandoya, sta se odpravila pod steno. Urban je imel med dostopom težave, slabo se je počutil, zato se je odločil za sestop, za Pavleta pa se je pričel nenačrtovani solo vzpon. Ob pol šestih zjutraj je vstopil v steno, kjer ga je v zgornjih dveh tretjinah čakalo veliko skale. Stena mu sicer ni bila popolnoma neznana, saj je pred leti v njenem osrednjem delu preplezal novo smer Inkovsko zlato, toda kljub vsemu se je odločil, da se bo vzpenjal le tako dolgo, da se bo še počutil varnega in bo imel še možnost sestopa. Plezal je izredno lahek, saj s seboj ni imel nahrbtnika, v žepih vetrovke le čelno svetilko, čutaro, tri energetske ploščice, vponko, nekaj pomožnih vrvic in rezervne rokavice ter majhno digitalno kamero. Ves čas je plezal z derezami in cepini, tudi v skalnih delih, kjer so bile razpoke v granitu kot ustvarjene za konice cepinov. Čez strmo, mestoma tudi navpično steno, ki je bila posejana tudi s previsi, je splezal v enem zamahu in bil ob 12.49 na vrhu Huandoya. Nekaj težav je imel v zgornjem delu, da je našel pravi žleb, ki ga je pripeljal na vršni greben. Med vzponom je poskrbel tudi za dokumentacijo, v steni pa je v eni od skalnih počij ostala zagozdena njegova čutara. Za ponavljalce, pravi, če jih bo kaj. 1000 metrov visoko smer je poimenoval No fiesta hoy dia!!! ali po naše Danes ni zabave!!! V oktobrski številki bo več o andski pustolovščini povedal sam.

Obvestilo dopisnikom Planinskega vestnika

Dopisnike Planinskega vestnika prosimo, da nam svoje prispevke pošiljajo v elektronski obliki na naslov pv@pzs.si oziroma na disketi na naslov Planinske zveze Slovenije (Dvorčakova 9, p. p. 215, 1000 Ljubljana, z dopisom "za Planinski vestnik"). Besedilo, ki ga ni potrebno urejati (brez tabulatorjev, dvojnih razmikov in raznih stilov), naj bo po možnosti napisano z urejevalnikom Word. Le izjemoma bomo sprejemali tudi rokopise. Fotografski material je zaželen v obliki diapozitivov, negativov ali digitalnega posnetka (format tiff, jpeg). Originale bomo vrnili avtorjem.
Planinski pozdrav!

Uredništvo Planinskega vestnika

ČEZ STRMI OBRAZ KRALJICE NAD LOGARSKO DOLINO

BORIS STRMŠEK

Ko sem razmišljal, katero smer bi izbral kot prvo za našo novo rubriko, v kateri bomo vsak mesec predstavili po eno smer v stenah naših gora, sem bil kar nekako v dilemi. Ene so pretežke, ene so nepopularne, spet druge kar preveč "obrabljene", nekaterih je "sam šoder" ... In vse bolj mi je na misel prihajala severna stena Ojstrice (2350 m) nad Logarsko dolino. Prav zares markantna stena, v kateri pa lahko več ali manj srečujete samo Štajerce oziroma alpiniste iz severovzhodnega dela Slovenije, ostali le redko zaidejo v ta konec. To je podobno kot pri smučanju, ko se Ljubljanci drenjajo na Krvavcu ali v Kranjski Gori (če slučajno ima sneg), za Pohorje pa so le bežno slišali. O smučanju na Pohorju pa ... Kar pridite in prijetno boste presenečeni! Na Pohorje in v Logarsko!

Večerni obraz Ojstrice (foto: Boris Strmšek)

SMER PREDVOJNE GENERACIJE

V strmem zidu Ojstrice je kar nekaj priljubljenih in pogosto obiskanih smeri, kot so Ogrin-Omerza (V+, 490 m), Spominska smer Iva Reye oziroma Zmaj (VII-, 470 m), Modec-Režek (V+, 500 m), Desna (V+, 550 m), med njimi pa je zagotovo največja klasika Herletova smer. Smer Herle-Vršnik, kakor je njeno celotno ime, se mi je zdela primerna za prvo predstavitev iz več razlogov. Najprej zaradi njenega zgodovinskega pomena (pred kratkim je minilo 60 let od njenega nastanka), je zmerne težavnosti, poleg tega pa sem jo pred kratkim preplezal z mojo boljšo polovico. Bo kar dovolj razlogov. Sicer pa smer razen v enem raztežaju, znameniti prečnici, ne doseže pete stopnje in je primerna tudi za začetnike, v njej pa se zvrsti veliko različnih tipov plezanja in tudi kvalitete skale. V najnovjšem vodniku sem videl celo opombo, da je to ena najlepših smeri v slovenskih Alpah,

kar je seveda pretiravanje, je pa smer dovolj zanimiva, da bi spadala v zbirko vsakega resnega alpinista in to že v njegovih učnih letih. Kljub zmernim težavnostim pa ne gre pozabiti, da je vzpon skupaj s sestopom dokaj zahtevna tura in zahteva nekaj kondicijskih (in psihičnih) priprav, še posebej za tiste, ki največje podvige opravijo v plezalnih vrtcih deset minut hoje od avta.

Kot prva sta jo 11. in 12. avgusta 1941 preplezala Franc Herle in Gustl Vršnik, to pa je bilo nekakšno sklepno dejanje generacije, katere napredek je prekinila 2. svetovna vojna. Odnosila je mnoga alpinistična imena, med njimi pa sta bila na žalost tudi avtorja naše smeri.

HERLETOVA VOTLINA, PREČNICA ...

Najprimernejše izhodišče je Logarska dolina oziroma Koča na Klemenči jami pod Ojstrico (1208 m), do koder je slabo uro hoje iz doline. Že sam obisk kočje je posebno doživetje, saj vas bosta njena "šefa" Tone Pavlič – Čif in Andrej Grudnik – Drejc tako prijazno sprejela, da boste le stežka odšli naprej. Sta izkušena alpinista in pri njiju boste dobili tudi kakšen koristen nasvet. Od kočje je do stene še dobro uro hoje, ves čas pa sledimo markirani poti. V prostrani krnici Zgornja jama, kjer se razcepita pot čez Škarje in Kopinškova pot, še okoli deset minut sledimo slednji in nato med balvani ter čez melišče pridemo pod širok kotel, kjer vstopi več smeri. Po obilnih zimah bomo imeli na vstopu nekaj težav s snežiščem, v tem delu pa pred-

Prizor iz stene (foto: Jožica Mali)

stavlja nevarnost tudi padajoče kamenje iz stene, predvsem takrat, ko je nad nami že kakšna naveza.

Najprej se bo treba prebiti čez lažji, a nekoliko krušljivi spodnji del (II-III), ki sledi nekakšni široki grapi, ko pa se po 100 metrih zapre, krenemo po gruščnati polici proti levi do konca. Tukaj se prične zares. Prehod naprej je mogoč levo čez majhen zares (IV+) in nato sledimo razčlembam ves čas rahlo levo navzgor (III) proti sistemu votlin. Skala tukaj ni najboljše kvalitete, a pravi alpinisti se na to zaradi zmernih težav niti ne ozirajo. Ko dosežemo prvo votlino, se smer obrne nazaj proti desni in tako vlezamo iz ene votline v drugo, po dveh raztežajih (III-IV) pa navzgor v največjo — Herletovo votlino. Prostrana votlina, ki je včasih nudila zavetje mnogim navezam, je opremljena celo z "naravnim vodovodom" za primer kakšne hude žeje, naletimo pa lahko seveda tudi na kakšne ostanke konzerv zgodovinske vrednosti. Primeren kraj, da se olajšate, če niste tega storili že kje pod steno, saj vas kmalu čaka "najzabavnejše" mesto v smeri.

Iz votline krenemo desno navzgor (IV+), kjer nas za vogalom pričaka strma greda z dobro skalo in nas pripelje na vrh nekakšnega stolpčiča (IV). Ker je nadaljevanje prečnica, boste nekoliko v dilemi. Spodaj vodi široka poč proti levi, klini pa gredo naravnost navzgor. Najprej je treba nekoliko navzgor, potem šele opazimo pravo prečnico. Sicer je opremljena s klini, vendar bodo nekateri kakšnega zagotovo še pogrešali, saj je ta del resnično izpostavljen. Najbolje, da pustite staro leseno kajlo pri miru, oprimkov je dovolj, samo hitri morate biti. In ko že mislite, da ste preko, vas čaka najtežje mesto. Zadnji metri navzgor do majhne lope, kjer je varovališče, so precej gladki, pomagamo pa si lahko tudi z luknjo, ki je ostala od svedrovca. Zavrtala sta jo prva plezalca in velja za prvo v naših stenah. Tudi na začetku raztežaja sem ob zadnjem vzponu opazil podobno luknjo. Do sedaj sem vedno mislil, da je samo ena. Kakor koli, v tej smeri so bili zavrtani prvi svedrovci pri nas in že zaradi tega dejstva je ta smer dovolj zanimiva. Kakšen "friko" bi si tako želel ta del smeri na gosto navrtan, čeprav je le VI-.

Ko je znamenita Herletova prečnica za nami (glede na to, da je v tej smeri vse poimenovano po Herletu,

je bil očitno vodja naveze), se prične najlepši del smeri. Do vrha je skala zelo dobra, pričaka pa nas tudi nekaj zmerno težkih mest. Najprej je treba še dalje proti levi, celo malo navzdol (IV+), nato pa navzgor po široki izstopni zajedi (IV). Na sredi je še pravi kamin, v njem pa hlad, ki sredi poletja celo prija. Nad kaminom se stena položi in kmalu smo čez izstopni grušč pri jeklenici Kopinškove poti. Odpre se pogled na Robanov kot in greben na drugi strani, kjer se daleč na začetku doline dviga Križevnik s svojo strmo steno, kamor se bomo v prihodnosti tudi odpravili.

SESTOP ČEZ VRH

Za sestop imamo dve možnosti. Lahko gremo navzdol po zavarovani Kopinškovi poti, lahko pa se povzpemo še nekoliko navzgor po jeklenicah, ki vodijo po robu stene, prečimo snežišče (ali melišče) pod vršnim delom Ojstrice, se povzpemo na vrh in nato sestopimo po poti čez Škarje, ki ni zahtevna. Druga možnost vam bo vzela nekaj več časa, je pa bolj "prava". V današnjem času so alpinisti že kar pozabili, da imajo gore tudi vrhove, z vrha pa se bo odprl dovolj lep razgled, da boste primerno nagrajani. Sicer pa boste že čez dve uri hladili dlani na steklenici pri Čifu in Drejcu. Za prenočevanje je najugodnejša možnost v Koči na Klemenči jami, redki obiskovalci severne stene Ojstrice pa pridejo na to stran s Korošice, kjer je Kocbekov dom (1808 m). Nekoč je bil pod steno tudi bivač, katerega ostanke lahko še vedno vidite na poraščeni glavi desno pod steno, a to je že zgodovina.

Kar se tiče opreme, je ne potrebujete veliko: deset sistemov, predvsem zaradi prečnice, kakšen klin za vsak slučaj, tisti, ki gredo bolj na "ziher", pa bodo zraven seveda vzeli malo več železja. Smer je za svojo težavnost dovolj opremljena, se pravi, da so razen v prečnici klini bolj redki. Skico smeri najdete v knjigi Slovenske stene (Mihelič, Zaman; Cankarjeva založba 1987) in v plezalnem vodniku Logarska dolina – Vzhodni del (Babič, Golnar, Savelli; PZS 1998), pri orientaciji pa si lahko pomagate tudi z zemljevidom Kamniške in Savinjske Alpe (PZS, 1:50.000) ter Grintovci (PZS, 1:25.000). Ja, pa za Neštajerce bo potreben tudi Atlas Slovenije.

NOVICE IZ VERTIKALE (ureja Boris Strmšek)

OGRE PRENEVAREN

Majhna slovenska ekipa pod vodstvom Silva Kara, člani so bili še Urban Ažman, Tomaž Jakofčič, Peter Mežnar in zdravnik Damijan Meško, si je za cilj izbrala goro Ogre v centralnem Karakorumu v Pakistanu. 7285 metrov visoka granitna gora spada med najzahtevnejše cilje tega področja, ki je že sicer znano po težkih skalnih in kombiniranih stenah. Ker je bilo za najvišji Ogre letos zainteresiranih še nekaj drugih ekip, so si slovenski alpinisti raje izbrali jugovzhodni steber, ki pripelje na še neosvojeni Vzhodni vrh OGREJA. Tako Centralni kot tudi Vzhodni vrh OGREJA sta do sedaj zavrnila številne odprave, do letos edini uspešni vzpon na najvišjega pa je že davnega leta 1977 uspel legendarnima Dougu Scottu in Chrisu Boningtonu, ki pa sta imela veliko težav pri sestopu.

Naša ekipa je imela v načrtu vzpon v alpskem slogu, zato so imeli s seboj le malo fiksnih vrvi. Že do stene jih je čakalo (nočno) plezanje v težkem in nevarnem terenu, tam so nato na višini 5250 metrov postavili pomo-

žno bazo – ABC – in porabili vseh 300 metrov vrvi. Po aklimatizaciji in slabem vremenu so se z vso potrebno opremo in hrano za 10 dni odpravili v ABC. Do sedla, kjer bi prišli na raz, ki je bil varen pred padajočim kamenjem in plazovi, jih je čakalo 350 metrov stene. Polovica stene je bila skalnata z jeziki črnega ledu in preko so ves čas padali plazovi kamenja in ledu, tudi ponoči. Ugotovili so, da tega dela ne bodo mogli preplezati v nekaj hladnih nočnih urah, potrebovali bi več noči opremljanja z vrvmi, ki pa jih niso imeli več. Ko je pričelo še snežiti, so se enoglasno odločili za sestop. Stena je bila tokrat prenevarna in ni imelo smisla tvegati. Poskusili so še z vzponom na okoli 6000 metrov visok stolp, dvojček Trango Towerja, vendar so morali 500 metrov pod vrhom obrniti zaradi poslabšanja vremena. Poleg težav z vremenom in razmerami pa so imeli težave tudi s satelitskim telefonom, ki nikakor ni deloval. A domov so se vrnili živi in zdravi, kar je najpomembnejše.

MARIBORČANI V LADAKU

Aleksander Dušej, Peter Ferk in Andrej Jeler, vsi člani AO Kozjak iz Maribora, so se spopadli z indijsko birokracijo in obiskali področje Ladak. Zaradi manjšega vpliva monsuna na tamkajšnje vreme so v ladaških gorah možni vzponi tudi sredi (našega) poletja. Mariborčani so se vzpeli na 6210 metrov visoki Stok Kangri, nato pa še na 6400 metrov visoki Kang Yatze, kjer so splezali 1200 metrov visoko smer naklonine do 60 stopinj. Razmere niso bile najboljše, gazili so globok sneg, pod vrhom pa so le stežka prečili krajno poč. Pravijo, da je v bližini še precej zanimivih vrhov, celo sedemtisočakov, gneče pa je bistveno manj kot na primer v Nepalju.

HUBERJEVA 8C V DOLOMITIH

Nemec Alexander Huber je pozimi leta 1999 v štiridnevnem samostojnem vzponu v severni steni Zahodne Cime (Tre Cime di Lavaredo) preplezal smer Bellavista, ki poteka med Švicarsko in Streho sveta. Za smer je uporabljal samo klasično varovanje, brez svedrovcev, letos poleti pa se je ponovno vrnil v smer in jo 18. julija tudi prosto ponovil. Smer, ki je previsna kar za 60 metrov, je varovana samo s klini, Huber pa je za uspešno prosto ponovitev potreboval pet tednov študija. Najtežji raztežaj je ocenil z 8c. Sicer pa deset raztežajev smeri, ki poteka čez najtežji spodnji del stene, visok okoli 200 metrov, predstavlja nekakšno novo poglavje prostege plezanja v gorah predvsem zaradi klasičnega varovanja tudi na najtežjih mestih. V sedanjem času je pač popularnejše opremljanje smeri s svedrovci. Smer, o kateri bo v prihodnosti zagotovo še govora, je po raztežajih ocenjena 7b, 6c+, 6a+, 7a+, 7b, 8c, 8a, 7a, 6c in 6b.

CRUZ DEL SUR V TUJIH REVIJAH

Smer, ki sta jo lani preplezala Silvo Karo in Mauro Bole – Bubu v vzhodni steni El Esfinge v Cordilleri Blanci in je zaenkrat z oceno 7c+ najtežja prosto preplezana smer v Andih, se je kar pogosto pojavila v tujih gorniških revijah. Tako so bili članki in fotografije objavljeni v revijah Rivista della Montagna (Italija), Vertical Roc (Francija), Klettern (Nemčija), Desnivel (Španija), Climbing (ZDA), Everest (Češka), Gory (Poljska), pa tudi v zbornikih, kot je American Alpine Journal in avstrijski Berg, bo smer Cruz del Sur našla prostor. Sicer pa je v marčevski številki Desnivala opisana stena z vsemi smermi in skicami za tiste, ki jih je zamikal granit v Andih. V julijski številki Kletterna je o Silvu Karu objavljen daljši članek, glede na nekaj novih slovenskih dosežkov pa lahko spet pričakujemo našo navzočnost v tujem tisku.

SLOVENSKE ALPINISTKE NA DENALIJU

Anja Brvar, Tina di Batista in Mojca Žerjav (vse tri AO Matica) so predstavljale zelo redko popolnoma samostojno žensko odpravo na najvišji vrh Severne Amerike – Denali (6169 m), kljub svoji mladosti pa so dokazale, da se lahko enakovredno kosajo z moškimi kolegi. Pod goro, ki je znana zaradi mraza in spremenljivega vremena, so priletele 13. julija, nato pa so se s težkimi nahrbtniki in sanmi odpravile čez ledenik Kahlitna. Dan in pol so potrebovale do višine 3300 metrov, kjer so našle že narejen iglu (šotor namreč zaradi močnih vetrov ni primeren), v naslednjih dveh dneh pa so z opremo dosegle bazo na višini 4300 metrov. Do vrha je še en vmesni tabor na višini 5200 metrov, kamor so se najprej povzpele za aklimatizacijo, od tam pa sta Anja in Tina smučali po stranskem ozebniku. Normalni pristop poteka po skalnem grebenu, ki sta se mu tako izognili, vendar pa sta imeli nižje velike težave zaradi megle, ko sta morali iskati prehode med ledeniški razpokami. 21. julija so se povzpele do zadnjega tabora, s seboj pa so imele lahek šotor, ki so jim ga posodili Japonci, dve spalni vreči in hrano za tri dni. Naslednji dan so preživele v šotoru, saj je bil zunaj hud mraz in je pihal močan veter. 23. julija je bilo jasno in brezvetrno, zato so krenile proti vrhu. Skupaj z njimi so se vzpenjale še tri skupine, vendar so bila naša dekleta precej hitrejša, čeprav še niso bila popolnoma aklimatizirana. Vrh so dosegla okoli četrte ure popoldan v izredno lepem vremenu in temperaturah okoli 15 stopinj pod ničlo, kar je za tamkajšnje razmere precej visoko. Mojca je sestopila nazaj po grebenu, kjer poteka normalni pristop. Pod vrhom je za smučanje precej izpostavljen in težek greben, zato sta se Anja in Tina spustili kar naravnost z vrha po pobočju naklonine med 45 in 50 stopinjami. Anja je spust opravila s snežno desko, Tina pa s smučmi. Ra-

zmere niso bile najboljše, nekaj težav pa je bilo tudi zaradi višine, vendar sta dekleti uspešno prismočali do tabora, še isti dan pa so se vse spustile nazaj v bazo.

Pod goro so se srečale tudi z Markom Prezljem, ki se je vrnil s svojega odličnega prvenstvenega vzpona v jugozahodni steni Denalija.

PREZLJEV DENALI

Marko Prezelj (AO Kamnik) se je pod Denali odpravil skupaj z Američanom Stephenom Cochom, ki ga je spoznal med plezanjem na Škotskem. Takoj po prihodu na ledenik Kahiltna sta odšla na aklimatizacijski vzpon v 650 metrov visoko steno Mini Moonflowerja, kjer sta preplezala svojo prvo skupno smer, ki je obenem tudi prvenstvena. Smer Luna je šele druga v tej steni, prvo so preplezali teden dni prej, ponaša pa se s strmim estetskim kombiniranim plezanjem, težjim od šeste stopnje. Po dveh dneh počitka sta vstopila v smer WPOD v Moonflower Buttresu, kjer sta spet dokazala svojo odlično pripravljenost, saj sta kot prva uspela preplezati prosto in na pogled predel smeri The Prow, kasneje pa še drugo nihajno prečnico v smeri. S tretjega ledišča v smeri sta se brez pravega počitka, saj se jima je pokvaril kuhalnik, družbo pa so jima delali mraz in pršni snežni plazovi, povzpela do vrha stebra in po 25 urah zaključila vzpon, ki navezam običajno vzame od tri do deset dni.

Sledili so štirje dnevi počitka in aklimatizacija na vrhu Denalija, nato pa sta krenila pod jugozahodno Denalijevo steno, ki je bila do sedaj preplezana le dvakrat, zadnjič pred 17 leti. Tretja smer v 3000 metrov visoki steni se je pričela s težavnim kombiniranim plezanjem (M8), po Prezljevem mnenju enim njegovih najtežjih, nato so sledili štirje nekoliko lažji raztežaji, višje pa je bila nekoliko manjša naklonina. A šele po 25 urah plezanja sta našla prvo primerno mesto za bivak, kjer sta počivala sedem ur in nato nadaljevala vzpon. Višje sta čez dolgo in klozasto snežišče ter lep prehod prečila na Cassinov raz in nato dosegla vrh Denalija.

Po več kot petdesetih urah sta bila spet v bazonem taboru, za njima pa je ostala smer Light Traveller, ki sta jo preplezala zares zelo lahka z minimalno opremo. Daljši zapis o tamkajšnjem plezanju Marka Prezlja bomo objavili v oktoberski številki.

Foraker iz smeri Luna (foto: Marko Prezelj)

Alpinistom, plezalcem, smučarjem in njihovim kolektivom

V uredništvu Planinskega vestnika sem zadolžen za članke, povezane z alpinizmom in športnim plezanjem. Zavedam se, da je brez sodelovanja alpinističnih in športnoplezalskih kolektivov ter posameznikov to izredno težka naloga. Zato vabim k sodelovanju vse alpiniste, alpinistične smučarje, športne plezalce in druge, ki se kakor koli ukvarjajo s temi področji ter želijo, da bi bila njihova aktivnost predstavljena v medijih. V novem Planinskem vestniku bodo svoj prostor našle informacije o delu tovrstnih sekcij, odsekov in klubov, o vzponih, tekmovalnih in odpravah, objavljali bomo opise in skice novih smeri, predstavljali alpiniste, športne plezalce, plezalska področja, bralcem priporočali vzpone, objavljali pa tudi širše reportaže, intervjuje in še kaj, seveda poleg informacij in reportaž z ostalih področij gorništvu. Vsi, ki bi želeli sodelovati s PV ali pošiljati informacije za objavo, lahko pošiljajo material na naslov Planinske zveze Slovenije (Dvoržakova 9, p. p. 215, 1000 Ljubljana, z dopisom "za Planinski vestnik – alpinizem") ali na elektronski naslov pv@pzs.si.

V pričakovanju sodelovanja vas iz uredništva PV lepo pozdravljam in vam želim obilo dobrih in predvsem varnih vzponov!

Boris Strmšek

SPET V TIEN ŠANU

Iztok Tomazin se je po lanskih Nebeških gorah, ko zaradi slabih razmer in vremena ni uspela odprava na Pik Pobedi (7439 m) – pravzaprav lani kljub številnim poskusom nihče ni osvojil vrha -, odločil, da se ponovno odpravi tja. Z njim so odšli še Peter Andrejek, Anže Čokl, Urban Ažman, Andrej Prinčič in Slavko Rožič. Po tri-dnevnem čakanju v Almatyju zaradi izgubljene prtljage in po še nekaj izgubljenega časa zaradi slabega vremena jih je helikopter pripeljal na ledenik Južni Iglycek blizu Han Tengrija. Najprej so se odpravili na aklimatizacijsko turo na Darbaza-Tav (5462 m), kjer so vsi razen Tomazina obrnili okoli 5200 m visoko. Tomazin je dosegel vrh in z njega tudi smučal ter pri tem opravil prvi smučarski spust po JV rebu (V-, 800 m), težave so bile S6/S4-S5. Po obdobju slabega vremena so odšli pod Han Tengri. Med aklimatizacijo je najprej zaradi boleznih odnehal Andrejek, ostali so se povzpeli do sedla 5800 metrov visoko med Han Tengrijem in Pikom Capajeva (6350 m). Za bivakiranje so si skopali dve snežni luknji. Zaradi lažjih zmrzlin se je Ažman še isti večer spustil v dolino na snežni deski, Čokl, Rožič in Prinčič pa so sestopili naslednji dan zjutraj. Tomazin se je povzpeli na južni predvrh Capajeva (6100 m) in od tam kot prvi smučal (naklonina okoli 65 stopinj). Še enkrat je prespal v votlini in nato 5. avgusta poskusil še z vzponom na Han Tengri, ki ga je dosegel ob 12.30 skupaj z ruskimi in novozelandskimi alpinisti. Tega dne se je med vzponom ponesrečil mlad ruski alpinist. Tomazin je do večera sestopil do votline in naslednji dan smučal do baze. Med njegovim sestopom je vzpon na Han Tengri pričel tudi Rožič in ga 7. avgusta uspešno osvojil, naslednji dan pa je bil že nazaj v bazi. Iztok Tomazin se je s kazahstanskimi alpinisti odpravil še na Pik Pobedo, najvišji vrh Tien Šana, do konca redakcije pa še nismo dobili novic o zaključku odprave.

HANZOVA POT – OPOZORILO

Gorski reševalci postaje GRS Kranjska Gora opozarjajo, da je zavarovana plezalna Hanzova pot na Prisank zaradi trdega snega težko prehodna, zato prehod po njej zahteva ustrezno znanje in opremo: cepin, dereze in čelado.

V kratkem bomo to znano pot predstavili tudi na straneh Planinskega vestnika.

**HLAČE ZA VSAKO TURO
ODPRAVO IN POHOD**

**DRAYSKIN
STRECHLIGHT
DYNAMIK**

Hlače za:

1. Silva Kara

**2. Prvo himalajsko
odpravo slovenskih
policistov 2001
ČO OJU (8201m)**

**3. Ekipo tržiških
gorskih reševalcev**

VRH:
Trg svobode 16
4290 Tržič
tel.: 04 5924 555
email: vrh@siol.net
www.vrh-sp.si

odmevi

Društvo za varovanje gora – odmev oziroma pojasnilo

Podpiram tudi slovenski del Mountain Wilderness International – Društva za varovanje gora -, za katerega pa upam, da ne bo samo ena od številnih podobnih "zelenih" organizacij, ki včasih delajo pravzaprav več škode kot koristi. Glede na to, da so njeni člani predvsem znani in svetovno priznani vrhunski alpinisti, bi to lahko pomenilo, da v organizaciji ne iščejo še dodatne promocije, ampak da jih družijo iskrena, a tudi realna in premišljena želja ne po ohranjanju sedanjega stanja, saj je taka želja v nasprotju z vsemi naravnimi zakoni, ampak predvsem želja po naravi in človeku čim prijaznejšem razvoju.

Vendar zaradi tega nisem bil, nisem in tudi ne nameravam biti gornik – ne alpski, ne vedno zeleni, ne veter z gora, ne pripadnik enot za bojevanje v gorah (za to sem verjetno že malce prestar, vendar bi, če bi bilo potrebno, tu vsekakor naredil izjemo), ne "falirani" alpinist, ne viničarski najemnik oziroma nadzornik, pa tudi ne literarni naziv za planinca, alpinista in podobno. To sem javno napisal v PV št. 5/2001, pa tudi v dopisu, ki je bil priložen moji prijavi za včlanitev v MWI, ki ga seveda piscu korektno napisanega članka ni bilo dano videti. Verjamem, da se mu je tako (nehote) zapisalo, verjetno v vsesplošni in moderni ihti "jare gospode" ob sodobnem sočasnem nespoštovanju, omalovaževanju in preimenoivanju starega, in mu zato prav nič ne zamerim in ne pričakujem nikakršnega pojasnila, kaj šele opravičila. Vendar pa tudi večina eminentnih osebnosti, ki so zapisane v članku, po meni dostopnih podatkih to niso bile, niso in verjetno tudi nikoli ne bodo. So pa bile, so in verjetno še vedno bodo

alpinisti. Pa ne da bi se enačil z osebnostmi, ki so mi bile in so še vzorniki, vendar, spoštujoč našo tradicijo, korenine ne samo naše osnovne organizacije, ampak tudi našega naroda, to enostavno ne morem, pa tudi nočem biti.

Bojan Pollak

Planinec – gornik?

V PV 4/2001 je objavljen članek gospoda Bojana Pollaka "Planina in gora – kaj pa hrib?" V tem članku vzbujata posebno pozornost stavka: "Za gorništvo sedaj pa bi lahko celo rekli, da daje slovenskim vrhovom nemško oziroma italijansko podobo." in "Pri tem je zanimivo to, da so najvišji vrhovi in tisti, ki so bolj falične oblike, moškega spola (Triglav, Jalovec, Grintovec, Stenar itd.), ostalo pa so "gore" – Škrlatica, Kočna, Rjavina, Planjava itd."

Ta dva stavka se mi zdita tako neutemeljena, da se mi odgovor na omenjeni članek sploh ni zdel vreden truda. Sedaj pa se je v 6. letošnji številki oglasil gospod Marjan Munda in opozoril na dejstvo, da ima beseda "gornik" več pomenov. To dejstvo nam je bilo znano že prej in smo nanj bralce že opozorili (tudi gospod Pollak). Toda bistvo je v tem, da beseda ne izgubi nič od svoje vrednosti, če ima več pomenov. V vsakem jeziku je veliko besed, ki imajo različne pomene. Kateri od teh je v posameznem pogovoru mišljen, je razumljivo iz stavčne zveze. Več pomenov besede "gornik" torej prav nič ne zmanjšuje njene uporabnosti.

Še nekaj o dveh besedah. Beseda "planine" v pomenu 'gore' ima res stoletno izročilo. Toda beseda "planine" v pravem pomenu, to se pravi 'zemljišče v gorah, ki ga izrabljajo za gospodarske namene', ima več kakor štiristoletno izročilo! "Hribi" pa v pogovornem jeziku pomenijo vse vzpetine. Ko sem ležal v bolnišnici, je prišel zdravnik in mi rekel: "Ker vem, da radi hodite v hribe, sem vam prinesel ta kamen z Makaluja." Torej s Himalaje. V zvezi s to besedo je zato vsaka

polemika odveč.

Vladimir Škerlak

Gore, hribi, planine ... in ljudje

Polemike okoli naziva tistih, ki zahajajo v gore, v hribe, v planine ali na griče, se kar ne končajo. Avtorji prispevkov so vse bolj na okopih, pripravljeni zadati nasprotniku smrtni udarec. Eni se vkopavajo vrh gora, drugi utrjujejo svoje položaje v planinah ali pa napadajo s hribov. Nekateri hodijo, vandraj, drugi tečejo, plezajo, bralci pa že težko "prebavljamo" vse to prerakanje. Ali ni vseeno, kako nas nazivajo ali kakšne oznake si sami pripenjamo? Ali ne moremo biti planinci, pohodniki, hribovci, gorniki, plezalci, alpinisti, vandrovci, šodrovci, skalaši in še kaj? Ali ni pomembnejše, kaj v gorskem (ali hribovitem ...) svetu doživljamo, kako se vedemo do narave in soljudi, kaj ostane za nami in v nas? Malce strpnosti nam res ne bo škodilo tudi pri tem – čeprav vem, da je to od Slovencev težko pričakovati. Morda je pa obilica izrazov, ki opisujejo naše početje v gorah, le odraz bogastva jezika. Gore (oprostite, hribi oziroma planine) so del slovenske zgodovine, del življenja Slovencev, zato ne preseneča široka paleta izrazov, povezanih s tem okoljem. Nasprotno bi od jezikov na atolih Polinezije težko pričakovali tovrstno raznolikost. Dlje od plezanja na kokosove palme verjetno ne bi prišli.

Da pa težav s hribi in gorami nimamo samo Slovenci, dokazuje tudi elektronska diskusija, imenovana Hribi proti goram (Hills Vs. Mountains), ki je letos spomladi potekala na Mountain Forumu (www.mtnforum.org). V kratkem povzetku si bomo ogledali njene zaključke.

Čeprav so se staknile mnoge učne glave, niso prišli do rezultatov, ki bi zadovoljili prav vse. Mnogi bi se strinjali, da je iskanje takih definicij hudo jalov posel. Nekateri, predvsem razni naravoslovci, so iskali točne definicije, ki temeljijo na merljivih parametrih okolja. Bolj

družboslovno usmerjeni so iskali definicije, kjer bi upoštevali tudi človekov pogled. Za Nepalce so hribi zeleni, poraščeni, gore pa so bele, zasnežene. Za prebivalce neke pakistanske vasi ni dileme: hribi so tiste zemeljske oblike, kjer sta prst in obilno rastje, gore pa so skalnate in to ne glede na višino. Znanstveniki se seveda bolj navdušujejo nad razlagami, ki izhajajo iz merljivih lastnosti terena. Zanimiva je definicija, ki temelji na višini in strmini (Han Hunni, Ambio, avgust 1999). Ta dva glavna kriterija vplivata na klimo, talne in vodne pro-

cese ter na vegetacijo. Tako je najopaznejša razlika med gorami in nižavjem odsotnost višinskih pasov v slednjem. Ne glede na zemljepisno širino so na gorah izoblikovani višinski pasovi vegetacije, medtem ko so hribi prenizki, da bi na njih nastale višinske razlike v rastju. Na višini in naklonu temeljijo še nekatere razlage, med njimi tudi novejša v izvedbi WCMC-ja (World Conservation Monitoring Centre), ki upošteva še lokalni relief. Da vzpetina postane gora, mora izpolnjevati naslednje kriterije: višina več kot 2500 metrov; vi-

šina od 1500 do 2500 metrov, če je naklon večji od 2 stopinj; višina od 1000 do 1500 metrov, če je naklon večji od 5 stopinj in v polmetru 7 kilometrov lokalni relief presega 300 metrov višinske razlike; višina od 300 do 1000 metrov, če lokalna višinska razlika reliefa presega 300 metrov.

Pa kljub vsem določenim kriterijem nekatere zemeljske oblike tudi s to razlago težko razvrstimo. Absolutne resnice torej ni, zato hribovci, gorniki, planinci: hitro na okope na robu svojih vrtičkov!

Igor Maher

Griči, hribi, gore ... (foto: Igor Maher)

Planinskim društvom

Vabimo društva, posebno tista, ki se v rubriki Društvene novice redkeje pojavljajo, da nas obveščajo o svojih dejavnostih. Poročila naj vsebujejo vse podatke, ki so potrebni za objavo: kdaj, kje in kaj se je dogajalo. Poročila o društvenih izletih naj imajo podatke o tem, kam in kdaj je bil izlet ter koliko je bilo udeleženih. Žal prispevkov brez tega ne bomo mogli objaviti. Obvestila naj bodo kratka in jedrnata (do tisoč petsto znakov brez presledkov). Svoje prispevke pošiljajte v elektronski obliki na naslov pvŽpzs.si ali na disketi na naslov Planinske zveze Slovenije (Dvoržakova 9, p. p. 215, 1000 Ljubljana, z dopisom "za Planinski vestnik"). Če tega ne morete, pošiljajte prispevke tako kot do zdaj.

Če vaše društvo izdaja svoje društveno glasilo, vas prosimo, da nam ga prav tako pošljete na naš naslov. Zanimive članke bomo z vašim privoljenjem objavili tudi v Planinskem vestniku.

Uredništvo Planinskega vestnika

planinska literatura

Veliki pionirji alpinizma – 3.

Bine Mlač, Veliki pionirji alpinizma, Didakta, Radovljica, in Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2001
 Obrazi, dejanja, besede. Tako je Bine Mlač podnaslovil svojo tretjo knjigo Veliki pionirji alpinizma, v kateri predstavlja velike alpiniste preteklih dveh stoletij nekako do začetka druge svetovne vojne, torej do prehoda "moderne" alpinizma v t. i. sedmo fazo gorništv. Avtor namreč v uvodnem poglavju razvrsti gorništv v osem razvojnih faz, od pragorništv do amerikanizacije alpinizma v drugi polovici sedemdesetih let dvajsetega stoletja. Smemo razumeti, da avtor enači gorništv z alpinizmom, ali je alpinizem le del gorništv? Kakor koli, v knjigi je beseda o alpinisti, o tistih, ki so predvsem plezali, ki so utirali nove smeri preko skalnih ali zaledenelih sten, preko katerih prej še nihče ni šel.

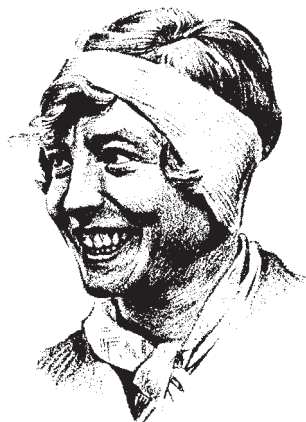
Obrazi, dejanja, besede – takšna je tudi vsebina Mlačevega pisanja. Množica obrazov, dogodkov, misli – avtor že v uvodu pravi, da je mogoče, da bo bralec kje začutil raztrganost besedila in nametanost

podatkov. In to bralec tudi razločno zazna. Zgodovina alpinizma je po Mlačevo preveč nepovezana, preveč je dogodkov, krajev in udeležencev, da bi bilo mogoče zadevo lepo sistematizirati. Je to slabo ali dobro? Ko bralec odloži knjigo, je vsekakor bogatejši za odseve časa dobrih sto let, od "najstarejšega" predstavljenega alpinista, kralja švicarskih vodnikov Melchiorja Anderegga (1827-1914), do Amilcerea Cretierja (1909-1933), odličnega alpinista iz Val d' Aoste, katerega obetavno plezalsko kariero je mnogo prezgodaj prekinila nesreča na Matterhornu. Alpinisti, predstavljenih je dvanajst, med njimi tudi ena alpinistka, si sledijo po letnicah rojstva. Značilno za večino predstavljenih "pionirjev" je, da so dočakali izjemno visoke starosti (preko devetdeset let), le trije so izgubili življenje v gorah, pri čemer je Ettore Castiglione – Nino postal žrtev človekoljubne dejavnosti (ko je med vojno iz Italije skrivoma vodil Žide v Švico), alpinistka Paula Wiesinger pa je še živa. Bralec ob prebiranju spozna takratno stanje v samotnih gorskih vaseh, pogum in skromno opremo alpinistov, težavne dostope do sten (Hans Ertl se je pod Ortler iz Münchna napoltil kar s kolesom, s soplezalcem sta vozila 22 ur), dostikrat revno prehrano, prenočevanja pod milim nebom. In vendar so ti ljudje segali preko meja svojih moči tako odločno in razvidno, da so našli dostojno mesto v zgodovini. Po drugi strani pa skozi besedilo odsevajo trenja, ki so bila, kot kaže, v alpinističnih krogih od nekdaj in ki so dostikrat povzročila, da je bil določen dogodek prikazan v precej napačni luči ali pa je bil celo zamolčan. Bine Mlač pravi, da je alpinizem šport, kjer so alpinisti hkrati igralci in gledalci, torej ni tistih neodvisnih gledalcev, ki jih najdemo ob robu igrišč pri razvpitejših športih. Šport, v katerem je največ plemenitih pimesi, ima praviloma najmanj gledalcev. Zato je velike alpinistične dogodke tudi težje presojeti.

Na skoraj dvesto straneh knjige

bralec izve marsikaj o opremi, o razvoju cepina, klinov, plezalnih tehnik. Bere o težavah, ki jih je prinesla prva svetovna vojna, ko je na frontah padlo veliko število mladih, nadarjenih in pogumnih alpinistov, ki bi v drugačnih razmerah verjetno tudi našli mesto med "pionirji". Seveda ni vse le tragično, Bine Mlač je izbrskal nekatere prav zanimive anekdote, povezane s tvorcami alpinistične zgodovine. Tako so denimo ti ljudje, kadar niso bili v stenah, pomagali pri vaških opravilih. Hanns Fiechtl je s fanti nekoč popravljaj cerkveno streho, in kot je bilo v takratnih časih, sploh pa med alpinisti, moderno, so pošteno vlekli iz pipe. Dima je bilo nad streho precej in vaščan, ki fantov ni videl, je poklical gasilce. Ti pa so ob prihodu ugotovili, da so požrtvovalni vaški fantje ravnali samozadržno in "ogelj" kar sami pogasili. Tudi zgodba vodnika Melchiorja Anderegga je zanimiva. Slabo je znal angleško, njegove stranke pa so bili večinoma prav Angleži. Ko jih je povprašal, kako naj jih kliče, so mu rekli, naj poslušaj, kako se oni ogovarjajo, pa bo. In čez čas jih je poimenoval "papa", "Lucy" ipd. Celu zadrti Angleži, vajeni naziva "sir", so mu oprostili.

Seveda pa je jedro knjige povezano s samimi vzponi, torej z dogajanjem "tam gori", v stenah, grapah, na poličkah, v previsih in na grebenih. Bralec tako izve za vse po-

Paula Wiesinger

membnejše smeri, ki so jih posamezni alpinisti vrisali v oblička gora. Skupaj z njimi se prebija preko stene, med padajočim kamenjem, v neskončnih, mrzlih nočnih bivakih. In z njimi deli veselje, ko za bežen trenutek obstojijo na vrhu stene, bežen trenutek v primerjavi s časom, ki so ga prebili v njej.

Poleg že prej omenjenih so mesto v knjigi našli še naslednji veliki alpinisti: Alexander Burgener (tudi eden od slavnišviciarskih gorskih vodnikov), Oscar Johannes Ludwig Eckenstein (patentiral je prve dereze deseterke), Karl Blodig (prvi je stal na vseh štiritisočakah Alp), Franz Nieberl (pronikliji in besed večji "wilderkaiserski papež"), Otto Herzog – Rambo (odlični nemški skalni plezalec po prvi svetovni vojni) in Gabriele Boccasatte – Gallo (eden od italijanskih akademskih mojstrov gibanja po navpičnici, ki je znal svoja dejanja tudi lepo ubesediti). Če bo bralec za posameznega v knjigi predstavljenega alpinista želel izluščiti tisto, po čemer je najbolj znan oziroma kar ga najbolj označuje, bo moral prebrati vse besedilo. Nekaj sistematizacije, morda kratek povzetek na začetku predstavitve (ponekod je uvod kakšen citat, povezan s predstavljenim), bi vsekakor povečalo vrednost knjige in izboljšalo preglednost.

V skoraj šestih straneh virov, iz katerih je avtor črpal oziroma na katere se je skliceval, manjkata obe avtorjevi prejšnji knjigi, ki ju v svojih besedilih tudi omenja. Bralec, ki ne pozna preteklega Mlačevega dela, bo iz uvodnega naslova sicer izluščil, da je to že tretja knjiga, iskanje predhodnih dveh pa bi bilo lažje, če bi bili napisani tudi v seznamu virov. Je pa res, da sta omenjeni tudi na zadnji strani, kjer Bojan Zupet predstavi avtorja.

Tretja knjiga Veliki pionirji alpinizma, kot pravi avtor sam, daje stvarne možnosti, da "projekt", s katerim se ukvarja že vrsto let, polagoma pripelje h koncu. Vsi veliki alpinisti do začetka druge svetovne vojne so tako našli svoje mesto v Mlačevih knjigah. Veliko delo in

zanimiv odsev nekdanjih, povsem drugačnih časov.

Knjigo lahko naročite pri Planinski založbi, PZS, Dvoržakova 9, 1000 Ljubljana, tel. 01 4343022, int. 104, e-pošta: planinska.zalozba@pzs.si.

Marjan Bradeško

Patagonija: Cerro Torre (foto: Boris Strmšek)

Veličastna knjiga pomembnim slovenskim deležem

Več avtorjev, Voices from the Summit, Banff Centre for Mountain Culture v sodelovanju z National Geographic Society, 2000 Dvaintrideset prestižnih imen svetovnega alpinizma v preteklem stoletju je v zborniku ob 25-letnici filmskega festivala v kanadskem Banffu predstavilo svoj pogled na alpinizem, nekakšno osebno videenje te privlačne dejavnosti v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Glede na izjemno širok alpinistični vrh bi bil lahko izbor avtorjev še malo širši, a je logičen, saj so članke prispevali le tisti, ki so na festivalu v 25 letih sodelovali kot častni gostje, predavatelji ali člani žirije. Kljub temu ne vem, ali je bilo že kdaj v eni sami knjigi zbranih toliko velikih imen in njihovih razmišljanj. Knjigo, tudi po opremi zamišljeno kot eno temeljnih pri-

čevanj o svetovnem alpinizmu 20. stoletja, krasijo črno-beli portreti avtorjev in kratko besedilo o njihovih dosežkih.

Pred bralecem v sliki in besedi zaživijo alpinistične veličine; Anderl Heckmair in Riccardo Cassin, Edmund Hillary in Kurt Diemberger, Doug Scott in Krzysztof Wielicki, Chris Bonington in Reinhold Messner, Lynn Hill in Catherine Destivelle, Royal Robbins in Jeff Lowe, Greg Child in Silvo Karo, če naštejemo le najvidnejše med največjimi.

Silvo Karo, slovenski "prvak med prvaki", je bil v elitno družbo izbran kot eden najuspešnejših in najdrznejših osvajačev patagonskih gora v vsej njihovi zgodovini. Njegov veličastni opus v prepadnih stenah na skrajnem jugu Južne Amerike, pa tudi drugod po svetu, je naravnost osupljiv. Zato je Karo med vsemi zvezdami svetovnega alpinizma najbolj poklican, da o plezanju v Patagoniji razmišlja, piše in s svojimi dejanji ter načinom plezanja daje zgled prihodnjim rodovom plezalcev. Tole je eno njegovih razmišljanj v prispevku s poetičnim naslovom Patagonia: Terra Mystica:

"O patagonskih gorah nikoli nisem veliko brał. Vedno sem bil mnenja, da za vzpon to ni najbolje. Če človek preveč bere o gori, na katero gre plezat, ga sčasoma postane še strah. Danes so skoraj vsi drzni vzponi v gorah popisani v knjigah ali člankih. Beremo o hudih dramah, strašnih viharjih, nečloveških naporih, borbah za življenje in mnogih smrtih. Marsikdo že po prvem poglavju take knjige opusti misel na vzpon. Pa tudi pustolovščina je, če je gora ostala povsem brez skrivnosti, nekako manjša. Občudujem raziskovalce gora iz preteklosti, ki so se podajali v svet, o katerem niso vedeli nič, a jim je zato gora ponudila toliko več, večjo avanturo."

Karo v svojem prispevku ne opisuje le svojih vrhunskih dosežkov v Patagoniji in drugod po svetu, ampak predstavi tudi svoje soplezal-

ce, predvsem Frančka Kneza, ki ga označuje kot nekakšnega "guruja" slovenskega alpinizma v osemdesetih letih, in žal že pokojnega Janeza Jegliča. Karo, Jeglič in Knez, prijelo se jih je ime Trije mušketirji, so bili dolgo obdobje najjudarnejša slovenska naveza, na vrhuncu moči ter sposobnosti pa verjetno najmočnejša trojna naveza na svetu.

Zanimivo je, da je to Karov prvi knjižni tekst in to v angleščini, pa še v izjemno ugledni družbi.

Viki Grošelj

"Delo Književni listi, 8. avgust 2001, z dovoljenjem"

Tja v Gorice, v štajersko deželo

Jurij Pivka, Nataša Galun, Štajerska, izletniški vodnik, Sidarta, Ljubljana, 2001

Založba Sidarta nadaljuje z izdajanjem izletniških vodnikov in tokrat popotniki lahko krenejo v severovzhodni konec Slovenije, tja, za kamor ponavadi rečemo, da je to Štajerska, zato tudi tak naslov. Pa da se ne bi prerekali o deželnih mejah, povejmo, da tudi Jurij Pivka in Nataša Galun, avtorja tega priročnega in lepega vodnika, že v uvodu povesta, da je znotraj še del Koroške, z izleti pa vabita tudi preko Mure. Skratka, vsa tista zelena,

mehkoba pokrajina, ki se pred popotnika razgrne, ko se prebije čez Trojane, je v vodniku zajeta v sedeminpetdeset izletov, njihovo geografsko porazdelitev pa pokaže tudi nazorna skica na notranji strani platnic (le državne meje se na njej nekoliko slabše vidijo). Izleti večinoma niso zahtevni, celo nekaj visokogorskih tur okoli Logarske doline in na Koroškem poteka po najlažjih možnih poteh. Opis izletov je zato kratak in jedrnat, nezahtevnost pa ne pomeni, da so izleti kratki, nasprotno, razložena slemena vzhodne Slovenije naravnost kličejo po prečenjih – kraljuje seveda Pohorje, tu pa so še Kozjak, Paški Kozjak, Haloze. In avtorja nas povedeta kar na nekaj lepih in velikopoteznih pohodov.

Vsak izlet sledi zdaj že uveljavljeni shemi Sidartinih vodnikov, od uvodnega opisa do natančnega popisa poti iz izhodišča do mesta, kamor popotnik sestopi, vse pa je pospremljeno še s podatki o višinah (pri Haloški planinski poti se je ta podatek, kot kaže, izmuznil), najprimernejšem času, dolžini izleta in potrebnih zemljevidih. Besedilo spremljajo lepe in zelo kakovostno odtisnjene fotografije, škoda je le, ker včasih "stojijo" nekoliko stran od opisanega izleta (npr. Bistriški vintgar, Gaj nad Mariborom, Špič na Paškem Kozjaku). Lični vodnik priročnega formata na naslovnici krasi značilna fotografija, ki kar kliče na pot – kje je bila posneta, pa ne izve; enako velja za romantično dvostransko fotografijo kapelice v zelenju (saj je Štajerska vendarle zelena), ki uvaja knjigo. Če se še nekoliko bolj "zapičimo" v tisto, kar bi bilo oblikovno mogoče odpraviti, je to prav gotovo tiskarski škrat, ki je zgornje narekovaje spremenil v malo črko ž.

Pozoren bralec med opisi ne more mimo nekaterih vprašanj tipa "al' prav se piše". Tako je bila po avtorjevo "Slovenska planinska pot ustanovljena", čeprav je bila "uvedena" ali pa "začrtana", prav tako denimo ob piku kače ne bomo otipali "pulsa", ampak "utrip". Tudi ne

vem, zakaj si tovarna Impol v Slovenski Bistrici ponekod zasluži same velike črke, ponekod pa je napisana kar tako kot v pričujočem besedilu. Te drobne nedoslednosti popotnika seveda ne motijo, bolj pa ga lahko zmotijo napake pri podatkih. Na strani 54 je denimo navedena višinska razlika 629 metrov, v besedilu pa piše "dobrih tisoč metrov", na strani 112 je Macelj visok 627 metrov, do strani 119 pa naraste že na 718 metrov. K sreči so ti drobni "prirastki" višin redki.

Avtor, biolog po izobrazbi, popotnika rad opozori na vse tisto, kar sta na svojih poteh s soavtorico videla, ko sta postala in se ozrla v neposredno bližino – kamnine, cvetlice, živali. Res, veliko zanimiva je tudi povsem blizu nas, ne le tam nekje v daljavi. Dobro je, da popotniku na tak način odpirata oči tudi za lepote, ki jih v hitenju včasih niti ne opazi. Še posebej je to pomembno pri krajših izletih, kjer sam cilj in trajanje na prvi pogled nista videti nič posebnega, pa vendar zatem ugotovimo, da so tam stare ruševine (gradov, cerkva, samostanov), redke in zaščitene rastline (npr. velikonočnica) ali pa da so preprosto obdobja v letu, ko je že zaradi prelestnosti trenutka nujno biti tam (denimo, ko cveti resje pod Kotečnikom). K večini izletov so dodani tudi rumeni okvirčki, v katerih nam avtorja opišeta kakšno značilnost na sami poti ali pa v njeni neposredni bližini. Izleti so razdeljeni v naslednje sklope: Pohorje, Kozjak, Koroška, Savinjski konec, Vzhodni podaljšek Karavank (od Paškega Kozjaka do Maclja), Haloze, Dravska ravan, Slovenske gorice in Goričko. Posebej pohvalno je, da založba Sidarta ob pomoči dobrih avtorjev vsem, ki radi zahajajo v naravo, ponuja ne le najvišje gore, za katere vemo, kod v Sloveniji stojijo, pač pa tudi vse tiste na videz neznatne holme in griče, ki jih z visokih gora še opazimo ne. Avtorja izletniškega vodnika Štajerska torej vabita vse popotnike med vse se le ljudi, v sončne gorice, na ko-

zarček radoživega vina, med zao-bljene zelene griče, ob bregove romantično, leno se premikajočih rek, ob starodavne ribnike, k ruševinam starih gradov, med cvetje in živali, za posladek pa še na kakšen malo bolj skalnat in v nebo štrleč vrh, da se prehojena pot lepše razgrne pred popotnika. Z zadovoljstvom bo pogledal nanjo, saj je izbor izletov res vsestranski.

Marjan Bradeško

Vošankov stenski koledar

Milan Vošank, likovni pedagog v OŠ Cerknica, avtor knjige kratkih zgodb Na poteh med gorami in občasni sodelavec Planinskega vestnika, je tudi letos pripravil stenski koledar.

Medtem ko je koledar za leto 1999 vseboval reprodukcije njegovih oljnih in pastelnih slik slovenske kra-

Milan Vošank: Krmišče

jine, je v letošnjem dvanajst reprodukcij risb s svinčnikom z motivi iz planinskega, lovskega in kmečkega sveta, opremljenih z naslednjimi opisi: Kažipot (na planini Grohot pod Raduho), Krmišče (z Javornikov nad Cerknjskim jezerom), Ptičja krmilnica (s Planine nad Jezerskim), Stari mlin (v dolini Tople pod Peco), Koroška kašča s prešo

kašča z gankom (izpod Uršlje gore), Po dolgoletnem sožitju (s Kožljeka nad Cerknico), Stara prijateljca (motiv izpod Karavank), Mlin ob macesnu (iz doline Koprivne pod Olševo), Koroška kmetija (izpod Uršlje gore), Lovska preža (na planini Grohot pod Raduho), Zapuščen in pozabljen (pri Dolenji vasi ob Cerknjskem jezeru). Risbe so nastale med letoma 1988 in 2000. Koledar je velik 300 x 420 mm in je v dvoobarvni tehniki ofset tiska. Barvni podtoni so pogojeni z letnim časom. Na vsakem listu so datumsko predstavljeni trije meseci. Hkrati so izšle tudi razglednice z motivi, upodobljenimi na koledarju.

Andreja Čibron-Kodrin

Odmev z Bricnika

To je letni zbornik Planinskega društva Bricnik Muta, ki je februarja izšel že četrtrič zapovrstjo. V njem je na šestnajstih straneh predstavljeno delo društva v letu 2000.

Predsednik Ernest Preglav uvodoma ugotavlja, da je bilo to uspešno, saj število članov ni upadlo (skupaj s šolsko in predšolsko mladino jih je 290), izpeljali so skoraj vse načrtovane izlete, delovne akcije, obnavljali markacije, bogatejši so za štiri vodnike kategorije D, ob peti obletnici društva je bila priložnostna prireditev, na kateri so predstavili knjigo svoje članice Malčke Kvasnik Moje planine, moje sanje, delovati je začel pevski zbor Bricnik itd.

Vodja vodnikov Jože Dobnik podrobneje poroča o izletništvu. Šest vodnikov je lani na osemnajst izletov popeljalo skupaj več kot 600 udeležencev. Priljubljeni so tudi avtobusni izleti. Člani so se v gore podajali tudi sami, še posebej pa so jih pritegnili pohodi po Mučki planinski poti ob polni luni. Delo z mladimi dobro poteka v vrtcu, v osnovni šoli pa slabše zaradi nezainteresiranosti učiteljev. Sledijo opisi doživetij. Jože Dobnik piše o izletu v neznano (cilj je bil Tromejnjak na Goričkem), pri katerem so jim pomagali številni sponzorji. Bricnikov Lojz obuja spomine

na prehojeno planinsko transversalo Osorščica na Malem Lošinjju, ki jo je zmogla skupina planincev, članov društva, med letovanjem v avtokampu Čikat. Za vzbujanje skomin naj bo ta navedek: "Za konec naj povem, da je transversala za vsakega navdušenega planinca enkratna sprostitev na dopustu. Na njej imaš vse: čudovit pogled, vrhunsko postrežbo, možnost nabiranja zdravih rož, posebej pa mi je bilo všeč, da smo razbili monotonijo klasičnega morskoga letovanja." Ivan Verčko je avtor zapisa o lanskem vzponu osemčlanske društvene ekipe na Gros-glockner, Ernest Preglav pa je dal ponatisniti prispevek iz Informatorja o vzponu na Kukovo špičo, ki ga je s prijateljem opravil leta 1985.

Pod naslovom Tudi najmlajši planinarimo je mentorica Metka Pavlič zapisala pripovedi najmlajših o vtisih z izleta na Uršljo goro, objavljenih pa je tudi nekaj otroških risbic.

V zborniku lahko preberemo še prispevek o obisku pri Francu Mačku – Sedelniku (avtorja Janeza Juvančiča), zapis ob osemdesetletnici planinskega prijatelja Ivana Kneza, pesmi (Malčke Kvasnik in Anje Ravnjak), rešimo nagradno križanko, se seznanimo s preglednico vrst članarine PZS, z vsebino članskih ugodnosti s cenami članarine v letošnjem letu ter izvemo, kdo so bili dobitniki raznih priznanj na obnem zboru PD Bricnik Muta.

Zbornik zaključuje barvno (druge fotografije so črno-bele) fotoporočilo Leto 2000 – kje smo bili, kaj smo delali.

Odmev z Bricnika je izšel v nakladi 300 izvodov, gradivo je zbral, oblikoval in uredil Ernest Preglav. Odločitev planinskega društva, da izdaja zbornik (brez pomoči sponzorjev seveda ne bi šlo), je vredna pohvale, saj je to eden od načinov promocije njegovega delovanja in planinstva nasploh; škoda je le, da ustvarjalci glasila k delu niso pritegnili lektorja.

Andreja Čibron-Kodrin

kratke novice

Podelitev Staničeve nagrade v Berchtesgadnu

23. julija letos je Münchenska sekcija nemškega planinskega društva že tretjič podelila Staničevo nagrado, to pot dr. Hubertu Zierlu, pravkar upokojenemu direktorju Narodnega parka Berchtesgaden (BNP) v Nemčiji, za življenjske zasluge v naravovarstvu. Ker so nagrado podelili na slavnostni proslavi Zierlove 65-letnice, so bili prisotni tudi visoki gostje, med njimi bavarski minister za okolje in prostor dr. Werner Schnappauf. Govorniki so hvalili Zierlovo zavzetost za varstvo narave, za ohranitev naravnega ekosistema v BNP kljub včasih močnemu nasprotovanju domačinov in celo nadrejenih. Janez Bizjak, direktor Triglavskega narodnega parka, ki ga z Zierlom vežeta dolgoletno dobro strokovno sodelovanje in osebno prijateljstvo, je poudaril tesne vezi med obema parkoma. V obeh namreč velja pravilo, da naj se naravo prepusti samo sebi, kajti ona najbolje ve, kaj je dobro zanjo. Le tako bomo prihodnjim generacijam ohranili avtohtono rastlinstvo in živalstvo. Bizjak je Zierlu predal tudi ravnokar izšlo knjigo o turah v TNP v nemščini (Manfred Guhl, Nationalpark Triglav, Ein Bergparadies in Slowenien, Založba Carinthia, Celovec, 2001) in rezljano pipo, ročno delo enega zadnjih tovrstnih obrtnikov iz Bohinja. Ideja za Staničevo nagrado se je porodila leta 1999 pri pripravah za Watzmannov jubilej, praznovanje 200-letnice prvenstvenega vzpona Valentina Staniča (1774-1847) na Watzmann-Mittelspitze (2713 m) v avgustu 1800 (glej T. Peterlin-Neumaier, 200-letnica prvenstvenega vzpona, Planinski vestnik 90, 1999, 242-246). Manfred Barth, prostovoljni in zato neplačani referent planinske kočice Watzmannhaus (1928 m), na pročelju katere so

3. julija 1999 odkrili dvojezično slovensko-nemško spominsko ploščo Staniču, ki sta jo financirala ministrstvo za kulturo in občina Kanal, se je tako navdušil nad Staničem, da je sklenil ustanoviti sklad za podeljevanje po njem imenovane nagrade. Stanič se ni odlikoval samo kot izvrsten alpinist, temveč tudi kot humanist in naravovarstvenik, kajti leta 1846 je ustanovil prvo društvo proti mučenju živali na naših tleh (in v avstrijskem cesarstvu). Barth je pri radodarnih ljudeh sam zbral potrebni denar. Nagrado, ki sestoji iz medalje s Staničevim portretom, častne listine in 1000 DEM, vsako leto podelijo osebi, ki si je pridobila izredne zasluge z nesebičnimi dejanji v prid sočloveku in naravi.

Nagrado so prvič podelili 2. julija

*Valentinus Stanič
Narcissus Romanus*

1999 ob praznovanju Watzmannovega leta. Dobil jo je zaslužni gorski vodnik in reševalec, dolga leta tudi vodja reševalne skupine Eduard Kastner iz Berchtesgadna. Njemu je lansko leto sledil Raphael Hang, spet gorski reševalec in oskrbnik kočice Blaueishütte (1680 m) v gorski skupini Hochkalter (vrh 2607 m), zahodni Watzmannovi sosedji, letos pa že omenjeni dr.

Hubert Zierl. Tem podelitvam bodo gotovo sledile še številne druge. Na ta način se bo v nemško govorečem svetu brez kakršne koli slovenske pobude ali finančne podpore širila vednost o Valentinu Staniču, o njegovih izrednih alpinističnih dosežkih ter njegovi predanosti in delovanju v prid človeštva.

Tanja Peterlin-Neumaier

Raketa v Matkovem kotu?

V Matkov kot je padla raketa! Kaj drugega bi to bilo, saj tam gotovo ni nihče pustil ležati odpadkov?! Le nekaj sto metrov naprej nas namreč ob poti pozdravi ponosen napis "Gozdni rezervat Matkov kot, Logarska dolina". To čudo je sicer res močno podobno velikemu silosu za cement, kot jih imajo v betonarnah, toda v varovanem gozdnem rezervatu kdo česa takega ja ne bi pustil kar tako ležati! Ali pač?

Andrej Stritar

Raketa? (foto: Andrej Stritar)

Zdravi v gore

Vsakoletne analize vzrokov gorskih nesreč kažejo, da se povečuje število tistih nesreč, ki so povezane z boleznimi ali bolezenskimi stanji, ki jih obiskovalci "prinesejo" v gore in ki lahko ob naporni planinski dejavnosti ogrožajo zdravje in življenje obiskovalcev gora. Pri tem izstopajo bolezni srca. Zato je PZS v sodelovanju z Društvom za zdravje srca in ožilja pripravila projekt Zdravi v gore, s katerim želi izboljšati zavest o lastni odgovornosti obiskovalcev gora za varno vrnitev domov. Več o rezultatih projekta bomo poročali v eni naslednjih števil, zanimive podatke pa si

lahko ogledate tudi na spletni strani PZS (www.pzs.si).

PZS sprejeta v Olimpijski komite Slovenije

Zasedanje Izvršnega odbora Olimpijskega komiteja Slovenije (OKS) 16. avgusta 2001 je bilo za PZS velikega pomena. Člani odbora so soglasno sprejeli odločitev o članstvu PZS v OKS. Že pred tem je skupščina PZS sprejela odločitev

Franci Ekar in Janez Kocijančič (foto: Igor Maher)

tam zgradil objekt posebnega pomena. Ponudili so jim po vojni zgrajene in opuščene gozdne objekte pri Jelenovem studencu. Potrebno je bilo veliko dela, da so usposobili eno od brunaric, in jeseni 1953 je koča sprejela prve planince.

PD Kočevje je doživljalo svoje vzpone in padce, toda v 50 letih se je vedno kaj dogajalo. Nekaj časa so pozornost bolj posvečali vzgoji članov, v določenih obdobjih planinskemu izobraževanju v osnovnih šolah, pa spet markiranju in trasiranju novih poti. Večkrat je bilo potrebno obnavljati in povečevati obstoječo kočo. Pozabili pa niso niti na izlete in družabno življenje.

Kar veliko planincev je s prostovoljnimi delom in odpovedovanjem sodelovalo pri številnih akcijah. Vse je težko omeniti. Po prvem predsedniku Jožetu Kalanu pa so

o včlanitvi v OKS. Načeloma o vključitvi odloča skupščina OKS, kljub temu pa so se odločili za "neformalno" včlanitev do prve skupščine. S tem je PZS kot nacionalna športna zveza pridobila vse pravice članstva z izjemo volilne pravice, ki ji pripade šele po potrditvi na skupščini.

Čeprav je bil sprejem PZS uvrščen pod točko "razno", je bil deležen velike pozornosti. Predsednik OKS, mag. Janez Kocijančič, je poudaril izjemnost dogodka za olimpijsko gibanje in slovenski šport v celoti. Okrepil bo tako OKS kot PZS.

Predsednik PZS, mag. Franci Ekar, se v svojem nagovoru članom izvršnega odbora ni oziral v preteklost, ki partnerstvu ni bila naklonjena, besede je usmeril v sedanjost in prihodnost. Opozoril je na velik rekreativni in športni potencial PZS, na 7000 kilometrov poti v upravljanju, na 167 planinskih koč, na milijon in pol obiskovalcev gora, na visoko usposobljeno Gorsko reševalno službo, na skoraj tisoč registriranih alpinistov in športnih plezalcev. Seveda se je zahvalil za sprejem in obljubil tvorno sodelovanje.

Več o pomenu vključitve PZS v OKS pa bomo poročali v eni prihodnjih številkih.

50 let PD Kočevje

Meglice na Mestnem vrhu in v gozdovih nad dolino Jelenovega studenca se tisto soboto, 23. junija, niso hotele dvigniti niti proti dvanajsti uri. H koči pri Jelenovem studencu so prihajali planinci z različnih strani, nekateri po poti pohoda ob dnevu državnosti iz Kočevja na Livodski vrh, Fridrihštajn in s Požganega vrha do koč, drugi spet po grajski poti ali pa po najkrajši in najstrmejši Kаланovi poti. Vsi pa so želeli prisostvovati slavnostni prireditvi ob 50-letnici Planinskega društva Kočevje. Prišel je tudi predsednik PZS Franci Ekar. Lep, umirjen in spodbuden pozdravni nagovor je imela predsednica PD Kočevje

Milena Vlašič. O prebivalstvu, gospodarskem in kulturnem napredku in razvoju tako Kočevja kot celotne Kočevske nekoč in danes se je razgovoril župan občine Kočevje Janko Veber, Ivan Merhar pa je veliko povedal o nastanku in 50-letnem delovanju samega društva.

PD Kočevje je bilo ustanovljeno pred 50 leti, toda planinstvo in planinska ideja sta na Kočevskem živela že veliko prej. Organizirano so se planinci prvič združili v podružnici Slovenskega planinskega društva na Kočevski srez (okraj) v Ribnici leta 1935. Podružnica je štela 80 članov, pokrivala pa je območja Ribnice, Kočevja, Sodražice, Velikih Lašč in Dobropolja. Njihovi glavni dejavnosti sta bili markiranje poti in pridobivanje novih članov.

Po dobrih petih letih se je kočevskim planincem uresničila velika želja in 20. decembra 1940 so ustanovili samostojno podružnico Slovenskega planinskega društva za Kočevje. Na žalost pa je podružnica kmalu razpadla, saj se je začela 2. svetovna vojna. Planinstvo na Kočevskem je mirovalo tudi še nekaj let po vojni, kajti v prvem planu so bile takrat druge stvari. Razen tega pa sta bila Kočevje in okolica zaradi odselitve večine kočevskih Nemcev po drugi svetovni vojni skoraj prazna. Naseljevati so se začeli ljudje od drugod.

Po vojni se je v Kočevju naselil Jože Kalan, ki je bil že predvojni planinec v Zagorju. Začel je širiti planinsko idejo med sodelavci rudarji in pozneje tudi med ostalimi prebivalci Kočevja. 20. maja 1951 je tako sklical ustanovni občni zbor Planinskega društva Kočevje. Izvolili so upravni odbor društva, prvi predsednik pa je postal Jože Kalan.

PD Kočevje si je že takoj na začetku poleg pridobivanja novih članov zadalo nalogo, da postavijo svojo planinsko kočo. Nameravali so jo na Lovskem vrhu (Sv. Ani) nad Onekom, vendar jim je tedanja oblast to preprečila, ker naj bi se

Krempa (foto: Igor Maher)

društvu po vrstnem redu predse- dovali Nace Karničnik, Jože Adamič, Leon Mitar, Zdravko Kaligarič, Ivan Merhar, Lojzka Poje, Stane Debeljak, Cveto Polajnar, Tone Čop, od leta 1997 naprej in še v prihodnje pa Milena Vlašič.

Veliko se je na Kočevskem, pa tudi pri delu PD Kočevje spremenilo po osamosvojitvi Slovenije. Nekdaj zaprto območje se je začelo odpirati in med planinci in drugimi so bile vedno večje želje spoznati in prehoditi neznana in neokrnjena območja na Kočevskem. Seveda je bilo treba na ogled in markirati številne nove poti. Najprej so se lotili poti, ki vodi od kočice pri Jelenovem studencu mimo Ledene jame, Nageljbihla, Koč skozi Kočevsko Reko in Borovec na Krempo in se spusti do Kolpe pri Bosljivi Loki. Pred Kočevsko Reko se odcepi krak te poti desno na Goteniški Snežnik, ki je s 1290 metri najvišji vrh na Kočevskem.

Leta 1996 je skupina planincev predlagala, da se najlepše predele in vrhove Kočevske poveže v krožno planinsko pot. Navdušenje je bilo veliko, akcija je takoj stekla in jeseni 1998 smo že lahko hodili po Kočevski planinski poti, ki je opremljena z ličnimi kažipotmi, vpi-snimi knjigami in žigi. Na razpolo-go pa je bil tudi že dnevnik poti. Takrat so odprli tudi lepo in drzno zavarovano plezalno pot čez južno steno na Fridrihštajn.

Kočevski planinci sedaj skrbijo za preko 200 kilometrov planinskih poti. Vsako leto organizirajo tudi štiri pohode, in sicer ob slovenskem kulturnem prazniku, dnevu

državnosti in podobnega tudi ob kočevskem občinskem prazniku v oktobru. Vsi ti se končajo pri koči pri Jelenovem studencu. Skupaj s turistično-športnim društvom iz Kostela pa vsako leto v maju organizirajo pohod po Kostelski planinski poti.

Na slavnostni prireditvi ob 50-letnici PD Kočevje, na kateri so nastopili domači pevci, recitatorji in harmonikarji, so bila podeljena tudi številna planinska priznanja. Najvišje priznanje PZS je prejelo PD Kočevje za 50-letno delovanje. Podelil ga je predsednik PZS Franc Ekar, ki je vse navzoče lepo pozdravil in kočevskim planincem čestital ob visokem jubileju.

Bronasta priznanja so nato prejeli Majda Pirnar, Dušan Komac in Alojz Vlašič. Za vzorno markirane poti so Knafelčeva priznanja prejeli Ivan Prezelj, Tine Koruzar, Albert Oražem in Miha Legan. Predsednica Milena Vlašič je prejela zlati častni znak MDO Ljubljana. Priznanja PD Kočevje so dobili Hinko Jarni, Ana Kužnik, Andrej Senekovič, Marjan Ule in Jože Kozorog. Za dolgoletno sodelovanje in pomoč v društvu in pri izgradnji obnovljenega in povečanega planinskega doma je PZS podelila tudi priznanja in pohvale Elektru Kočevje, GG Grča Kočevje, občini Kočevje, ing. arh. Zvonki Korošac in Matiju Kobilu.

Pri koči pri Jelenovem studencu je bilo tisto junijsko soboto popoldne še dolgo veselo, meglic v Mestnega vrha pa ni mogla pregnati niti poskočna glasba. Šele spodaj v mirnem in zaspanem Kočevju je posijalo toplo sonce in Rinža, v kateri so odsevali zamegljeni vrhovi Stojne, je neslišno in počasi tekla skozi mesto, kot bi slutila, da bo kmalu poniknila v neznano in temno podzemlje skrivnostne Kočevske.

Franci Erzlin

Več mladih v gore

V času, ko upada število planincev, še posebej mladih, je dobrodošla vsaka ideja, ki bi mlade ne-

koliko spodbudila k zahajanju v naravo, še posebej v gorski svet naše dežele. Mladinski odsek PD Ljubljana – Matica je nedavno izdal knjižico Mladi gornik, s katero svoje mlade člane (do osemnajstega leta) vodi v gore in jih ob tem še dodatno spodbuja s pridobivanjem nazivov. Tako so tisti na začetku svoje planinske poti "skale", na skali potem zraste "bodeča neža", višje gori zacveti "planika". Iz mirujočega rastlinja ti mladi planinci oživijo v živahne "svizce", "gamse", dokler najbolj izkušeni ne vzletijo kot "orli". Uvrščanje v nazive poleg števila udeležb na vodnih izletih in njihove težavnosti pogojuje tudi starost. To je nekoliko vprašljivo, saj bi konec koncev tudi kakšen sedemletnik verjetno rad postal "svizec" in tudi bil sposoben to postati. V knjižici je prostora za vpis tridesetih izletov, vpis pa vključuje težavnost (priložena je razpredelnica s kategorizacijo), datum, cilj, višino, izhodišče in zaključek poti, vremenske razmere, prostor je tudi za žige in druge znamenke. Vsak izlet mora podpisati vodnik. Pridobivanje nazivov sočasno spoduja mlade tudi k udeležbam na taborih in planinskih tekmovanjih, tako da tisti, ki se v akcijo vključijo, zagotovo postanejo celoviti gorniki z znanjem in izkušnjami. Da bodo lahko zgodaj vzleteli kot orli.

Marjan Bradeško

Moker tabor v Koprivni

Planinsko društvo Sežana je v času od 16. do 22. julija 2001 izpeljalo poletni planinski tabor za mlade planince v bližini domačije Kumer v Koprivni na Koroškem. Celih sedem let smo se mehkužili po planinskih postojankah, letos pa smo naredili odločilni korak in prešli na taborjenje. Že prvi dan, ko so mladi planinci zasedli svoje "apartmaje", je ves strah o neuspelem taboru splahnel in iz dneva v dan je raslo upanje, da se bo tovrstni tabor naslednje leto ponovil.

Najprej smo se za aklimatizacijo v dežju povzpeli na Jeklinov in Moz-

Sv. Ana v Koprivni (foto: Igor Maher)

ganov vrh, kamor nas je popeljal Klemen, domači vodnik s kmetije Kumer. Tretji dan je posijalo sonce in polovica se je odpravila na vrh Pece, ostali pa na Čofatijev vrh. To je bil najlepši dan v celem tednu, saj je že naslednji dan zopet deževalo. Kljub temu smo izpeljali pravo planinsko orientacijsko tekmovanje po čisto pravih in najnovejših pravilih za tovrstna tekmovanja. Petek se je še vedno držal bolj kiso in ni nam preostalo drugega, kot da zapustimo šotorišče in se preselimo na senik. Ostane še sobota, ki nas je navsezgodaj zjutraj zapodila nazaj v spalne vreče, šele proti deveti uri se nam je nasmehnilo sonce. Brez omahovanja smo se odpravili na vrh Olševe. Tudi tu nas je vodil domačin, tokrat Marko. Zadnji dan taborjenja je prišel prehitro. Ostalo nam je le še toliko časa, da smo obiskali muzejski rudnik v Mežici, ki je res vreden ogleda.

Ob tem se v imenu vseh 46 udeležencev tabora iskreno zahvaljujemo vsem, ki so pomagali pri izvedbi tabora, vsem, ki so nam prisluhnili, in tistim, ki so dovolili, da lahko sodelujemo. Domačija Kumer oziroma Planinski dom Kralja Matjaža nam je ostal v tako lepem spominu, da se tja zagotovo ponovno vrnemo. Hvala domačinom za

odstopljeni travnik in za vse lepe ter prijazne besede.

Aleš Mohorčič

Klinček na taboru

Mladi planinci iz PD Laško smo se odločili, da tokrat že drugič organiziramo planinski tabor za mladino Osnovne šole Primoža Trubarja iz Laškega. Letošnji tabor se je imenoval "Korošica 2001" in se je odvijal od 30. 6. do 8. 7. 2001 v zavetju Kamniških in Savinjskih Alp, natančneje na Korošici. Udeležilo se ga je šestnajst otrok, ki so uživali v lepotah gora, pod budnim očesom petih vodij tabora, dveh spremljevalcev in ene višje medicinske sestre, ki pa je imela na srečo opravka samo z žulji.

V soboto so se izpred šole v Laškem odpeljali trije kombiji, nato vorjeni s številnimi nahrbtniki, veliko dobre volje in želja ter pričakovanj tako odraslih kot otrok. Pot nas je vodila mimo Celja, Mozirja in Luč do planine Podvežak. Tu smo razbremenili naše kombije, ki so se nato odpeljali v dolino, nas same pa obremenili z dodatno težo naših nahrbtnikov. Še sreča, da so nekaterim otrokom starši pomagali nositi nahrbtnike z "najnujnejšo opremo".

Kljub vsej teži in naporom smo čez tri ure uzrli naš raj, kjer smo nato preživeli devet nepozabnih dni.

Po kosilu smo postavili šotore in se seznanili z dolžnostmi vsakega udeleženca tabora, od najmlajšega 9-letnika pa do najstarejšega, ki je štel 24 let. Nato smo se šli mlade meteorologe in sestavili vetrnico in dežemeter, po večerji pa je sledil družabni večer z igrami in petjem ob spremljavi kitare. Po umivanju v koritu z ledeno mrzlo vodo smo pridni odšli spat, tisti, ki so bili čez dan malo manj pridni, pa na kazenski nočni tek, ki ga je vodil kdo drug kot "strah in trepet otrok", vodja tabora Damjan Kolšek.

Žal nam ponoči vreme ni bilo naklonjeno in naslednje jutro sta nas prebudila močan naliv in še močnejši veter, ki je strgal iz klinov Medvedji brlog (ime šotora, kjer so bili fantje)

in ga ponesel čez šotor Divje mačke (ime šotora, kjer so bila dekleta). Tako se je narava poigrala z našimi šotori in nas prisilila, da smo se preselili na skupna ležišča v kočico. Prav nihče se ni pritoževal nad posteljo, ki je zamenjala trda tla. Ker pa se na tabor nismo prišli le zabavat, ampak tudi kaj naučit, je po zajtrku potekalo predavanje iz orientacije, ki ga je pripravil Tomaž Mavri.

Preostanek nedelje smo namenili selitvi in sušenju, tako da smo lahko naslednje jutro šli na naš prvi izlet na Ojstrico. Veter je ponovno pokazal svojo moč in nas prisilil, da smo se tik pod vrhom obrnili in vrnili v kočico. Po toplim čaju so se otroci razživelili in se navdušili nad delavnicami. Lahko so se igrali razne družabne igre (šah, igre s kartami, formula ...), izdelovali zapestnice iz volne in preje, risali zemljevide skritih zakladov, izdelovali rože iz krep papirja in origame, med katerimi je bila najbolj zaželeno poskakujoča žaba.

Po kosilu je sledil plezalni vrtec, kjer so se otroci preizkusili v svojih plezalnih spretnostih na eni od sten, ki nam jih je ponujala okolica. Preplezali so kar osem metrov vertikalne ob skrbnem varovanju Damjana in Marjana, ki je bil naš tehnični vodja.

V terek zjutraj se je vreme izboljšalo, tako da smo se odločili za ponoven vzpon na Ojstrico in, verjeli ali ne, uspelo nam jo je osvojiti! Polni elana in ponosa smo se vrnili v tabor, kjer so se otroci nato urili v orientaciji, ki je bila nekakšna rdeča nit letošnjega tabora. Usposobiti in navdušiti smo jih hoteli za planinsko orientacijsko tekmovanje, ki poteka v sklopu Planinske zveze Slovenije.

V sredo smo se kot ponavadi zbudili ob sedmih in za dobro jutro je sledila desetminutna telovadba, po njej pa umivanje ter zajtrk, pri katerem so se nam vedno cedile slinice, ko smo čakali na sveže pečen kruh. Pekla ga je naša kuharica Mica iz Laškega, ki je kljub svoji visoki starosti neutrudno kuhala za naše ne-

Skupinski posnetek na Korošici

nasitne želodce. Po zajtrku je sledilo ocenjevanje postelj, katere so otroci po dveh dneh pridno pospravljali, saj jih je kazenski tek tega hitro naučil, in nato orientacija na Lučkega Dedca, do katerega vodi le brezpotje, zato so otrokom še kako prav prišli kompas in karta ter seveda znanje, ki so si ga nabrali v preteklih dneh.

Po večerji smo izbrali misico in misra planinskega tabora. Pri tekmovanju je bila pomembna izvirnost in ne lepota. Otroci ne bi bili otroci, če ne bi imeli ogromno domišljije in idej, ki so jim pomagale pri obešanju in zavezovanju raznih rut, nogavic, kap in prevelikih oblačil ter body paintingu s pomočjo vodenih barv. V četrtek dopoldne smo odšli na Moličko planino in po kosilu je sledil plezalni vrtec na balvanu z imenom Ježek, saj je imel skale ostre kot bodice na ježevem hrbtu, kar pa otrok sploh ni motilo, saj so bili že pravi plezalci. Pozno popoldne pa je "Jonas Ž." – Damjan K. vodil nagradni kviz Lepo je biti planinec. Tekmovalci so se potegovali za glavno nagrado – 100 metrov plezalne vrvi – ter malega, velikega in mega čokoladnega zajca. Vsi so bili uspešni.

V petek smo vstali že ob peti uri zjutraj, saj nas je čakala najdaljša tura do Kamniškega sedla in nazaj na Korošico. Po dolgem negodovanju sta nam sonce in adrenalin pomagala pozabiti, da smo zaspali in leni, in tako nam je pot šla boljše od nog, ko smo se oprijemali klinov in jeklenic ter prečkali številna snežišča. Popoldne so se vse sku-

pine zelo dobro odrezale na tekmovanju iz orientacije, tako da je bil osnovni cilj tabora dosežen: otroci so se navdušili za orientacijo, se v njej izurili ter se že prijavili za sodelovanje pri tekmovanjih.

Predzadnji dan so na obisk prišli starši nekaterih otrok in skupaj smo šli na sprehod na Petkove njive, kjer smo "na suho prepevali" in vadili za večer, ko smo s starši tako kot vsak večer imeli družabni večer. Ob kitari smo peli pesmi iz naše mini pesmarice Klinček poje 2, ki je bila narejena posebej za tabor, plesali banse (med pesmijo plešeš z nogami, z rokami ...) in se šli mnoge šaljive igre, tako da je večer še prehitro minil. Ta dan pa smo bili tudi plačani za dolgo čakanje, da bi uzrli svizce, ki so imeli svoje luknje vsepovsod okrog planinskega doma na Korošici. Mladi svizci so se razposajeno igrali v poznopopoldanskem soncu na tratah pobočja in nas radovedno gledali, ko smo se plazili v njihovi bližini in jih občudovali.

Zadnji dan smo si ponovno optali natrpane nahrbtnike in se napotili v Podvolovljek, kjer so nas že čakali kombiji, da nas odpeljejo domov.

V Kocbekovem domu na Korošici so po stenah ostali naši zemljevidi skritih zakladov in "sten čas", ki bo vsakemu obiskovalcu povedal, kaj smo počeli vse te dni.

Občutij sreče, žalosti, veselja, strahu in prijateljstva, ki so se prepletala celih devet dni s pomočjo vseh in vsakega udeleženca tabora posebej, ni moč razbrati iz "sten časa" in tudi ne iz tega članka, kajti zapisana in shranjena so v srcih vseh nas, ki smo bili devet dni v rajju. Zato nas prihodnje leto nikar ne sprašujte: "Zakaj nazaj, nazaj v planinski raj?"

Petra Šuster

Tabor mladih velenjskih planincev

Logarska dolina, pod smrek'cami med šotori, vrisk in smeh od jutra do večera. Kadar pa sta tam ponehala, sta se slišala z bližnjih vrhov. Tako je bilo na našem taboru. Vide-

ti pa je bil še bolj veselo, zelo pisano in čisto razigrano. 33 otrok – oprostite – zelo živahnih velenjskih otrok skupaj s šestimi vodniki, štiri pomočniki, zdravnikom, kuharjem in njegovo boljšo polovico, to je najboljša zmes za najboljši tabor, tabor mladih planincev mladinskega odseka PD Velenje.

Da je vse potekalo po načrtih, kamor sodi tudi poletno kepanje, je poskrbela šefica Mojca Novak, vodja tabora. Nezdavno jesti in dati na dno nahrbtnika sir Zdenka, nanj pa lubenico, ni dovolila podšefica Tanja Grabner, tehnični vodja. Da

Mladi Velenjčani v Logarski dolini

smo ugotovili, da kompasu ni dosti mar, če se mi sučemo z njim vred, in da smo znali izmeriti azimut, je poskrbel Marko Meža. Da smo prav vse fotografirali in zapisali, je ukazoval Uroš Ocepek. Da razumemo, od kod vreme, kam oblaki in kaj dela veter, ko ne piha, je kriv Blaž Barborič. Kdo sta gospod Prusik in gospa Osmica in da cepin ni karabin, pa da klin ni cepin, da karabin ni klin, da se le sliši podobno in da je eden od teh treh tudi vponka, je razložila Urša Šramel. Nad naša potolčena kolena in žulje pa se je sklanjala Daša Zore.

Skupaj s temi vodniki in pomočniki, razdeljeni v dve skupini – mlajšo od 1. do 4. razreda in starejšo od 5. do 8. – smo osvajali vrhove. Starejši so ponosni na dvatisočaka Brano in na Olševo, Klemenčo jamo in Savinjsko sedlo, mlajši pa so pohodili

Raduho, Potočko zijalko, Klemenčo jamo in Okrešelj.

Poleg "klasičnega programa" planinskega tabora – tur in orientacijskega tekmovanja – smo se še kopali v bazenu Kamnik, plezali, pletli zapestnice in sadili rožice, se igrali štafetne igre, progo preživetja, lov na skriti zaklad, imeli lutkarske in novinarske delavnice, poroko, večerne pravljice za mlajše in večerne grozljivke za starejše, pa še skritega prijatelja, odbojko na mivki, košarko, nogomet, barvanje betona, jutranji tae bo, pena & pasta party, krst in pa seveda *Na planini je živel ...* s kitaro zvečer ob ognju. Tako smo se zabavali, pa še dosti naučili.

Do ušes nasmejani, en teden po hribih hodeči in od lubenice še okrog ust rdeči, to smo bili mi, OHECI (OHEC = hribihodnikus rožovohos).

Tanja Grabner

Planinska šola v Kekčevi deželi

Kdo ne pozna junaka gorenjskih planin, ki s pogumom in iznajdljivostjo premaga Bedanca in teto Pehto? Seveda, to je Kekec. In v Kekčevo deželo, ki leži v okolici Kranjske Gore pod Julijskimi Alpami, so se 23. maja odpravili prvošolčki devetletne osnovne šole Prežihovega Voranca z Raven na Koroškem. Skozi dobro zastavljeni program planinske šole so otroci občutili, kako gibanje v naravi daje občutek svobode, hkrati pa spoznavali lepote narave, njeno raznolikost in bogastvo. Hoja je nepogrešljiv del zdravega načina življenja, je najpreprostejša in zelo učinkovita dejavnost, s katero krepimo svoje telo in bogatimo svoj prosti čas. Vse to smo uresničevali v orientacijskem pohodu, nočnem pohodu, daljšem pohodu v Krnico in z obiskom Kekca, Brinčlja in tete Pehte v Kekčevi deželi.

Vodnica Veronika nas je iz Porentovega doma, kjer smo bivali, popeljala na pohod do jezera Jasna. Spoznavali smo markacije, opazovali reko Pišnico, napeto poslušali glasove narave in pozorno opazovali

cvetlice v naravi ne trgamo, ampak jih opazujemo in pustimo rasti, da s svojo lepoto razveseljujejo še mnoge, ki jih bodo videli. S seboj smo imeli povečevalna stekla in skoznje opazovali drobne živalice, ki smo jih našli ob poti. Najbolj nas je navdušila majhna žabica. Na koncu poti nas je čakal "skriti zaklad", mehki bonboni, zaviti v barvne papirčke. Posladkali smo se, papirčke pa skrbno zbrali in jih odnesli v koš za smeti.

Med prtljago smo vsi imeli tudi baterijsko svetilko, ki je čakala na nočni pohod. Ta je med otroke vnašal posebno vznemirjenje. Čar noči in svetloba svetilk nanje prav skrivnostno vplivata, saj so ponoči nenavadni šumi vedno zelo skrivnostni, svet narave pa še bolj neznan in tuj. Vodnik Lojze nas je ob prižganih svetilkah vodil po lahki in varni poti v okolici Porentovega doma. Le v gozdu smo jih ugasnili in prisluhnili zvokom narave. Utrujenost in prijetna doživetja tega dne so otroke po vrnitvi s pohoda ponesli v svet sanj.

Najdaljši je bil pohod v Kekčevo deželo. Med potjo ob reki Pišnici do jezera Jasna in naprej v dolino Krnice so otroci občudovali reko in vrhove gora visoko nad dolino. Ustavili smo se, prisluhnili šumom vode in žuborenju, ki je prihajalo iz struge, kjer se je vsa čista valila čez kamenje. Občutili smo tudi njen hlad, saj smo si v njej umivali roke. Čista in lepa je reka Pišnica. V Krnici nas je vodnik pospremil v praviljni svet Kekčeve dežele sredi neokrnjene narave Triglavskega narodnega parka. Vznemirjenje je raslo. Otroci so pozabili na utrujenost. Nič jih ni moglo ustaviti. Že misel, da bodo srečali Kekca in teto Pehto, jih je gnala naprej. Po gozdni poti smo se bližali koči in veselo prepevali Kekčevo pesem. Od daleč smo slišali Kekčevo vriskanje in petje, kar poleteli smo proti njemu. Kekec nas je veselo pozdravil in povabil h koči. Na pragu nas je pričakala teta Pehta in pozorno smo ji prisluhnili, ko nam je predstavila zdravilne rastline, iz katerih pripravljajo kapljice in pomaga vsakomur, ki

Nasveti tete Pehte

jo prosi za pomoč. Odpravili smo se v gozd za kočico, kjer smo videli kletko, v katero je nekoč Bedanec zaprl Brinčlja. Nedaleč stran je stala majhna kočica, iz katere je prišel majhen možic z očali, Brinčelj. Ves prestrašen nam je povedal, da po gozdu lomasti strašni Bedanec, jezen, ker mu je vzel past, v katero bi se ujela uboga srnica. Pozorno smo prisluhnili glasovom v gozdu in nedaleč stran res zaslišali Bedanca. Skoraj neslišno smo se mu približali in ga videli, kako se guga. Korajžni Kekec je vanj metal storže. Bedanec se je jezno zapodil vanj, takrat pa so se z glasnim skovikanjem oglasili otroci in ga pregnali. Vrnili smo se k teti Pehti, ki nam je skuhalo ajdovo žgance z mlekom. Z užitekoma smo jih pojedli in tako končali obisk pri Kekcu.

Trije dnevi, polni novih doživetij in izkušenj, so hitro minili. Lepo vreme in dobro zastavljeni program z različnimi dejavnostmi sta prispevala, da so se naši otroci skupaj s spremljevalci in vodniki zares dobro počutili. Zdravi in zadovoljni smo se vrnili domov. Sklenili smo, da se prihodnje leto z drugo generacijo "devetletkarjev" ponovno podamo prijetnim doživetjem nasproti.

Janja Čebulj, Lucija Medvos, Marija Jurgec, Jasna Bežjak

Jubilejni tabor PD Vipava

Od 21. do 28. julija 2001 smo vipavski planinci pripravili že 20. mladinski planinski tabor. Za jubilej smo si izbrali prostor nad vasjo Drežnica pod mogočnim Krnom. Mladih planincev je bilo letos 37, ob njih pa še štirje planinski vodniki, nekaj srednješolcev ter ostalo ose-

bje tabora, skupaj 59 navdušenih planincev.

Ko smo se udobno namestili v šotore ter pospravili prtljago na svoja mesta, smo na oglasni deski videli napis: "Danes zvečer nočni pohod". Po dobri in obilni večerji smo že preizkušali čelne svetilke za nočno akcijo. Pohod je minil brez zapletov, pot nas je vodila okoli Drežnice nazaj v tabor. Ogrevanje za nadaljevanje tabora je uspelo. Po naporni nočni hoji smo se zbudili v lepo nedeljsko jutro in odšli k jutranji sveti maši v drežniško cerkev. Za nedeljski izlet smo si izbrali ogled soteske Stopnik in potoka Ročica v bližini vasi.

Sledil je dvodnevni planinski izlet na Krn in h Krnskemu jezeru, kjer smo prenočevali. Naslednji dan smo se razdelili v dve skupini. Ena je krenila po poti čez Prehodce do avstrijskega spomenika iz 1. svetovne vojne na Malih peskih. Med potjo smo občudovali, koliko truda, znoja, znanja in trme je bilo potrebno, da so na vrh gore pritorovali vso vojaško mašinerijo za bojevanje. Ostanke orožja ter drugi deli še ležijo ob poti, ki nas je nato vodila mimo Jezera v Lužnici in Krnskega sedla do planine Kuhinja in nazaj v tabor. Po dvodnevni turi se prileže dan počitka, ki je kot nalašč za zabavne in športne igre, taboriada, ocenjevanje šotorov, inštrukcije vrhne tehnike, plezanje na skali in mnogo drugih zabavnih stvari. V četrtek je sledil ogled kobariške zgodovinske poti in slapa Kozjak. Popoldne pa smo imeli čofotalni dan v reki Nadiži. V petek smo odšli na planinski izlet do planine Zapikraj, si ogledali sirarno na planini

Na Krnu (foto: Leon Kodre)

ter se nato povzpeli na Krasji vrh, pomembno strateško točko v prvi svetovni vojni. Zadnji večer smo se ob tabornem ognju veselili nagrad planinske tombole. Nagrade in zahvale pa gredo tudi vsem tistim, ki so pomagali pri izvedbi jubilejnega planinskega tabora.

Leon Kodre

Začetni alpinistični tečaj v Kopni skali

Konec meseca julija (od 27. 6. do 1. 7. 2001) je na Češki koči nad Jezeriskim, v prijetnem gorskem okolju, potekal začetni alpinistični tečaj v kopni skali, ki ga je organizirala Komisija za vzgojo in izobraževanje pri PZS, udeležilo pa se ga je osem inštruktorjev in šestnajst tečajnikov iz alpinističnih odsekov Kamnik, Železničar, Mojstrana in Kranj. Tečaj je bil namenjen vsem, ki so začeli spoznavati gorski svet v vsej njegovi lepoti in nevarnosti. Vedno bolj namreč opažamo, da na izpite za alpiniste prihajajo ljudje, ki bi radi postali del velike družine, z veliko vzponi in smermi, ki so opremljene z varnimi svedri in lepljenimi varovališči (v Ospu, Paklenici ...), pri tem pa pozabljajo, da se tisti pravi alpinizem začne šele z zabijanjem klinov, nameščanjem različnih varoval (zatičev, metuljev ...), izdelavo varovališč in uporabo tehničnih pripomočkov ter navsezadnje z varnim in hitrim pristopom ter sestopom. Večkrat smo priča, da je "alpinist" podlegel poškodbam, ker se mu je v smeri tretje stopnje izpulil klin ali pa se je zaplezal v neznan svet, kljub temu da je bil znan kot dober plezalec, ki je bil kos smerem osme, devete ali pa še celo višje stopnje. Poudariti moram, da so gore kljub svojim lepotam in prvinskosti nevarne in da je to svet, ki ne dopušča polovičarstva in tiščanja glave skozi zid. Gre za svet, s katerim moramo znati živeti, ga ceniti in spoštovati, kar pa v današnji nori tekmi s časom prihaja vedno manj do izraza. Vsi bi radi postali alpinisti v letu ali dveh. Saj verjamem, da je to za marsikoga življenjski cilj, za nekatere pa celo bahaštvo (verje-

Reševanje padlega soplezalca (foto: Matjaž Serkezli)

mite, dekleta vas ne bodo imele rajši). Alpinist pomeni odgovornost, odgovornost do sebe, tistega, ki pleza z njim, do gore. Pustite času čas, plezajte in si nabirajte izkušnje, kajti važni so kilometri, ne hitrost, zato bom še enkrat uporabil tisto že večkrat slišano frazo: "Dober alpinist je star alpinist, pa živ!"

Tečaj je potekal pet dni in je bil sestavljen iz predavanja ter praktičnega dela. Lahko rečem, da smo vsak dan dodobra izkoristili, kljub temu da smo plezali samo en dan, saj nam jo je nekoliko zagodlo vreme. Tako smo se v petih dneh povzpeli na Kočno, prečili snežišče, se zaustavljali s cepinom, v dežju s samovarovalnimi kompleti šli do Ledin in nazaj, namestili vrhno ograjo itd. Najrazburljivejši je bil dan, ko smo se odpravili plezat v Dolško Škrbino in Grintovec, kjer smo se seznanili z vstopom v steno preko ogromnih robnih zevi, saj s snegom v hribih letos niso varčevali. Na tem mestu moram poudariti, da ta predel naših gora ni najprimernejši za začetni alpinistični tečaj, saj smeri z oceno do IV+ ni veliko, tiste, ki so, pa so bolj ali manj krušljive.

V popoldanskih urah smo na bližnjih balvanih trenirali razne vrhne manevre, kot so reševanje padlega soplezalca v navezi in samoreševanje,

izdelava varovališč in načini varovanja soplezalca, spust po vrvi, poučitev pa je bil tudi na prvi pomoči in transportu ponesrečenca.

Vsak večer pa je imel v koči eden od inštruktorjev tudi predavanje o eni od naslednjih tem: nevarnosti v gorah, bivakiranje, oprema, Gorska reševalna služba Slovenije in višinska bolezen. Da ne bi bilo vse skupaj preveč suhoparno, smo si ogledali še predavanji Matije Klanjščka o odpravi na Janak, ki ga je posvetil Andreju Markoviču, in predavanju Mihe Marenčeta o njegovi odpravi na Kitajsko.

Tako se še dodobra nismo zavedli in že je bila tu nedelja, čas vrnitve v dolino. Končno so svojo besedo dobili tudi tečajniki in skupaj smo opravili analizo tečaja, ki nam bo v prihodnje pomagala, da bodo takšni tečaji še boljši in zanimivejši.

Na koncu bi se rad samo še zahvalil vsem inštruktorjem za pomoč in izvedbo tečaja: Senadu Haliloviču, Alešu Holcu, Mateji Pate, Mihi Marenčetu, Matiji Klanjščku, Milenku Armejšeku in Tadeju Debevcu ter seveda Janiju Beletu, načelniku Komisije za vzgojo in izobraževanje, brez katerega tega tečaja ne bi bilo.

Matjaž Šerkezi

Jernej v spomin

Pred dnevi smo se na žalni seji v Narodnem domu, dan kasneje pa na celjskem pokopališču poslovili od Jerneja Sinkoviča, ko smo se že skoraj sprizajznili, da ga bo gora hotela obdržati samo zase, pokopaneega globoko pod kamenjem.

Jernej je pri svojih 25 letih v planinstvu že veliko dosegel, razvijal se je v vrhunskega alpinista. Lani je prvič plezal v Himalaji na Anapurno. Ta gora ga je kar dvakrat zavrnila, vse zaradi spleta naključij, ko je reševal obolelega prijatelja in ko je vihar odnesel zadnji bazni tabor. Vendar z njemu znano treznostjo ni trmaril in rinil na vrh, kjer bi se lahko marsikaj zgodilo.

Da je bil zaupanja vreden plezalec, smo vedeli vsi, občutili pa njegovi soplezalci. Varnost v gorah mu je bila že prirojena vrlina. Pred kratkim

Jernej Sinkovič

je uspešno opravil izpit za alpinističnega inštruktorja. Zato nam je toliko bolj nerazumljivo, da ga je tragična smrt zatekla ravno v tistem kratkem trenutku, ko je bil pod odtrgano skalno gmoto, pod goro, ki je tisočletja kljubovala vsem naravnim silam. Jernej ni naredil napake pri plezanju, svoje tečajnike je hotel varno, po nadelani poti pripeljati v dolino. Njemu žal ni uspelo, kot da je hotel nam nerazumljivo demonsko silo pritegniti nase, da bi tako zavaroval prijatelje, ki so mu sledili.

Jerneja bomo pogrešali vsi, njegovi domači v društvu in njegovi prijatelji. Bil je član upravnega odbora društva, alpinisti so si ga konec lanskega leta izbrali za svojega načelnika, tudi gorski reševalci so ga želeli v svojih vrstah.

Najmlajši športni plezalci se ga bodo vedno spominjali, saj jim je bil prvi mentor in prijatelj. Z njim je tudi športno plezanje v društvu in Celju dobivalo prve obrise in uspehe.

Njegovi načrti so bili zelo ambiciozni in hkrati realni, prepričan sem, da bi mu jih uspelo uresničiti.

Jernej je zapustil številne plezalne smeri na domačih plezališčih in na tujem, tudi prvenstvene so vmes.

Začel je plezati zelo svojstveno, na skrivaj, kasneje s prijatelji iz Košnice. V plezalno šolo pri društvu se je vpisal leta 1994, ker je želel izpopolniti svoje tehnično znanje.

Vzponi so se kar vrstili, vedno več jih je bilo in vsak je bil zahtevnejši. Pred mesecem je dobil bronasti znak Planinske zveze Slovenije za svoje delo.

Jernej je v plezanju našel nove izzive, nova doživetja. Uresničil je svojo željo po prostosti in pri tem neizmerno užival, žal samo prekratke čas. Nanj ostaja lep spomin. Ponošni smo lahko, da smo ga poznali, da smo skupaj delali. Pred to mogočno goro, ki nam ga je ugrabila, pa ostajamo vsi majhni in nebogljene. Molilne zastavice v njegovi sobi, ki jih je prinesel mami za spomin iz Nepala, pa nemo pričajo o človeški minljivosti.

Edi Stepišnik

Sestre Ane ni več

Sredi julija je umrla medicinska sestra Ana Gaberšek. Večina slovenskih himalajcev, trekerjev in popotnikov v eksotične dežele se je bo spomnila s cepljenjem proti nevarnim boleznim na Zavodu za zdravstve-

Ana Gaberšek, roj. Prašnikar (1948-2001)

no varstvo na Trubarjevi ulici v Ljubljani. Njenih skrbi in ljubezni so bili še posebej deležni himalajci, saj je v zdravstveno preventivo zajela tudi njihove družine. Neskončno hvaležna je bila za vsak spominek, za vsako kartico, s katero so se je spomnili njeni "pacienti". V spominu ostaja kot človek, ki razdaja ljubezen brez racionalnega razloga, le zato, da je posamezniku lažje v njegovi samoti sredi nagnetenega sveta. Umrla je sama, živi pa kot košček dobrote v vsakem, ki se ga je dotaknila. Hvala!

Tone Škarja